

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. 181.6
7285

Accession No 13189

Author మువ్వారాజున పండిత

Title శివతత్వనారము.

This book should be returned on or before the date last marked below

---

అంధ్రసాహిత్యపరిషత్తుకారితము—౧౩.

శ్రీరస్తు.

శివతత్త్వసారము.

మల్లికార్జునపండితాచార్యకృతము.

(TITLE PRINTED BY S. V. & Co., MOUNT ROAD.)

శ్రీరస్తు.

శివతత్త్వసారము.

—ॐ—

ఇది

మల్లకాష్టపపండితారాధ్యవిరచితము.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్ ప్రోత్సాహమునఁజేరి
పునఃప్రచురితము.

మొదటికూర్పు ౧౦౦ ప్రతులు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తువారిచేఁ బ్రకటింపఁబడినది.

చెన్నపురి:

బ్రిటిష్ మాడల్ ముద్రాక్షరశాల.

౧౯౨౨.

వెల, ౧౨ అణాలు.

All rights reserved.

విషయసూచిక.

—o—o—o—

విషయములు.

పుటలు.

1. వీరిక	-	-	-	-	-	-	-	-
2. ఉపోద్ఘాతము	-	-	-	-	-	-	-	-
3. పద్యోపాధ్యాయము	-	-	-	-	-	-	-	౧
4. పశుపాశపత్తిహాసము	-	-	-	-	-	-	-	౨
5. లక్ష్యైత్యమతఖండనము	-	-	-	-	-	-	-	3
6. జగత్కర్తృత్వవిచారము	-	-	-	-	-	-	-	౬
7. భవాదిశబ్దవిష్ఫులి	-	-	-	-	-	-	-	౭
8. జగత్కర్తృలక్షణము	-	-	-	-	-	-	-	౭
9. శివభక్తివివరణము	-	-	-	-	-	-	-	౮
10. భక్తులమహిమ	-	-	-	-	-	-	-	౧౦
11. శివనిర్వాణము	-	-	-	-	-	-	-	౧౭
12. శివదీక్షితుఁడు	-	-	-	-	-	-	-	౧౮
13. శివభక్తుఁడుకానిపతి	-	-	-	-	-	-	-	౧౯
14. భక్తిలేక ముక్తిలేదు	-	-	-	-	-	-	-	౨౦
15. బాహ్యపూజ చేయవలయును	-	-	-	-	-	-	-	౨౧
16. శివనిందకులం జంపవచ్చును	-	-	-	-	-	-	-	౨౨
17. చచ్చినశివభక్తులకుఁ బరలోకవిధులు వలయు	-	-	-	-	-	-	-	౨౩
18. శివాపచారులకు శివ	-	-	-	-	-	-	-	౨౩
19. దక్షాధ్వరభవ్వంసము	-	-	-	-	-	-	-	౨౪
20. ప్రళయవర్ణనము - గణాధిపతుల యాటలు	-	-	-	-	-	-	-	౨౬
21. శివగణవర్ణనము	-	-	-	-	-	-	-	౨౮
22. పద్భక్తుల మహిమ	-	-	-	-	-	-	-	౩౦
23. తన్ను గణములలోఁ జేర్చుచుని కవిప్రార్థన	-	-	-	-	-	-	-	౩౧
24. కొందఱుభక్తులచరిత్రము	-	-	-	-	-	-	-	౩౧
25. భక్తిమహిమ	-	-	-	-	-	-	-	౩౫
26. లఘుటీక	-	-	-	-	-	-	-	౩౯

పే త క.

ఈ కావ్యము నన్నయభట్టునకు రమారమి నూఱుసంవత్సరములు తరువాతను దిక్కనసోమయాజికి రమారమి నూఱుసంవత్సరములు పూర్వమును రచించుటచేసినది గనుక యాంధ్రవాఙ్మయచరిత్రమును దెలిసికొనఁగోరువారి కుపయోగకర మగుచుందిసాధన మని యెంచి, యిది గొప్పప్రబంధము గాకపోయినను, మతసంబంధ మయిన చిన్నశతకమయినను బ్రకటించితిని. ఇదియుఁ గాక నన్నయకును దిక్కనకును నడిమికాలములోఁ బుట్టిన దని నిశ్చయముగ రచనాకాలము తెలిసిన గ్రంథ మిది యొక్కటియే. ఈవిషయ ముపోద్ఘాతమునందుఁ జేయఁబడిన కవికాలనిర్ణయమునుబట్టి స్పష్టపడఁగలదు. నన్నెచోడుఁడు నీకాలమువాఁడే కావచ్చునుగాని యాతనికాల మింకను గొంతవఱకు వివాదములోనే యున్నది. కావునఁ బురాతనత్వమునందు నిది యద్వితీయము గాక పోయినను, ద్వితీయ మని చెప్పవచ్చును. అందుచే దీని నాంధ్రలోకమునకు సమర్పింప సాహసించితిని.

నాట దొరకీసప్రతి ¹

నా కీగ్రంథము ప్రతి యొక్కటియే దొరకీసది. అది నరసాపురమందలి శ్రీయుత చదువుల రామలింగయ్యగా రనుజంగమదేవర సంగ్రహములోనిది. ఇది తాటాకుగ్రంథము. ఈసంపుటములో నాలుగుగ్రంథములు గలవు. సంపుటమునందు మొత్తముమీఁద ౧౭౪ కష్ట లున్నవి. ౧ - ౨ కష్టలలోఁ జిల్లర పద్యములు కలవు. ఈపుట లీసంపుటములోనివి కా వేమో. ౩ మొదలు ౨౯ వఱకుఁ గష్టలు లేవు. ౩౦-౬౭ వఱకు శివతత్త్వసారమును, ౬౮-౧౩౦ వఱకుఁ బాలకురికి సోమనాథకృత చతుర్వేదసార మనఁబడు బసవలింగశతకమును, ౧౩౧లో రెండవవైపును ౧౩౨-౧౩౪ వఱకును భూమికొల్ల శ్లోకములును,

¹ ఈ గ్రంథమును మొదటఁ గనిపెట్టిన శ్రీయస్సు గవర్నమెంటు ప్రియంటర్ లైబ్రరీ వారిది. వారి ప్రతిని జూచి దీనిని బ్రకటింపట యావశ్యక మని తలచి తాటాకుగ్రంథమును నేను దెప్పించితిని. కొంతకాలము క్రిందట నరసాపురమునందు తహశీలుదారుగా నున్న మ.రా.రా.శ్రీ. తిలకు సుబ్రహ్మణ్యము పంతులు గారిమూలమున నామఁ దాటాకుగ్రంథము లభించినది. వారియొడఁ గృతజ్ఞుఁడను.

౧౩౫-౧౫౫ వఱకు లింగయ్యచే రచింపఁబడిన ద్విపదసానందచరిత్రయు, ౧౫౬-౧౭౪ వఱకు భారద్వాజగోత్ర మహాదేవకుమారుఁ డైనజగ్గభట్ట రచిత సురాభాండేశ్వర మనఁబడు యక్షగానమును గలవు. వీని కన్నిటికి లేఖకుఁడు అద్దాల వీరన్న. ౧౩౧-వ కష్టు చివర లేఖకుఁ డిట్లు వ్రాసెను. “స్వస్తి శ్రీజయ భ్యదయ శాలివాహన వరుషంబులు . . . . పింగళనామసంవత్సర కార్తిక బ॥౧౩ గురు॥ సర్కి ప్రతినున్న క్రమాసను అద్దాల వీరన్న అనుభవసారాయ మున్ను శివసారాయమున్ను, చతుర్దేవసారాయమున్ను సారత్రయమున్ను అద్దాల వీరన్న . . . . భావ్రాయ కుమారుడు వీరన్న స్వహస్తలిఖితం॥ ఈపుస్తకం తృదువుల రామలింగయ్యగారికి శివాద్వితంగా యిచ్చి శరణుచేస్తామి.”

ఇందువలన నీసంపుటపు మొదటి ౨౯ ఆకులలోఁ బాలకురికి సోమనాథ కృతమైన యనుభవసార ముండె సనియు మన మూహింపవచ్చును. ౧౫౫-వ కష్టులో “రాద్రినామసంవత్సర శ్రా శు ౧౫ శుక్రవారము సర్కి ప్రతినున్న క్రమాసను సానందచరిత్ర అద్దాల వీరన్న స్వహస్త లిఖితం” అనియు, సంపు టము చివర ౧౭౪-వ కష్టులో “రాద్రినామసంవత్సర శ్రాణశు ౧౨ శుక్ర వారాన ప్రతినున్నక్రమాసను సురాభాండేశ్వరం యక్షగానం అద్దాల వీరన్న స్వహస్త లిఖితం”అనియు నున్నది.

ఈతాటాకుగ్రంథ మెప్పుడు వ్రాయఁబడినదని తెలిసికొనుటకు నిందుఁ జెప్పఁబడిన పింగళ, రాద్రి నామసంవత్సరంబు లెప్పటివియో కనుఁగొనవలెను. పింగళనామసంవత్సరము క్రీ. శ. ౧౯౧౭, ౧౮౫౭, ౧౭౯౭ లో వచ్చును. ౧౯౧౭ మిక్కిలి యాధునికము. కావున ౧౮౫౭ డో, ౧౭౯౭ డో అయి యుండవలయును. ఈగ్రంథ మిప్పుటి రామలింగయ్యగారికి నీయఁబడినది కాదు. వారితాతగా రగురామలింగయ్యగారి కీయఁబడినది. తాతరామలింగయ్యగారు శుభకృత్తులో, ననఁగా ౧౮౪౨లో లింగైక్యము నొందిరి.¹ కావున నీతాటాకు ప్రతి ౧౭౯౭ లో వ్రాయఁబడిన దని తేలుచున్నది.

ఇదియుఁ గాక యీప్రతి వ్రాసిన తిథి వారములు, పై నీయఁబడినవి లెక్కవేయఁగా క్రీ. శ. ౧౭౯౭ కిఁ బింగళయు, క్రీ. శ. ౧౮౦౦ కి రాద్రియు సరిపోవుచున్నవి; ౧౮౫౭ కి సరిపోవుట లేదు. కావున నీప్రతి రమారమి ౧౮౫ సంవత్సరములక్రింద వ్రాయఁబడె నని మనము నిశ్చయింపవచ్చును. ఇప్పటి

¹ ఈ సమాచారము దిప్పటి రామలింగయ్యగారు రుత్తిరము వ్రాసి నామఁ దెల్పిరి.

రామలింగయ్యగారికి నిష్పక్ష రమారమి ౮౦ సంవత్సరముల వయస్సున్నందున వారితాతగారు ౧౯౨౫ ఏండ్లక్రింద నుండియుండుట యాశ్చర్యము కాదు.

లేఖకుఁ డైన అద్దాల వీరన్న సమాచార మేమియుఁ దెలియలేదు. ఈతఁడు కమసాలి యనియు, తమచంశమునకు శిష్యుఁ డనియు మాత్రము తెలియుచున్నది యని రామలింగయ్యగారు తెలిపిరి.

‘సారిము’ను సారాయ ముట వలననే యీలేఖకుని పాండిత్యము తెలియుచున్నది. ‘మళ్ళికోమళ్ళి’ యన్నసామెతకు గుఱి యైనవాఁ డగుటచే నీతని వ్రాత నెన్నియో తప్పులు పడినవి. అచ్చటచ్చట గ్రంథపాతములు కూడఁగలవు. వీనిని నాకుఁ దోచినంతవఱకు సవరింపఁ బ్రయత్నించితిని. నాసవరణ లెవ్వయో, మూలపాఠ మెద్దియో తెలియునట్లు గ్రంథ మచ్చొత్తించితిని.

ఇది శతక మే.

ఇయ్యది చాలవఱకు ‘శివా’ యను మకుటముగల శతకము. కొన్ని పద్యములచివర ‘రుద్రా’ ‘అజా’ ‘మహేశా’ యనుసంబోధనములు కూడఁగలవు. కొన్నిటికిఁ దమ నేసంబుద్ధియు నుండదు. ఇట్టిందుఁ గొన్ని చోటుల శతకలక్షణము కానరాకున్నను మొత్తముమీఁద నిది శతక మనియే చెప్పవచ్చును. పూర్వశైవులలో నిది శతక మనియే చెప్పుబడుచుండెను. పండితా రాధ్యచరిత్రమునందు, పాలకురికి సోమనాథుఁడు దీనిని శతకమే యనియెను.

ద్వీ. శతకంబు శివత్త్వపారిము, దీని

కళికమహానాటకము, నుదాహరణ. (హస్తప్రకరణము పుట ౩౬౯.)

ఇట్టిని యాంగ్ర భాషయందు. బుట్టినశతకములలో మొట్టమొదటిది యని చెప్పువలయును. కావ్యములలో ద్వితీయ మైనను, శతకములలో నద్వితీయమే.

దొంగినగ్రంథ మనంపూర్ణము.

నాకు దొరకింపంతవఱకు ౧౮౯౯ కందపద్యము లీగ్రంథమునం దున్నవి. చివరిపద్యము పూర్తిగ లేదు. నాల్గవచరణములో మూడక్షరములు మాత్రమున్నవి. మిగిలిన భాగము పోయినది. తాటాకుగ్రంథములోఁ బద్యముల సంఖ్యలు పెక్కుతావులఁ బొరపాటుగా వేయఁబడినందున నేనే శ్రమ మైన సంఖ్యలు వేసితిని మూలమునఁ జివరపద్యము ౧౯౧-వది.

ఈసంఖ్యయే సరియైన దగు నేని యిందు రెండుపద్యములు పోయిన నని యెంచవలయును. ఇందుకుఁ దరువాతిపద్యము లేవియైన నుండినయెడల లేఖకుఁడు పొరపాటున వ్రాయకయైన నుండవలయును, లేదా యంతకుఁబూర్వమే

యవి లోపించియైన నుండవలయును. గణపవరపు వేంకటకవియొక్క ప్రయోగ రత్నాకరమందును, కస్తూరిరంగకవి రంగరాట్నందమునందును దూరాహ్వాన ప్లుతయతికి “ఆరాధ్యదేవర శివతత్త్వసార మండలిది” యని యాక్రందిపద్య మీయఁబడినది.

కం. ఆయతి త్రిపురాంతకదే, వా యని పిలుచుటయుఁ గటక మంతయు వినఁగాఁ బాయక కిన్నరబద్ధయ, కోయని యెలుఁగీవె తోల్లి యరగాభరణా!

ఈపద్యము మాతాటాకుప్రతిలో లేదు. కావున మొదట నీశతకమున నింకను గొన్ని పద్యము లుండెననియు, నవి మనస్రతిలో లేననియు మన మూహింపవచ్చును.

పూర్వగ్రంథముల నచ్చువేను విధము.

పూర్వగ్రంథములను బ్రకటించువా రిదివఱకుఁ దనుయిష్టానుసారము వానిని సవరించి తాము ప్రమాణములుగ గ్రహించిన వ్యాకరణాదినూత్రము లకు ననుకూలముగ దిద్ది అచ్చువేయుచున్నారు. భారతభాగవతములను మొట్ట మొదట నచ్చువేసినవారు మొగలుకొని నేఁటివఱకు నిట్లు జరుగుచున్నది. కొందఱి పద్ధతి నాక్షేపించి యున్నది యున్నట్లే యున్నట్టింపవలయు ను గాని మనయిష్టప్రకారము దిద్దఁగూడ దని చెప్పుచున్నారు. ఇందలి యొక్కొక్క మతమునందును గొంత సత్యము లేకపో లేదు, గనుక నూతనగ్రంథమును బ్రక టించువా రీరెంటిని గ్రహింపవలయు నని నాతాత్పర్యము. అసఁగా నున్నది యున్నట్లు లచ్చు వేయవలయును. దిద్దియు నచ్చువేయవలయును. ఇందొక్కటి మానినను భాసాభిప్రాయము కలుగునని నేనెంచెదను. ఎట్లో చూడము: -

ఇదివఱకు గ్రంథములను బ్రకటించినవారు దిద్దినట్లు దిద్దక యున్నది యున్నట్లు వేసిన నేమిసంభవించును? అందుచలనఁ జదువరులకు నర్థబోధ కాదు. మనలేఖకులు సాధారణముగ ‘అక్షికు వక్షి’ (అక్షికునీగ) పద్ధతినే వ్రాయునంతటి పండితులు గనుక వారియష్టానుసారమున మూల మొకప్పుడు చెడి యేవిధమైన యర్థము నీయదు. దానిని దిద్దక యట్లే ప్రకటించిన యెడల సామాన్యపాఠకులకు నందుచలన నేమి యర్థ మగును? పండితులు దిద్దుకొనియెగ రండు నేమో. పండితు లెంత అందురు? అట్టివారికే యాగ్రంథమునలనఁ బ్రయోజన ముండును గాని యితరుల కేమి ప్రయోజనము? కావున గ్రంథ మర్థమయి యన్వయించులాగున, సంగతి సందర్భములను బట్టి ప్రకాశకులు తమబుద్ధివైభవము నుపయోగించి, మూలమందుఁ దాము తప్పుకొనినదానిని,

దీక్షవలసినదే. ఇందు కొకయుదాహరణముఁ దీసికొందము. ఒక తాటాకు ప్రతిలో భారతసుందరి యొకపద్య మిట్లున్నది:—

కం.శ్రీమచభుకవంశశా, ఖామణిమునుమార్గమురాజు కంఠీరవి ధేర్యా
మేదుధరణీధర, ణీమంపనధర్మనిరతి నిత్యాభ్యుదయా. [ఆది. ౧-౧.]

ఈ పద్యము నీక్రిందివిధముగ సవరించి యచ్చువేసిం గాని యెవరికి
సర్థము గానేరదు: -

కం. శ్రీమచ్చకువంశశి, ఖామః మనుమార్గరాజకంఠీరవ ధై
ర్యామరధరణీధర ధర, ణీమంపన ధర్మనిరత నిత్యాభ్యుదయా.

ఇట్లగ్రసందర్భముచు బట్టి దిగ్గవలసినది నిజమే యైన నొకప్పు డిందు మూలకముగ నర్థ మనర్థానహము కావచ్చును. దిద్దువాఁ డెంతపండితుఁ డైనను సర్వజ్ఞుఁడు కాఁజాలఁడు. అతనికి ఛందోవ్యాకరణాదివిషయములకు సంబంధించిన దురభిప్రాయము లుండవచ్చును. అతనికి నాకాలపు చరిత్ర గాని, యప్పటి వ్యవహారములు గాని, పురుషుల నామములు గాని తెలియక పోవచ్చును. ఈకారణములచే నొకప్పుడు మూలమే సరిగ నుండువచ్చును. ఈతఁడే యది త ప్పని భ్రమపడి, తప్పుగ దానిని దిద్దుట సంభవించును. లేదా మూలమే తప్పు యుండవచ్చును. అది తెలిసినయెడల దానిని నింకొకపథ ముగ దిద్దుటకు వీలుండువచ్చును. కాని ప్రకాశకుఁడు మూలముచు దిద్ది యచ్చు వేసినందున మూల మేదియో తెలిసికొనుటకుఁ జదువరులకు వీ లుండుదు. ఉన్నది యున్నట్లు లచ్చువేచునపోవుటవలనఁ గల్గినట్లు మిది. దీని కొకయుదా హరణము చూడఁడు: చిత్రభారతమునం దీసద్యము లున్నవి:—

ఇందు శేఖర పాదావలిని పయగళ, భావనాపరుఁ డంగనాపంచబాణుఁ
డతుల ధైర్యాభిభూతహిమాచలుండు, మానభానాఘవిత్తాపఖానుఁడతఁడు.

మానధన్యుడైన చిత్తాపఖాసవిభుడు.

၆၂

శ్రీవీరేశలింగముపంతులుగారీగ్రంథమును బ్రకటించిన సమయమునందు “చిత్రాపూనుఁ” డనువాఁ డొకఁడు కలఁ డని వారికిఁ దెలియదు. వారికే గాదు. ఇతరచరిత్రకారులకుఁ గూడ బాగుగఁ దెలియ దనియే చెప్పవచ్చును. ఇదియుఁగాక వద్యములోని సందర్భమును జూడఁగా నచ్చట నర్థింపఁబడిన రాజు

హిందువుగఁ గానవచ్చుచున్నాఁడు గాని తురకవానిగఁ గానరాఁడు. ఇప్పటికిని నీతఁడు హిందువా మహమ్మదీయుఁడా యనినమాట స్పష్టముగఁ దేలలేదు. కావున నీరేశలింగముగారు 'చిత్తాశఖాను'శబ్దమును 'చిత్తాబ్జభాను' డగు దిద్ది ప్రకటించిరి. దీనివలన నేమైనది? చిత్తాశఖానుఁడనునొకతురకనవాబు హిందూ దేవాలయములకు దాసధర్మములు చేయువాఁడు, మానుఁ డనుతండ్రిగలవాఁ డుండె నని తెలిసికొనుటకు 30 సంవత్సరములు పట్టెను.¹ శ్రీవీరేశలింగముగారు దీని నీట్లు దిద్దుట తప్పని యెఱుఁగు చెప్పఁగలరు? అప్పటివఱకుఁ దెలిసినసంగతి సంకర్షణము లాలోచించి యితరు లయినను నిట్లే మార్చి యుందురు. వేఱు మార్పులు, చేసినను జేయకపోయినను 'ఖాను'శబ్దము తొలగించియుండు రనుటకు సందేహములేదు. కావున వారు చేసినతప్పు, దిద్దుటలోఁగాదు; దిద్దిన భాగము కుంఠికరణమున నుంచియో, లేక యందుపై నొకగుర్తు పెట్టియో, పుటయడుగున మూలమందు 'చిత్తాశఖాను' అనుపాఠ మున్న దని చూపి యున్నయెడల, నీఖానును మరల మనము గుర్తించుటకు నింతప్రయాసము పట్టి యుండదు.

కావునఁ బురాతనగ్రంథముల నచ్చవేయునప్పుడు రెండుమార్గముల నవలంబింపవలయును. మనకుఁ దప్పనితోఁచినవి దిద్దవలయును. గ్రంథపాఠములు చేతనైనంతవఱకుఁ బూర్తిచేయవలయును. మూలములో నిట్టి ట్లుండె సని యడుగు టిప్పణి (foot-note)లోఁ జూపవలయును. ఇట్లు చేసినయెడల గ్రంథము సామాన్యజనుల కుపయోగపడుటయె ఁ గాక, పూర్వచ్ఛందో వ్యాకరణశబ్దజాలచరిత్రాదులను గుఱించి శోధనలజరుపువారికి నవి యపయోగపడును. ఇదివఱ నెచ్చువడనిగ్రంథమును గ్రొత్తగా సచ్చవేయునప్పు డీపద్ధతిని దప్పక యవలంబింపవలయును. పుస్తకప్రణామమునందుఁ దా మును రించిన ప్రతి యిట్టి దని చెప్పిం జాలును. ఈపద్ధతిని సన్నిటి సనాంబింప నక్కఱలేదు. ఈగ్రంథ మచ్చవేయుటలో

మే మేమేమిచేయకొనిన నియమాములు.

౧. గ్రంథపాఠములను బూరించి కుంఠికరణమునందుఁ జూపితిమి.

¹వరంగల్లులో నున్న శివశాసనము ప్రతిముకిటి నే నిశ్చయం జూచుట లెక్కించినందున నీచిత్తాశఖానుఁడు చైతన్య బడియెను. అంతకుఁ బూర్వము తురుష్కులచేత బాధచేయఁబడిన హిందూవీరశక్యదేవాలయమును నీతఁడు మరల బాగుచేయించె నని యాశాసనమునం దున్నది. ఇది శా.శ. ౧౮౨౫ (క్రీ. శ. ౧౫౦౩) వాఁటిది. [Epigraphical Reports 1902 iv. 108.] దీనిప్రతి మెకంజీ కలెక్షనలోఁ గూడ నున్నది. [Local Records Vol. 45.]

ఉదాహరణార్థము ౧౯౨-వ పద్యమునందు 'స్వేష్టాచారుగోచర' అని యుండఁగ 'స్వేష్టాచారు [లవాఁడైన] గోచర' యని పూరించితిమి.

౨. ఛందోవ్యాకరణనియమముల ననుసరించియు సర్వసందర్భములను బట్టియు మూలమందలి పాఠము తప్పని తోచినపుడు దానిని దిద్ది యచ్చొత్తించితిమి. దిద్దినచోట వెంటనే యొకయంకె గుర్తిసి పుటయడుగున మూలమందలిపాఠమును గనఁబఱచితిమి. ఉదాహరణార్థము: ౧౯౬-వ పద్యమునందు 'పువ్వులలోఁ బుట్టినట్టి పువ్వులు గొరియే' యని యుండఁగ 'పువ్వులలోఁ బుట్టినట్టి పువ్వులు గొ(ఱ)యే' యనిసవరించి 'పువ్వులు' అనుశబ్దముపై నంకవేసి పుట యడుగున 'పువ్వులు' అని యిచ్చితిమి. దీనికర్థము మూలములో 'పువ్వులు' అనియుండఁగా మేము 'పువ్వులు' అని దిద్దితిమి.

౩. బండ్రితా లిప్పటి కోశవ్యాకరణముల ననుసరించియే వ్రాసితిమి. కాని మూలమునందు బండ్రిత లేనిచోట మే మచ్చులో దాని నుంచినయెడల నాసంగతి చదువరులకుఁ దెలియుటకై యట్టిబండ్రితాలను ( ) నిట్టి చిన్నకుండలీ కరణములందుఁ జూపితిమి.

౪. అటసున్నలును మూలమునందున్నవి లేనివి కుండలీకరణమువలనఁ దెలుపఁబడినవి. తాటాకుస్రంధమునం దటసున్నయు నిండుసున్నగనే వ్రాయఁబడియున్నను నిచ్చటి లేఖనక్రమము ననుసరించి మేము నిండుసున్న వ్రాయక యటసున్ననే యుంచితిమి. మూలమునందు నిండుసున్న యేది యటసున్న యేది యని నిర్ణయించుటకు రెండుమార్గములు గలవు. (1) ఛందస్సును బట్టి (2) నిండుసున్న యైనయెడల లేఖకుఁడు దానితరువాతి యక్షరమును జడ్డగ వ్రాయును; అటసున్నయైనయెడల దానితరువాతియక్షరము క్రింద నొత్తీయఁడు. 'అమరంగ' ననివ్రాయవలసినయెడల 'అమరంగ' నని వ్రాయును. 'అమరంగ' ననివ్రాయవలసినయెడల 'అమరంగ' నని వ్రాయును.

౫. మూలమునందు పంక్తిచివరనుండు సకారపాల్లు(న్, ఙ) కు బదులు 'ను' అనియు 'నూ' అనియు, లకారపాల్లు (ల్) కు బదులు 'లు' అనియు లేఖకుఁడు పెక్కుతావులలో వ్రాసెను, గాని వాని నన్నిటిని బుటక్రిందఁ జూపుట యనావశ్యకమని మేము చూపలేదు. అట్లే లేఖకుఁడు కొమ్ము క్రానడికి బదులు పెక్కుతావుల నాంధ్రశబ్దములందు ఋకారమునే యుపయోగించెను. అనావశ్యకమని తలచి యీసంగతియుఁ బుటలక్రిందఁ జూపలేదు.

ఈవియమముల నన్నిటిని దప్పకుండ ననుసరించి గ్రంథము నచ్చొత్తిం
చుటకు యత్నించితిని. అయినను మానవులకు సహజము లయిన భ్రమ
ప్రమాదములవలనను, నీపద్ధతి నూతనమై లేఖకముద్రాపకులకు నసభ్యమై
నందునను గొన్నిపొరపాటు లుండిన నుండవచ్చును.

పరిషత్కార్యాలయమున మేనేజరుగా నున్న శ్రీయుత క్రొత్తపల్లి సూర్య
రావుగారును, బండితులుగా నుండిన విద్యావంశ కట్టి సాంబమూర్తిశాస్త్రిగారు నీ
గ్రంథము నచ్చొత్తించుటలో నాకుఁ జాల సాయము చేసిరి. నామిత్రులైన
శ్రీయుత ప్రభాకరశాస్త్రిగారు మొదట నీ గ్రంథముయొక్క యునికీయు, యోగ్య
తయు నాకుఁ దెలిపి దీనిని ప్రకటించుటకు నన్నుఁ బ్రోత్సహింపఁచిరి. వీరి
యందఱియెడ నేను గృతజ్ఞుఁడను.

వేదికాన్, ఎగ్జిక్యూ
డర్స్ సెం॥
కార్తీక పు. ౧౫. శా. శ. ౧౮౮౩
౧౫-౧౧-౨౧
అంగారక వాణిజ్యము.

కొ॥ వెం॥ లక్ష్మణరావు.

ఈ గ్రంథము నారాధ్యులవారును, వారిశిష్యులు, నితరభక్తులును సాధారణముగ నెప్పుడును బఠించుచుండినట్లు పండితారాధ్యచరిత్రమునందుఁ బెక్కు చోటులఁ జెప్పఁబడియున్నది:—

‘శివత్త్వసారసంచితమహామహిమ, శివత్త్వసార మన్నివకృతిఁ బొగడు
దీక్షా ప్ర. పుట ౬౨.

శతకంబు శివత్త్వసార మాదిగను, గద్యపద్యంబులూకాంక్షఁ జదువుచును
నాడ ప్ర. పుట ౧౭౩.

శతకంబు శివత్త్వసారము దీప, కళిక మహానాటకము నుదాహరణ
. . . . . , అరుదొందఁ జదువుచు సంకించువారు
హ్వయ ప్ర. పుట ౩౩౯.

సోమనాథునిచేతనే రచింపఁబడిన అనుభవనార ముగ్రంథమునందును మల్లికార్జునపండితుఁ డీ గ్రంథమును రచించినందులకు స్పష్టముగఁ జెప్పఁబడినది —
సీ. శ్రుతి ‘యేకవసుద్రో న గ్రీష్టియాయ తస్థేయనట యధార్థంబు దలఁప
అవల సుబోధియూన్నహతో మహీ యా’ సన సదియె యనూసపదము
పంచి ‘యవాగ్గోచరం’ బను ‘నప్రాప్య మననాసహా’ యనుమాట నిజము
ఏదియుఁగాదనియెడల పరమేశ్వరుఁ డె యెఱుంగు నెద్ది యెన్నెఱుగ దనెడు
ఎట్టులనుచు సంశయింపక శివత్త్వైవ సారగద్యపద్యసమితిశివుని
మహిమ తెల్పిపట్టి మల్లికార్జునపండి, తయ్యగార్చి దలఁచు ననునంబు

దీనినిబట్టి చూడఁ జరిత్రయ్య శివత్త్వసార ముగ్రంథమును గద్యపద్యములుగఁ జేసిపట్టు కానవిచ్చునున్నది ‘గద్య’ అనుపదము ‘పూర్వ’ కు మాఱుగ లేఖక ప్రమాదమునఁ జరిపదేమో. అట్లుగాక ‘గద్యపద్య’ మున్నపారమే నిజ మగునేని పండితుఁడు గద్యమందును నొకశివత్త్వసారమును రచించియుండును. ఇప్పుడు మనకు దొరకినది కేవలము పద్యమయము. ఇంచే కొంత గద్యమున్నయెడల లేఖకుఁడు దానిని మాత్రము వ్రాయకుండునా?

శతక ప్రశాంసు.

ఇట్లు పాఠకునికి సోమనాథు డు శివత్త్వసారమును పండితారాధ్యుఁడు రచించె నని చెప్పటయే గాక యాశతకమునుండి పండితారాధ్యచరిత్రములోఁ గొన్నిపద్యముల నుదాహరించియున్నాఁడు:—

(శివత్త్వసారమునందలి పద్యముల)

కం.బండేమి మల్లికార్జున, పండితుఁ డననుండుకంటెఁ బ్రమథులలో నె

న్నండాకొనీయూజోన్నతి, నుండఁగఁగాంతునని కోరుచుండుదు రుగ్రా. ౩౮౭

కం. దేవా సంసారాంబుది, లో వెలువడజేసి ప్రమథలోకం బెఱుగెక

నావాఁడు వీఁడు సుండీ, నావే నన్నుంపువే గణంబుల నడుమకా. 30౬

(పండితారాధ్యక్షులలోని ద్వీపదలు.)

ఊర్జితప్రముఖాత్మ యొండేము? మల్లి, కాన్డనపండితుఁ డనగా నిచ్చట నుండుటకంటె నెన్నండకో ప్రముఖ, నుండిలిలో భవత్సహరాజ్ఞజేసి యుండంగఁ గాంతునొకో 'యని పోరు, మిండుదు' నన్నట్టులునుచంగనయ్య దేవయాసంసారతీవ్రదుఱ్ఱాగ్ని, లో వెలిప్రమథాదిలోకం బెల్లర్చ నావాఁడు వీఁడు సుండీ వేఱుగాఁడు, నాపె నన్నుంపు గణంబులనడుమ.

నవోత్తర రంభ

ఇంతి సుకాదన ఇంతలి కొన్ని ప్రక్కలముల గా గాంశమును వీలుగునంతవఱకు నింపని శబ్దములుతోడనే సోమనాథుఁడు తనస్రంభమునందు కేర్చెను. ఈవిషయము ముందు విచరముగఁ జూచివలయును.

పండితారాధ్యక్షచరిత్రముఁ జెప్పినపాలుకురికి సోమనాథుఁడు మల్లికార్జున పండితారాధ్యక్ష మనుమనినాటివాఁడు. ఈతనికాలము ౧౨-వ శతాబ్దము నకుఁ జివరను ౧3-వ శతాబ్దారంభమునను* నగును. ఈతఁడు 'శివశాస్త్రవసార' మందలి కందములను ద్వీపదలలో వీలగుచు ట్లుదాహరించుటఁ జూడ నప్పటి పఱకే యీగ్రంథము శైవులలో విశేషప్రచారముఁ జెంది యుండె ననియు, దానికి నెక్కుముగొరచి ముండె ననియుఁ జెప్పుచున్నను. పండితుని కాలము ౧౧౬౦ ప్రాంత మని వెంటనే చూపఁబోవుచున్నారము, గాన, నీశతకమున కింతవ్యాప్తి రం - ౫౦ సంవత్సరములలో నే సచ్చిన నని చెప్పువలెను.

ఇతఁ కావ్యములు.

ఈకవి 'శివశాస్త్రవసారము'గాక యితర కావ్యములును రచించినట్లు కాన వచ్చుచున్నది. పండితారాధ్యక్షచరిత్రలోని యీక్రిందినివ్వినదనూన నీతఁడే లింగోద్భవదేవుగద్యము, దువ్రమహిమ, గణసహస్రమాల, అను శేషైరాష్టకము, పర్వతవర్ణనము ననుకావ్యములను రచించినట్లు మన మూహింపవచ్చును:—

ఉద్యత్ప్రసక్తి లింగోద్భవదేవు, గద్యంబు నా నొక్క గద్యంబుఁ జెప్పి

దేవదేవేశు నాదిమదివ్యలింగ, దేవు లింగోద్భవదేవు నాక్షణము

చోద్యశరంబుగా స్తోత్రంబుచేరి.

నాహిమ ప్ర. పు. ౨౪౮.

* కన్యకాకువిరాట, ప్రథమంపుట పు. 229; ఆంధ్రకవులచరిత్రము, ప్రథమభాగము, మూలకావ్యము.

మానుగా శ్రీరుద్రమహిమ యన్మృతిన, దానందుడగు శ్రీ మహాదేవుమహిమ
నారూఢముగ మల్లికార్జునపంజి, తారాధ్యు లాద్యులౌ ననందప్రసన్నులై
వార ప్ర. పుట ౨౪౨.

సన్నతగణనానుసంధ్రితంబు, చెన్నారవాయారసేయంగఁ దలంచి
యాద్యభక్తిగణసహస్రనామములు, హృదయంబుగాఁ బరీయిలచె నెట్లనిన
మహి ప్ర. పుట ౨౬౦.

ఆసక్తుడై యచురారామపురిని, వాసుని సమరేశు వాసవాధీశు
సమరేశ్వరాష్టకంబంద గీర్తించి.

మహి ప్ర. పుట ౨౬౯.

వారిని పర్యవేక్షించి యసంగ, మీరానతిచ్చి చారుసత్కృతిని

మహి ప్ర. పుట ౩౨౭.

ఇ విన్నియుఁ గనుఁగున రచించెనో లేక సంస్కృతకర్ణాటభాషలలో రచిం
చెనో కొన్ని యొకభాషలోను మఱికొన్ని యితంభాషలలోను రచించెనో చెప్పఁ
జాలము. ఏలయు నితఁడు కర్ణాటకమునందును గెలిచియు జెప్పెను. ఈతఁడు
కర్ణాటభాషలో గణసహస్రనామ, ఉష్ణలింగస్తోత్ర, బసవగీత లనుగ్రంథము
లను రచించినట్లు చెప్పఁబడియున్నది. బసవేశ్వరుఁడు సంపిన విభూతీని ధరిం
పఁగనే యీతనికిఁ గన్నడము నచ్చి యందుఁ గెలిచియు చెప్పఁబడిన నట్లు,

పటుభక్తిఁ గర్ణాటభాష నర్థించి, యటమున్న బసవదండాధీశుకడకుఁ
బుచ్చిన జంగమంబును భాగ్యచరులు, నచ్చి యీ బసవన్న చరిమహత్త్వింబుఁ
బ్రస్తుతించుచు సమహానసేయ బసవ, హస్తానుగతభూతి యందు సంతటను
గర్ణాటభాషసాంగముగఁ బ్రశేశుఁ, గర్ణాటగీతసంగతులఁ గాడుచును
మఱియును బసవన్న మహిమయు వినుచు, నతీతటి బసవయ్యఁ దలంచి
మ్రొక్కుచును.

మహి ప్ర. పుట ౨౯౪.

పైని చేర్చొసఁబడిన గ్రంథములుగాక గొకవి యాక్రిందిగ్రంథములు
వరించె నని చెప్పఁబడియున్నది:—

గద్గదకంఠవికస్వరధనన, ముద్గతస్తవనసంయుతవాక్యఁ డగుచు
హరలీలఁ దేలుచు హరలీలఁదనర, హరిలీలమునుకృత హరలీలఁబొగడు; [దు;
మహిమఁజెప్పెడుమహిమృత్తవంబునను, మహిమాకరునిమహామహిమకీర్తిం
మలహరణంబగుమలహరణంబునను, మలహరణప్రియునిత్రమలహరణంబొగడు;

శ్రీమయంబైన యనామయంబునని, రామయుండగుకరుణామయుఁబొగడు;
 నాయతప్రీతి హలాయుధంబున హ, లాయుధప్రియుఁద్రిశూలాయుధుఁబొగడు;
 పాంచభౌతికపంచపంచేంద్రియస్ర, పంచదూరు నుతించుఁ బంచగద్యైలును;
 శివత్త్వస్థాన మన్నివక్తృతిఁ బొగడు.

మహనీయమగురుద్రమహిమయన్మతులు, మహనీయమగురుద్రమహిమఁగీర్తించు;
 నలరుసంసారమాయుస్తంబునను, అలఘుసంసారమాయాదూరుఁ బొగడు;
 శంకరగీత భాస్వత్పదావళిని, శంకరుదురితభయంకరుఁ బొగడు;
 నానందగీతంబులునుపదంబులు న, దానందు భక్తగణానందుఁ బొగడు;
 బండరు బసవన్న భవ్యగీతములు, బండరు బసవన్న ప్రాణేశుఁ బొగడు,
 ప్రాక్తననూతనభవ్యగీతస్ర, సూక్తులు వెండియు భక్తాత్ముఁ బొగడు.

దీక్షా ప్ర. పుట. ౯౦.

పైద్విపదలలోఁ జెప్పఁబడిన వన్నియు నితనిచే రచించఁబడినవి యే యని చెప్పుటకు వీలు లేదు. మహిమ్నాదులు సంస్కృతమునందలి ప్రాచీనస్మృతులు. వానినే యీతఁడు చదివె నని యర్థమో? లేక వానిని దెలిఁగించె నని యర్థమో స్పష్టముగఁ దెలియుట లేదు. ఈతనిచే రచించఁబడిన నని స్పష్టముగఁ దెలిసిన 'శివత్త్వస్థానము' ను 'బసవగీతములు' ను గూడ నిందుఁ జేరియున్నవి గనుక మిగిలినవి గూడ నీతనిచేతనే రచించఁబడె నేమో యన్నసంశయము కలుగుచున్నది. మొత్తముమీఁదఁ బండితారాధ్యుఁడు కవి యని యీకాలమందును దరువాతకాలమందును బ్రఖ్యాతిఁ జెందె నని యాక్రిందివాక్యములవలన స్పష్టపడుచున్నది. —

విసరింప శేషునివేయునాలుకలు, శివకవి మల్లయ్యజిహ్వకు సరియె

. . . వేయేల కవిమల్లువిషయేంద్రియములు. దీక్షా ప్ర. పుట ౬౪.

శివత్త్వస్థానము వెనుకఁబడుటకుఁ గారణము.

కొంతకాలమువఱకు నీగ్రంథము శైవులకు ముఖ్యమైనదిగ నుండినను పాల్కురికి సోమనాథునితరువాత దీనిప్రచారము తగ్గి స్రమక్రమముగ నిది వెనుకఁ బడెను. ఇందుకు సోమనాథుని 'పండితారాధ్యచరిత్ర'యే కారణము. 'శివత్త్వస్థానము'నందలి పద్యములయొక్క సారాంశమును వీలయినంతవఱకు మూలశబ్దములతోడనే సోమనాథుఁడు తనగ్రంథమునందుఁ జేర్చెను. ఇప్పుడు మనకు దొరికినశివత్త్వస్థానమందు ౪౦౯ కందపద్యములు కలవు. వీనిలోఁ గల

కొన్ని ప్రకరణములే పండితారాధ్యచరిత్రములోఁ గానవచ్చుచున్నవి. అట్టివి కొన్ని యీక్రిందఁ జూపుచున్నాను. —

శివత్త్వసారములోని పద్యములసంఖ్య వర్ణపఁబడినవియుము,	పండితారాధ్యచరిత్రలోని పాపాంతరణ ద్విపద భాగము.
౨౧ - ౬౬ అద్వైతఖండసము.	పుట ౧౦౭ వాదప్రకరణమందలి వేదాంతవాదఖండసము.
౩౦౦ - ౩౧౮ సమోద్ధిరభివృద్ధిసము	పుట ౩౩౩ - దశాధ్యాయప్రశంస
౩౧౯ - ౩౫౦ ప్రశయవర్ణనము.	పుట ౨౩౩ - ౩౦౦ ప్రశయలీల.
౩౫౧ - ౩౮౩ శివగణములు వర్ణనము	పుట ౩౩౦ - మహాతాండవలీల.
౩౮౪ - ౩౮౫ తనను శివగణముల లోఁ జేర్చుమని కోరుట.	పుట ౪౦౫ సమస్తప్రకరణమందలి పండితుని చరిత్రార్థము.

ఆరాధ్యచరిత్రము నింతను నెడకినయెడల నందు శివత్త్వసారమందలి పద్యముల యర్థముగల ద్విపద లింతను దొరకఁగల నని నాతాత్పర్యము. పైని జూపిన సమానభాగములలో నొక్కొకచోట సోమనాథుఁడు శివత్త్వసారమందలి శబ్దములనే యుపయోగించి చక్కఁగ ద్విపదముగఁ జెప్పెను. ఇందు కిది వఱకు రెండుపద్యములును వానికి నిర్లక్ష్యపద్యములని నొచ్చియున్నాను. ఇచ్చట నింకఁ గొన్ని యుదాహరణము లిచ్చెదను —

కం.కల దననోపక లే దని, బలుకఁగనెరికయు మూఁ బధిరులక్రియ ని
ముల సదైవ్వితుల నమఁబో, పలు నగతురు భవనభిన్నభావమున శివా. ౪౯
ఇందు సరియైన ద్విపదలు.

కలదనంగా నోపకయును లే దనియు, బలుకనెరికమూఁపధిరులక్రియను
బరఁగు భవనభిన్నభావంబుఁ జూచి, యరయంగ సదైవ్వితమనఁగ లావేది.

పుట ౧౮౯.

కం నిర్వచనీయము లేక య, నిర్వచనీయంబు గలదె నిర్వచనీయా
నిర్వచనీయోత్పత్తిస, సర్వాదైవ్వితంబు చెవపె సర్వాసందా. ౩౯
ద్వి. నొక్కొక నిర్వచనీయంబు లేక, నిక్కమనిర్వచనీయంబు గలదె?
నిర్వచనీయ మనిర్వచనీయ, ముర్వినా సదైవ్విత మొగి రెంటికగునె.

పుట ౧౮౮.

కం.భూతములు దర్భత్రాళ్లను, హోతల మెడ లంటగట్టి యూపంబులతో,

క్రీతాగ్నులయాగాశ్వము, భూతేశ్వర గంగలోన బోవైచె నజా. 303

ద్వితడయక నచట హోతల దర్భత్రాళ్లఁ, దొడరి యూపంబులతోడ బంధించి
యత్యాగ్రహమున నాహవనీయగావ్వా, పత్యదక్షిణనామపరిమితాగ్నులను
నాశ్వుతం బైనయాగాశ్వంబుగాఁగ. పుట ౨౩౫.

కం ససముద్రదీపాచల, ససునతి వడి మీఁది కెగురవైచి ససక్ష

శ్రుసురానాసా కాశము, వెనఁగ్రిందికిఁదివుచుఁబ్రమధవిభుఁడొకఁడుశివా. 3౨2

ద్వీ జడనిధి దీపాంతసహితధరిత్రి, వడిమీఁది కెగురంగ వైచి యాగ్నుచును
మీఁదిలోకములతో మించునాకసము, నాఁదివుచు క్రిందికిఁ బ్రమధేంద్రుఁ
డొకఁడు. పుట ౨౩౭.

కం.యమమహిషశ్చింగములునిం, ప్రమహాగజదంతములుఁబ్రతాపముతోడఁ

సమసుప్తి దుస్సికొని నీ, ప్రమధులు దాళములువేసి పాడుదురు శివా. 3౩౧

ద్వీ.అలరి యమేంద్రవాహనదంతశ్చింగ, ములు తాళములువేయు మున్నొక్క
గణము పుట ౨౩౭.

ఈప్రకారముగ నెన్నియో యుదాహరణము లీయవచ్చును. ప్రకరణ
ములకుఁ బ్రకరణములు సోమనాథుఁడు ద్వీపదలో గూపాంతరము చేసెను.
శివత్త్వసారమునందు నొక్కొకపద్యములోఁ జెప్పఁబడిన భక్తులచరిత్రములు
విపులముగను రసవంతములుగను బసవపురాణమునందును బండితారాధ్య
చరిత్రమునందును ద్వీపదలలో వర్ణించెను. ఇట్టికారణములచేతఁ బాలకునికి
సోమనాథారాధ్యులగ్రంథములే యధికలోకప్రీతికిఁ బాత్రములై యావిషయ
ములనే తెల్పునట్టి పండితారాధ్యుని తత్త్వసారము వెనుకఁబడిను.

ఈయొక్కగ్రంథమే కాదు. మల్లికార్జునపండితారాధ్యులవారు రచించి
రన్న యితరగ్రంథములు కూడ నీకారణముచేతనే నామావశిష్టము లయ్యె నని
నాతాత్పర్యము. గణసహస్రమాల, రుద్రమహిమ, లింగోద్భవదేవు గద్యము,
అమరేశ్వరాష్టకము, పర్వతవర్ణనము, హరలీల, బసవమహిమ యనుకృతులు
పండితయ్యగారిచే రచింపఁబడినట్లు పండితారాధ్యచరిత్రమువలననే కావచ్చు
చున్న దని పైని దెల్పితిమి. ఇం దేదియు నిప్పుడు విడిగాఁ గానరాదు. గణ
సహస్రమాల, రుద్రమహిమ, పర్వతవర్ణనము ననుప్రకరణములు చిన్నచిన్న
కావ్యము లనఁదగినంతవి సోమనాథుని పండితారాధ్యచరిత్రమునం దున్నవి.

పీసినీ మొదట బరితీతా రాధ్యులనారు రచించియుండు రసీయుఁ దరువాత వానిని సోమనాథుఁడు తీవ్రస్థంధమునందు గివ్వసనిగా ననుజరించె ననియుఁ దోచుచున్నది. పండితా రాధ్యచరిత్రమునకు తైపులలో నెక్కుడు ప్రచారము కలిగినందున మూలమునకుఁ ప్రచారము లేకుండ బోయియుండును.

కవికాలస్థి కాము.

పండితా రాధ్యుని కాలమును మాన మాతేనీసముకాలికుల కాలమునుబట్టి నిర్ణయింపవలయును. పాలకులకి భాగ్యరాధ్యుని పండితా రాధ్యచరిత్రముతో సతనినమకాలికు లియునటించుట రాజులగుక్కియుఁ గొంతులు మంత్రిలు యొక్కయుఁ శిష్యులైనవారికి నుండు. వానిలో, కల్యాణమండలి బసవేశ్వరుఁడు, చంద్రవోలలోని నెలనాటి పోలొడు, పానుగంటి అచ్యుత శిష్యులనువారు ముఖ్యులు.

బసవేశ్వరుఁడు - బసవేశ్వరుని భాగ్యరాధ్యుని మాతా మోక్షుటకుఁ బంపినపుడే శివుఁడు పంపింపినవాఁడని నంపెననియును పండితా రాధ్యులవారు గుంటూరు జిల్లాలోని లాసరావోలో పంజంగు యన వేశ్వరుని దూత బాతేశయొక్క పచ్చి రనియుఁ దరువాత బంకిమిఁడు బసవేశ్వరుని జూనాటకు బాగులుదేలి ప్రాము రాజ్యమందలి పానుగంటి కామిగా పంపింపి నిమిత్తమునకును బోయినపుడు బసవేశ్వరుఁడు పంపింపి కంగవేశ్వరునితో లింగస్థముఁ జేంచు నన్నవార్త రాగా మిక్కిలి ముప్పించె ననియుఁ జెప్పఁబడియున్నది. కల్యాణమండలమున రాజ్యముచేసే కాలమింతగా బహుష్టులు లే లింగాయితచిక్కాకకుఁ బుస్తనన వేశ్వరుఁడు ముగ్ధమంద్ర. విజయరాజు క్రీ. శ. ౧౧౬౬ లో రాజ్యమునకు వచ్చి ౧౧౬౭ లో బసవేశ్వరుని శిష్యులగు జంబలశిష్యును, బసవేశ్వరుఁడు ౧౧౬౮ లో బిజ్జాని కుకూరచే జంబలశిష్యును * కావున బండితా రాధ్యుఁడు ౧౧౬౦-౬౧ ప్రారంభమునకుఁ గల పాసము నిశ్చయింపవచ్చును.

నెలనాటి పోలొడు - పండితా రాధ్యుని మాతయొకసమకాలికుఁడు నెల నాటిచోడుఁడు. పంకిమిఁడు పంచవోలు (చంద్రవోలు) గ్రామమునందు నెల నాటిచోడుని సభకుఁ బోయి కల్యాణమండలి వాదించినట్లును, బార్థగురువును, ఈతనిశిష్యులు చంపగా రా జీసిననులు తీయించినట్లును, అందువలన బండి తుఁ డారాజును శపించి యాచారాదికి నెదిలిపోగా నారాజు నశించినట్లును,

* దీక్షప్రసాదము పుట ౮. | మహామన్తకలహంతరి పండితప్రబంధము పుట ౨౦౧
కొలలయినవి గూడ : Rice Major Vol. I p. 542

వాదప్రకరణమునందును మహిమాప్రకరణమునందును జెప్పబడినది.* చంద
నోలులో వెలనాటిరాజులు రాజ్యముచేయుట ప్రసిద్ధము. ఆ వంశమునందు,
వెలనాటిచోడనామముగల రాజులు తాతమనుమ లిద్దఱుండిరి. వీరి శాసనము
లనుబట్టి కాలనిర్ణయము చేయఁగా మొదటి వెలనాటిచోడుఁడు క్రీ. శ. ౧౧౧౫
మొదలు ౧౧౩౬ వఱకు రాజ్యముచేసెను. రెండవ వెలనాటిచోడుఁడు క్రీ. శ.
౧౧౬౩ మొదలు ౧౧౮౦ వఱకు రాజ్య మేలెను.† ఈ రెండవ వెలనాటిచోడ
రాజే తెనుఁగుదేశమందు వెలనాటిచోడఁ డన్న పేరుతో విశేషముగ ఖ్యాతిఁ
గాంచెను. ఇతఁడు బసవేశ్వరునికి సమకాలీనుఁడు. కావునఁ బండితుఁ డీతని
సభకే నెల్లియుండె నని మనము నిశ్చయముగఁ దెలిసికొనవచ్చును.‡ ఈరాజు

* చూడు పుటలు ౧౭౦ - ౨౬౧.

† రెండవ వెలనాటిచోడుని శాసనములు పెక్కులు గలవు. వాని నన్నిటి నుచాహరించుట
యనావశ్యకము. Epigraphical Reports, Southern Circle 238 of 1893 అనునది
శా. శ. ౧౦౮౫ (క్రీ. శ. ౧౧౬౩) నాటిది. ఇంతకుఁ బూర్వపు వి యతని శాసనములు శేవు.
చివరిసంవత్సర మను శా. శ. ౧౧౦౨ (క్రీ. శ. ౧౧౮౦) నాటిది Ep. Rc. 413 of 1893
అనునది. ఈమధ్యకాలపువి పెక్కు శాసనములు కలవు. వానిలో వెలనాటిరాజులవంశవృక్షమును
జెలుపునట్టి Ep. Rc. C. P. 23 of 1917 అనునది ముఖ్యము. ఇది శా. శ. ౧౦౯౧ (క్రీ. శ.
౧౧౬౯) నాటిది అట్లే నీరివంశమును జెలుపునట్టి పిరాపుర శాసనమును (Ep. Ind. Vol. IV
p. 32) నీరిచరిత్ర దలికికొనఁగోరువారు చూడఁబడినది. దానిని రెండవ వెలనాటిచోడుని మనుమఁ
డను పృథ్వీశ్వరుని తల్లి శా. శ. ౧౧౦౭ (క్రీ. శ. ౧౧౮౫) లో చేయించినది. కాని యొక
హెచ్చరిక చేయవలెను. పృథ్వీశ్వరుని శాసనమును ప్రకటించిన హుల్ మనోరగాను రెండవ వెల
నాటిచోడుఁడు పృథ్వీశ్వరుఁడు నొక్కఁడే యని వ్రాసిరి. ఇది పొరపాటు. వీరిద్దఱు తాతమను
మలు. రాక్షస వంశనామము గల రెండవ చోడుఁడు గొంకనికిని సర్వాంబికకుఁ బుట్టినవాఁడు.
(C. P. 23 of 1917) పృథ్వీశ్వరుఁడు తృతీయగొంకనికిని జయాంబికకుఁ బుట్టినవాఁడు.
(జయాంబిక పిరాపుర శాసనము Ep. Ind. IV p. 32) రెండవ వెలనాటిచోడుని తరువాత నాతని
కుమారుఁ డైన మూడవగొంకఁడు ఒహస్వల్పకాలము రాజ్యముచేసినట్లు కానవచ్చుచున్నది.
మనుమండైన పృథ్వీశ్వరుఁడు ౧౧౦౫ వఱకే రాజ్యమునను ప వచ్చినట్లు లోఁచుచున్నది. కేయూర
బాహుచరిత్రమువలనను వెలనాటిచోడుఁడును పృథ్వీశ్వరుఁడును వేఱువేఱు పురుషు లని స్పష్ట
పడఁగలను. ఇందుకు నొకపొరపాటు గలదు. పిరాపుర శాసనమునందు వలెఁ జోడునికొడుకు
గొంకఁడు, వానికొడుకు పృథ్వీశ్వరుఁడు ననినెప్పుక, చోడునికొడుకు పృథ్వీశ్వరుఁ డని చెప్పబడి
యున్నది. ఎట్లయిన నిద్దఱు సేకపురుషులు కాఁబారు. ఈవంశస్థురవిరుద్ధములను సమన్వయించి
వెలనాటిచోడులచరిత్రమును వేఱుస్వతంత్ర వ్యాసమునఁ జర్చింపఁబోవుచున్నాను గాన విరిమించెద.

‡ పండితుఁడు మొదటి వెలనాటిచోడుని కాలమునఁ గూడ నుండిన నుండవచ్చును గాని
రెండవ చోడుని కాలమున నుండినమాట నిర్భయము.

నకే చోడుఁ డనియు, రాజేంద్రచోడుఁ డనియు, కులోత్తుంగరాజేంద్రచోడుఁ డనియు నామాంతరములు కల వని శాసనములవలనను, కేయూరభాహు చరిత్రమందలి కృత్యాదిపద్యములవలనను స్పష్టము.

ద్వీ. అంత రాజ్యార్థమై యనిఁబోరి యతని, సంతానమెల్ల నిస్సంతాన మయ్యె.
మహిమా. పుట ౨౬౧.

అని వెలనాటిచోడుని గుఱించి వ్రాయఁబడియున్నది. చోడునితరువాతఁ ద్వరలోనే రాజ్యమునకువచ్చిన యాతనిమనుమఁ డగుపృథ్వీశ్వరుఁడే వెలనాటిరాజులలోఁ జివరివాఁడుగఁ గానవచ్చుచున్నాఁడు. ఈతనినే నెల్లూరు మనుమసిద్ధితండ్రి యైనతిరుకాళవిభుఁడు చంపె నని కొందఱయభిప్రాయము. అయినను నీవిషయ మింకను శోధింపవలసియున్నది. ఎట్లయినఁ బృథ్వీశ్వరుఁడు చివరవాఁ డనుటకు సందేహము లేదు.

ఉదయావనీశుఁడు.—పండితారాధ్యుని మూఁదననమకాలికుఁడు పానుగంటి ఉదయావనీశుఁడు. పండితుఁడు పానుగల్లనుగ్రామమునకు వెళ్లినప్పుడచ్చటి యుదయఁ డనురాజు రాజ్యముచేయుచుండెను. ఆతఁడు చోడవంశమువాఁడు.* ఆతనిమంత్రి పింగలి గోవిందప్రధాని. పానుగల్లు వైజామురాజ్యమునందు మహాబూబ్ నగర్ జిల్లాలో నాగర్ కన్నూలుతాలూకాలో నున్నది. ఇది పూర్వము గొప్పదుర్గము. ఈప్రాంతమునఁ బండితునికాలమున నుదయచోడుఁ డనురాజు! రాజ్యముచేసినట్లు శాసనములవలనఁ గానవచ్చుచున్నది.

* మహిమాప్రకరణము పుట ౨౯౭.

† పండితారాధ్యచరిత్రములోఁ జెప్పఁబడిన ఉదయావనీశుఁడు గూడఁ చోడుఁడే యనుటకు సందు లేదు ప్రమాణములు కలవు. (౧) ఈరాజు నుద్దేశించి యీతనిసేవకుఁ డిట్లు చెప్పెను. 'జోళవాళికగాక ఊడతలేక | వేళవాళికే గుర్రవేయెట్లు అనిన' (పుట ౨౯౭). ఇందుఁ జోళవాళి = చోళపాళి, చోళరాజ్యము; వేళవాళి = వేళపాళి = కాలపాళి = కాలునిరాజ్యము అని నే నర్థము చేసికొంటిని. కాని యథము స్పష్టమనుటకు పీలలేదు. ఈప్రమాణ మెట్లున్నను ఇంకొక ప్రమాణమువలన నీతఁడు చోడుఁడే యనుట స్పష్టపడుచున్నది. (౨) పండితారాధ్యుఁడు, ఉదయనకు శాపమిచ్చి గ్రామమునుండి వెడలఁగ నే, అచ్చటిరాతికోట్లు కూసినవఁట, రాతిపొన్న పూసినవఁట, "మనలకపండితమల్లికాగ్నినుఁడు | వెనఁ దలిగ్నఁగ బురివెడలంగ వెనుక | నక్కజంబుగఁ బూచె నంతగిత్ పొన్న | కుక్కలోకుర్రని కూసె గల్కొడి" [మహిమాప్రకరణము, పుట 3౦౧] కల్పాన్నియఁ గల్కొడియఁ జోడులవిశేషచిహ్నము అని మనకు నన్నెచోడునిసూర సంధివసు మొదలయినవానివలనఁ దెలియును.

ఉదయచోడుని దండనాయకులు శా. శ. ౧౦౮౪ (క్రి. శ. ౧౧౬౨) లో వేయించిన శాసన మొకటి* జడచర్లలో గలదు. జడచర్ల నైజామురాజ్యము నందు బానుగంటికి సుత్తరమున బదునైదుక్రొశములమీద గలదు. ఈ సంవత్సరముననే ప్రధమరుద్రదేవునిచే వేయించబడిన హనుమకొండ శాసన మునందును నీచోడోదయుడు పేర్కొనబడియె. రుద్రుడు చోడోదయుని గల్చినట్లును ఆతనిరాజధాని యైనకందూరును గాల్చినట్లును నీ శాసనమందు గలదు. కందూరు పానుగంటికి సమీపమున నె యున్నది. ౧౧౬౨ ప్రాంత మున అనగా బండితారాధ్యునకు మన మితరప్రజాణములవలన నిర్ణయించిన కాలమందు బానుగంటివైపున నొకయుదయావనీశుడు డుండె నని స్పష్టపడుచున్నది.

ఇట్లు పండితునిసమకాలీనులైనయొక్కమంత్రి శేఖరునియొక్కయు, నిష్టఱు రాజులయొక్కయుఁ గాలమును స్వతంత్రములయిన వేజ్జేలు శాసనప్రమాణములవలన క్రి. శ. ౧౧౬౦-౭౦ ప్రాంత మని నిశ్చయింపఁ గలిగితిమి గనుక యిది నిజమైనకాలనిర్ణయ మనియే యెంచవలయును.

బుద్ధరాజు:—చందవోలు కైఫీయతు' అనుదాసిలో బండితునికనులు దీయించినవాడు కొండపడమటి బుద్ధరాజుని చెప్పబడియున్నది.† ఈతడు మన వెలనాటిచోడుని బావమఱిది, భార్యకుఁ దోబుట్టినవాడు, అతనికి మంత్రిగ నుండెను. ఈతనిశాసన మొకటి శా. శ. ౧౦౮౩ (క్రి. శ. ౧౧౭౧) నాటిది చందవోలులో గలదు.‡ కావున నందువలనను మన మిదివఱకుఁ జేసినకాలనిర్ణయమే సరిపోవుచున్నది.

ఇంకొకప్రమాణము:—పైప్రమాణములకంటె బ్రబలమైనది కాకపోయినను, ఈకవికాల మూహించుట కింకొకమార్గము కలదు. పండితారాధ్యుని చరిత్రము వ్రాసిన పాలకురికి సోమన పండితునిసమకాలికుడైన బెలిదేవి వేమనారాధ్యుల మనుమనిశిష్యుడు§ తాతమనుమలకు రెండుతరము లంతరము

* Lithic Records of Hyderabad by Mr. Ramakrishna Kavi.

† లోకశతకార్డు సం. ౧౮, పుట ౪౩౩.

‡ Ep. Ind. Vol. VI p. 268.

§ పేర్కొనబడిన శ్రీ బెలిదేవి వేమనారాధ్యులను పరమారాధ్యదేవు | మనుమనిశిష్యుడ. [దీక్షా. పుట ౪]. పండితుడును వేమనారాధ్యుడును సమకాలికులనుటకు—పేర్కొనబడిన శ్రీ బెలిదేవివేమనారాధ్యులదిగా నలరుటగలుగుట | దవిలి పండితవిధు దర్శించువేడ్క . . . సమదెంచుచుండగ. [దీక్షా. పుట ౫౬].

గనుక తరమునకు 30 సంవత్సరముల ప్రకారము ౬౦ సంవత్సరములయంతరముండిన నుండవచ్చును. శా. శ. ౧౧౪౪ (క్రి. శ. ౧౨౨౨) లో గ్రంథము రచించితి నని వ్రాసికొనిన కన్నడకవి యగుసోమరాజు పాటకురికి సోమనాథుని స్తుతించియున్నాఁడు.* ఇట్లు కవులును సమకాలికు లనుకొన్నను సంతకు ౬౦ ఏండ్లకుఁ బూర్వపువాఁ డగుపండితుఁడు క్రి. శ. ౧౧౬౨-వ సంవత్సరప్రాంతమువాఁ డగును. ఇదివఱకుఁ జేయఁబడిన కాలనిర్ణయము నియ్యది బలపఱచుచున్నది.

శతక మెప్పుడు వ్రాసెను?—ఇట్లు పండితారాధ్యునికాలమును నిర్ణయించి యీశతక మాతఁ డెప్పుడు నిర్మించెనో యాలోచింతము. ఈశతకమునందు బండరు బసవఁడు, మడిమెల మాచయ్య పేర్కొనఁబడిరి. బండరు బసవఁడు విషమైత్తి త్రాగి శివభక్తిచూహించే బ్రతికె ననియు (పద్యము ౪౨౯-౪౩౦), మడిమెల మాచయ్య మదపుసేనుఁగును జంపెననియు (౪౩౬) జెప్పఁబడియున్నది. బండరు బసవఁ డనఁగా లింగాయతమతస్థాపకుఁ డైనబసవేశ్వరుఁడు నిర్భయముగ విషము త్రాగి బ్రతికియుండె నని బసవపురాణమునందును గథ కలదు. (౨-వ ఆశ్వాసము). మాచయ్య చాకలివాఁడు. బసవేశ్వరుని సభలోనున్న లింగాయతభక్తుఁడు. రా జతనిమీఁదికి మదపు సేనుఁగును దోలఁగా దాని నీతఁడు చంపె నని బసవపురాణమునందుఁ గలదు. (౪-వ ఆ). ఇట్టివఱకును మాహాశ్వ్రములును బసవేశ్వరుని చివరకాలమునను మరణముతరువాతను గాని బాగుగ వ్యాపించి యుండ వనుకొనుట సమాజము. బసవేశ్వరుఁడు క్రి. శ. ౧౧౬౨-వ సం॥ ప్రాంతమున లింగైశ్వర్యముఁ జెందెను. కావున నీశతక మాసంవత్సరమునకుఁ దరువాత వ్రాయఁబడియె నని యెంచవలెను.

కవిచరిత్రము.

సాధనములు:—పండితారాధ్యులవారిచరిత్ర తెలిసికొనుటకు పాల్కురికి సోమనవ్రాసిన చరిత్రము†దప్ప నిశ్చయార్థకమైన వేఱుసాధన మేదియుఁ

* సరసింహాచార్యరచిత కర్ణాటకవిచరిత్ర, పుట - ౨౭౧, ౨౨౯.

† పండితారాధ్యులచరిత్ర మొకటి తెనుఁగునందు, నొకటి సంస్కృతమునందు, నొకటి కన్నడమునందును గలవు. వీనిలోఁ జెలుగుది మొదటిది. పాటకురికి సోమనాథునిచే ౧౩-వ శతాబ్దప్రారంభమునందు వ్రాయఁబడినది. మిగిలినవిరెండును తెలుఁగుచరిత్రము ననుసరించి వ్రాయఁబడినవి. సంస్కృతచరిత్ర గురురా జనువానిచేతను, కన్నడచరిత్ర నీలకంఠుఁ డనువానిచేతను ౧౫-వ శతాబ్దమునందు రచింపఁబడినవి. (కర్ణాటకవిచరిత్ర ౧ భా. పు. ౧౬౧). కావునఁ గాలమందును

గానవచ్చుటలేదు. అందఱునను పండితునిచరిత్ర యత్యల్పముగను, వర్ణనములు స్తుతిస్తోత్రములు మహిమలు నితరభక్తులచరిత్రలు మొదలయినవియే యెక్కుడుగను గానవచ్చుచున్నవి. అట్టివాని నన్నిటిని వదలి యీకవికి సంబంధించిన చరిత్రభాగమును మాత్రము సంగ్రహింపఁ బ్రయత్నింతము.

గోదావరిమండలమందలి భీమేశ్వరమున భీమేశ్వరలింగమునకుఁ బురోహితుఁడు (పూజారి) అయిన భీమనపండితుఁ డీతనితండ్రి; గౌరాంబ యీతనితల్లి. వీరిది ఋగ్వేదము, గాతమగోత్రము * శ్రీశైలముల్లికాద్వారదేవు నుపాసించిన తరువాతఁ బుట్టినందున నీతనికి మల్లికార్జునుఁ డన్న పేరు పెట్టిరి. భీమేశ్వరము నొద్దనున్న కోటిపల్లివాఁ డయిన ఆరాధ్యదేవుఁ డీతనిగురువు. ఈయారాధ్యదేవరకు అవాంతరయ్య గురువుగా నుండెను. ఆరాధ్యదేవరయొద్ద నుండి మల్లికార్జునుఁడు వైవదీక్షవహించి వైవమతరహస్యములను జక్కగాఁ దెలిసికొని యూచరించుచుండఁగా నచ్చటిబ్రాహ్మణులు వచ్చి యీతని శైవాచారముల నాక్షేపించిరి. ఈతఁడు వారికి విభూతిమహిమ, రుద్రాక్షమహిమ, గురుసాదోదకమహిమ, లింగార్చనమహిమ, ప్రసాదస్వీకారమహిమ బోధించి, ఘంటాకర్ణాది పురాతనభక్తుల చరిత్రలు చెప్పి వారిని మెప్పించి పంపివేసెను. వీర మాహేశ్వరాచారమార్గమును చెప్పుచు శివత్వస్వీకార మనుసత్కృతిని రచించి యందుఁ జెప్పినప్రకారము తాను నడచుకొనుచుండెను. ఎక్కుడు భక్తితో నదృష్టముగ శివపూజఁ జేయుచుండెను.

పోరండ్ల సూరసానమ్మ యనుభక్తురాలును, బెలిదేవి వేచునారాధ్యుఁడును! మఱికోందఱు జంగములును బండితునిఁ జూడవచ్చిరి. అప్పు డాతఁడు

బ్రహ్మణమునందును పాల్కురికి సోమనాథుని తెలుగుచరిత్రయే యెక్కుడు గ్రాహ్యమనుటకు సంభవము లేదు. ౧౫-వ శతాబ్దము ప్రారంభమం గున్నశ్రీ నాథుఁడు సోమనాథుని ద్విపదకావ్యము ననుసరించి పద్యకావ్యము చేసెను. కాని యది యిప్పుడు కానరాదు. ఇటీవల శివపురపు రాజలింగమూరి యనునాతఁడు, ఇందలి దీక్షాప్రకరణమును ‘చారిత్రదీక్షాప్రకరణమ్’ అని పేరు పెట్టి సంస్కృతములో వ్రాసెను. అది యచ్చుపడినది. గురురాజశక్తిపతియైన సంస్కృతపండితారాధ్యచరిత్రమును కన్న డార్థముతో శ్రీయుతి కిటీబసవన్నశాస్త్రిగారు మైసూరిలోఁ బ్రకటించిరి.

* పండితుని మాత్రము సంగతిగాని గోత్రముసంగతి గాని పండితారాధ్యచరిత్రమునందుఁ జెప్పఁబడలేదు. ‘చతుర్వర్ణియ’మన్న చిన్నిసంస్కృతపుస్తకమునందు నితనినిగుఱించి చెప్పుచు “భ్యాతో గాతమగోత్రజో గురువరో ఋగ్వేదశాఖాన్విః” అని చెప్పఁబడియున్నది. ఈచిన్ని పాత్రము వరంగంటి శివధర్మవర్ధనీరామలింగేశ్వరముద్రాక్షరశాలలో ముద్రింపఁబడినది. ఇది యేవ రెప్పుడు వ్రాసినది తెలియదు. ఇది యెంతవఱకుఁ బ్రమాణమో చింత్యము.

† ఈతఁడే పాల్కురికి సోమనాథుని గురువునకుఁ నితామమఁడు.

శివపూజ చేసికొనుచున్నను జంగములు లింగరూపులే యనిన భావముగల వాడు గనుక శివపూజయూఁపి వారిని గారవించి జంగమపూజకూడ లింగపూజయే యని తెల్పెను. సూరసానన్లుగారు పండితునకు బసవేశ్వరుని మహిమయు నతనియొద్ద నుండిన కొందఱు భక్తుల మహిమయుఁ దెల్పెను.

సనదవోలు (చందవోలు) అను గ్రామమునందు వెలనాటిచోడుఁ డనురాజు రాజ్యముచేయుచుండెను. చందవో లిప్పుడు గుంటూరుజిల్లా తెనాలితాలూకాలో నున్నది. పూర్వము వెలనాటిరాజులరాజధాని. ధనదపుర మని దానికి నామాంతరము. పండితారాధ్యుఁ డాగ్రామమునకుఁ బోయి తనమతమును బోధింపసాగెను. అచ్చటిరాజగురువు బౌద్ధుఁడు. అతనిపేరు బౌద్ధపదపదాచార్యుఁడు. ఈతఁడు బ్రహ్మవంశజుఁడట.* తాను రాజునకు గురువుగా నుండఁగా నన్యమతస్థుఁ డారాజధానిలో మతబోధ చేయుటచూచి సహింపనోపక యా బౌద్ధుఁడు రాజుతోఁ జెప్పి యొక గొప్పసభచేయించి మల్లికార్జునపండితారాధ్యుని నాసభకు రప్పించెను. ఆసభకు నదైవీతులు జైనులు సాంఖ్యులు చార్వాకాది నానామతములవారు వచ్చియుండిరి. పండితుఁడు బౌద్ధమతము నితరమతములను దనపాండిత్యమహిమచే ఖండించి తనమతమును స్థాపించెను. ఇంతియ కాక శివుఁడు శ్రేష్ఠుఁ డనుటకుఁ దనతల యిచ్చెద ననియు, మంటలో దుమికెద ననియుఁ జెప్పి, శివునికంటె నెక్కుడు జైవము కలఁడని యెవరైనను జెప్పిన యెడల వారితల తనకాలితోఁ దన్నెద నని ప్రతిజ్ఞచేసి తనసిద్ధాంతమును నిలుపుకొనుటకై 'రుద్రమహిమ'యనుకృతిని రచించెను. అంతబౌద్ధుఁ డేమియుఁ బ్రత్యుత్తర మీయఁజాలక పండితుని నిందించెను. అందఱును వెడలిపోయిరి.

కాని బౌద్ధుఁడు పండితుని నిందించినందున నాతని శిష్యులకు మిక్కిలి కోపము వచ్చెను. 'అట్టినిందకుని జంపనియెడల నతఁడు ద్రోహికాఁడు; తామే ద్రోహులమగుదు'మని వారుతలఁచిరి. పండితుని శిష్యులలో రేమయ్య దేవయ్య లనువా రీపనికిఁ బూనుకొనిరి. సముద్రములోని† యొకలంకలో నొకబౌద్ధులయ ముండెను. అచ్చటి కాబౌద్ధుఁడు ప్రతిదిన మొక్కఁడు వెల్లి వచ్చుచుండును. ఆసంగతి తెలిసినవారు గావున నొకనాఁ డుదయముననే రేమయ్య దేవయ్య లాలంకకు నెవరికిఁ దెలియకుండఁ బోయి దేవుని మరుగున దాగి

* బ్రహ్మవంశజు బౌద్ధపదపదాచార్యుఁడు బ్రహ్మజుఁ జంపింపఁ బాడియే యనుచు ||

(మహిమా. పుట ౨౪౬.)

† సముద్రము చందవోలునకుఁ దొప్పిదిమైశ్వరీఁద నున్నది.

యుండి బాధుడు వచ్చి బుద్ధవిగ్రహమునకుఁ జాగిలి మ్రొక్కునప్పుడు వానిని జంపి వికృతరూపునిఁజేసి వెడలిపోయిరి. ఈసంగతి తెలిసి రాజు మిక్కిలి కొపించి పండితయ్యను విలిపించి యడుగఁగా నతఁడు 'నేనే చేయించితిని; నేనే చంపించితి' నని దోషమంతయుఁ దనమీఁద మోపుకొనియెను. అంత రాజు పండితుని కనులు తీయింపఁగా నతఁడు రాజునకు శాపముపెట్టి యచ్చటినుండి శిష్యయృక్తముగా నమరావతికి వెడలి పోయెను.

చందవోలులో నున్నప్పుడే యీతఁడు "లింగోద్భవచేతగద్య" యచ్చటి దేవునిపైఁ జెప్పెను. లింగోద్భవుని దేవాలయ మిప్పటికిని చందవోలులో నున్నది.

'చందవోలుకైఫీయతు'* అను పుస్తకముచందు నీకథయే యిట్లున్నది. పండితారాధ్యుఁడు శ్రీశైలమునకుఁ బోవుచు చందవోలునకు నెల్లి పాండీశ్వర స్వామిగుడిలో దిగెను. కొండపడమటి బుద్ధరాజునకు గురువైన బాధుఁడు బుద్ధాం అనుగ్రామమందుండెను. వాఁడు పండితుని మహిమను జూచి యోర్వ లేక పోయెను. పండితుని ప్రతిదినశివపూజలోఁ గావలసిన యుక్తపూజాపాత్రను బాధుని శిష్యుఁడైన బెజుఁ డనువాఁ డెత్తుకొనిపోయెను. పండితుని శిష్యులు వానిని బట్టుకొని చంపిరి. ఈసమాచారము వారు తమ గురువునకుఁ దెల్పు లేదు. అంత బుద్ధరాజు పండితునివద్దకు మరుష్యులను బంపి సరహంతుకున కేమి శిక్ష శాస్త్రీయ మని యడుగఁగా కనులు తీయుటయే తగినశిక్ష యని పండి తుఁడు చెప్పెనట. దానిపై బుద్ధరాజు పండితుని కనులు తీయించెను. పండితుఁ డాతనికి శాపమిచ్చి యిఁకమీఁద నైపులెవరును చందవోలులోఁ దీర్థము పుచ్చు కొనఁగూడ దని నియమించి వెడలిపోయెను.

అమరావతి చేరగనే పండితుఁడు చోడనితో భాషించిన పాపంబు పోవు టకును శివనింద విన్నపాసము పోవుటకును శివభక్తుల సహస్రనామగణమాలిక పఠించెను; అమరేశ్వరాష్టకముఁ జెప్పెను.

పండితారాధ్యుఁ డమరావతిలో నుండఁగా బసవేశ్వరుఁ డతనికి భస్మము పంపెను. అచ్చటనే యీతఁడు కర్ణాటకవిత్వము చెప్పమొద లిడెను. తరువాతఁ బండితుఁడు బసవేశ్వరుని జూడవలయు నని కల్యాణపురమునకు బయలుదేరెను.

* స్థానికచరిత్రలు (Local Records) సంపుటము 3౯, పుట ౪౩౩. ఇది క్రీ. శ. ౧౮౧౧ లో వ్రాయబడినది.

త్రోవలో సారంగేశ్వరుడు దేవుడుగా గల నిడుగుడుము లనుచోట* తన ముఖ్యశిష్యుడగు దోనయ్యగారికి నన్నయైన పీఠాధిపతిగావించి గౌరవింపబడి పానుగంటికిఁ బోయెను. అచ్చట నుదయించు రాజనాథుని పింగలి గోవిందప్రధాని పండితునిభక్తుడు. కావున నాతనిని మిక్కిలి మర్యాదతో నెదుర్కొని తనయింటికి దోడ్కొనిపోయెను. అచ్చట ధవళేశు నామయ్య అనుభక్తుడు కలఁడు. ఇతఁడు రాజనాథ స్వంతసేవకుఁడు. (భాసా). పండితుఁ డాగ్రామమునకు వచ్చినప్పటినుండియు నాతని భజనలోనుండి రాజసేవ సరిగఁ జేయుకుండెను. అంత రాజనకుఁ గోపమువచ్చి యాతనిని బిలిపించి కోపపడఁగా, దేహముమాత్రము మీదిగాని ఆత్మ మీదికాదు; మీదేహమును మీరు తీసికొండిని గుడిశిఖరముమీదికెక్కి యరిపెట్టుకొని చచ్చెను. అంతఁ బండితుఁ డారాజునకు శాపముపెట్టి వెడలిపోయెను.

ననిపురములో శంకరయ్య యనుభక్తుని సవర్యులఁ గొని, కల్యాణమునకుఁ బయలుదేరిగా నంతకుఁ బూర్వ మెనిమిదిదినములక్రింద బసవేశ్వరుఁడు లింగైక్యముఁ జెందె నన్నసమాచారము త్రోవలోఁ దెలిసి పండితున కమితభేదము కలిగి యాతఁడు బసనని బొగడుచుఁ బ్రలాపించెను.

అంతఁ బండితుఁడు శ్రీశైలపర్వతము వైపునకుఁ బోయెను. వెల్లటూరుఁ నొడ్డకువచ్చి తానచట నేయుండి తన ప్రియశిష్యుడైన దోనయ్యను గిరిప్రదక్షిణ

* 'నిడుగుడుము' అనునది యిప్పుడు కృష్ణాజిల్లా నందిగామతాలూకా మనగాజుమిం దారిలోని ముఖ్యగ్రామమగు 'నడిగూడెము' అని నాతాత్పర్యము. 'మనమున నిడుగుడుములకు నేతెంచి | సవలూతుఁడు పీఠాధిపతియ్య! ప్రవృత్తశక్తి సారంగేశ్వరంద' (మహిమ పు. ౨౯౫) అని చెప్పబడియున్నది. ఇప్పుడు 'నడిగూడెము' అనఁబడు గ్రామమునకు 'నడిగుడుములు' అని పూర్వములెక్కలలోఁ జేరుగలగు. ఇచ్చటిదేవుఁడు సారంగేశ్వరుఁడు. ఇది యమరావతినుండి పానుగంటికిఁ బోవుత్రోవలో నున్నది.

† వైజామరాజ్యమునందు రెండుపానుగల్లు లున్నవి. ఒకటి నల్లగొండ జిల్లాలోను, జేటాకటి మహబూబ్ నగర్ జిల్లా, నాగర్ కర్నూలు తాలూకాలోను కలదు. ఉదయమోదుని స్థలమును బట్టి నాగర్ కర్నూల్ తాలూకాలోనిదే పండితుఁడు వెళ్లిన పానుగల్లుని నిశ్చయింపవచ్చును. ఇంకొక పానుగల్లు (హనుగల్లు) బొంబాయిరాజధాని నుండు ధార్వాడుజిల్లాలోఁ గలదు.

‡ గుంటూరుజిల్లాలో రెండువెల్లటూరు కలవు. ఒకటి శేషలైతాలూకాలోను, ఇంకొకటి వినుకొండతాలూకాలోను. వైజామరాజ్యమున నల్లగొండజిల్లాలోఁగూడ నొకవెల్లటూరు కలదు. కాని శ్రీశైలమునకు సంబంధించినది వినుకొండతాలూకాలో నిదియే. ఇది వినుకొండనుండి శ్రీశైలమునకుఁ బోవుత్రోవను నాలుమైళ్ళు ప్రక్కగ నుండును.

ముచేసి శివరాత్రివఱకు శ్రీశైలముపైకి బోయి తనవ్రతమును జూర్తిచేయుమని చెప్పి, యతనికి 'సర్వోపగ్రస్థము' నుడివెను. అతఁడు గిరిప్రదక్షిణముచేసి వచ్చిన తరువాతఁ బండితుఁడు తానువచ్చిన పని యైన దనియు, బసవేశ్వరుఁడును బోయెను గనుకఁ దా నుండనక్కఱలేదనియు నీశ్వరుని బ్రార్థనచేసి భార్య పుత్రులతో వెల్లుటూరులోనే లింగైక్యముఁ జెందెను.

పండితేంద్రుఁడు మరణసమయమునకు నృస్థుఁడైనట్లు మనము తలంప వచ్చును. ఎందు కనగా దోనయ్యకుఁ గలలోఁ గానవచ్చిన శివుఁడు వృద్ధతా పసవేషము వేసికొనె ననియు, మల్లికార్జునపండితయ్య తనకుఁ బూర్వస్నేహితుఁ డని చెప్పిననియు నున్నది * పండితయ్య ముసలివాఁడు కానియెడల నాతని పూర్వస్నేహితుఁడ నని చెప్ప శివుఁడు ముసలివేషము వేసికొన నక్కఱ లేదు. ఇదియుఁగాక తాను శ్రీపర్వత మెక్కక శిష్యునిన వల్లి తనవ్రతసమాప్తి చేయుమని చెప్పుట గూడఁ జూడ నాతఁ డప్పటికిఁ గడునృద్ధి యుండచోవు నని తోచుచున్నది. పండితునిమరణము బసవేశ్వరుని తరువాతఁ డ్వరిలోనే తటస్థించె నని మన మెంచిన యెడల క్రీ. శ. ౧౧౮౦ ప్రాంత మతనిమరణ కాలమని నిర్ణయించుకొనవచ్చును. అప్పటి కాలము ౭౦ ఏండ్లవాఁ డని యెంచినయెడల క్రీ. శ. ౧౧౨౦ ప్రాంత మాతనిజన్మకాల మగును. ఇట్లుండ మొదటివెలనాటి చోడునికాలమునను, రెండవ వెలనాటిచోడునికాలమున నుండిననుండవచ్చును.

పండితారాధ్యనంతలి.

ఆరాధ్యులవారితరువాత వారినంతలి యభివృద్ధియై యారాధ్యగురువంశములుగఁ బ్రబలెను. పండితారాధ్యులవారన్నయింటివేరు గలవారును వేటింటిపేళ్లు గలవారును నగునారాధ్యులు తాము మల్లికార్జునపండితారాధ్యుని సంతతివార మని చెప్పుకొనియెదరు. కాని వీ రెవరియొద్దను మల్లికార్జునపండితుని మొదలుకొని నేటివఱకు వచ్చినవంశములను జూపు నెడతెగని వంశవృక్షము కానరాదు. పండితారాధ్యులవారిలో రెండవవంశములు గలవు. ఒకరు మల్లికార్జునపండితుని పంశమువార మనియెదరు. వారిది గౌతమగోత్రము. మఱియొకరు శ్రీపతిపండితుని వంశపువారి మనియెదరు. వారిది కౌళికసగోత్రము. మైసూరుప్రాంతమునందు నారాధ్యులనువారు కొండలు తాము మల్లికార్జున పండితుని పంశమువార మని చెప్పుకొనియెదరు. పండితారాధ్యచరిత్రము చివర నాతనికుమారుఁ డైనకేదారయ్యవంశమును నతనిశిష్యుఁడైన యివటూరి

* 'మదనసంహారుఁడు శ్రీమల్లికార్జునుఁడు | పాదముమచ్చితఫోధసాగరిల

నరుగుజేరిగ శరణార్థసేయంగ |

నావుదుతపసి దోనయగారివీర | శైవలోకమున కాచార్యుండుపండి

తారాధ్యవినుఁడు లెస్సెయున్నవాఁడ | వానిం మేముచూడనీహేతులము.' (హవ్య.పు. ౩౮౦)

సోమనాథయ్యగారి వంశమును నీయఁబడినవి. వాని నీక్రింద నుదాహరించుచున్నాను:—

నంశస్మక్షము.

(సంసితారాధ్య చరిత్రమునుబట్టి)

భీమన = కౌరాంబ

మలికార్జునపండితారాధ్య

ಕೆದಾರಯ್ಯ

మనుషండిత   ధీమతుండిత   మహా దేవండిత   జగ్గుండిత.

(కేదారయ్యశిష్యుడు) ఇవటారు సోమనాథయ్య = భూమన్యు

సూరీ శ్వేతుఁడు

విశ్వనాథం

సింగనమంచి.

కన్నడదేశమునందు గురుదేవుడను నొకకవి ౧౫-వ శతాబ్దమున నుండెను. ఇతఁడు సంస్కృతమున “పీఠికైవాచారి” మనుగ్రంథమును వ్రాసెను. అందుఁ దాను మల్లికార్జునపండితుని సంతతివాడఁ నని చెప్పుకొని యీక్రిందిపంశస్పృశ మిచ్చియున్నాఁడు --

* కొటిపల్లి దేశిక

చీమపండిత = గారాంబ

పంపి తారాధ్య

వీరారాధన

గురుబసవ

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

‘పశుసే

హరియూర్తి

పంక్తిభార్య

గురులింగ

గురుదేవ

పండితార్య

ಬನವಾರ್ಯ

జక్కరాధ్య.

* కర్నూలుకలవిదారితే, ౨-వ భా. పుట ౩౪.

ఈవంశవృక్షమునకును బసవపురాణ వంశవృక్షమునకును సంబంధము కలియుటలేదు. ఇం దేది నిజమో, రెండును నిజమో చెప్పజాలము. పండితు నకు కేదారయ్య, వీరారాధ్య లను నిర్దయు కుమారు లుండిరేమో? ఉండిన యెడలఁ బండితునికిఁ దరువాత నేఁబది యఱ్ఱనది సంపత్సరములకే జన్మించిన పాల్కురికి సోమనాథున కాసంగతి తెలియకుండునా?

మహిమలు.

బుద్ధుఁడు, యేను, శంకరుఁడు, రామానుజుఁడు మొదలైన మతస్థులు చరిత్రలలోఁ జెప్పఁబడినట్లు పండితారాధ్యచరిత్రమునందును బెక్కుమహిమలు స్థింపఁబడినవి. తమగురువు మిగిలిన మతములు సన్నిఁటిని గెలిచె ననియు, నితరమానవులకుఁ జేతఁగాని యద్భుతపుష్కలములను దనమహిమచేఁ జేసి చూపె ననియు వ్రాసుట యన్నియుశ్రద్ధంగములందును గాననచ్చునున్నది. అట్లే పండితారాధ్యచరిత్రనుండులి మహిమలును సనిస్రహింపవలయును. వీనిని మనము నమ్మినను సమస్తకపోయినను విరుటకు వినోదకరములుగ నుండును గనుకను, నొకప్పుడు వీనినిబట్టి కొంతచరిత్రాంశము నూహించుటకు వీలుం డును గనుకను వానిని సంక్షేపముగ నిచ్చట నుదాహరించెదను.

.. .. ..

పండితుఁ డొకజేవుని యపతారము కాఁడు. సందికేశ్వరుఁడు భూలోక మునందు బసవేశ్వరుఁడు గాఁ బుట్టఁబోవునపుడు శివభక్తిని స్థాపించుటలో నాతనికి సాయపడుటకై శివభక్తి, సంది సర్విజ్ఞత, భృంగి నిష్ఠ, దూర్వాసాదులు శాపశక్తి, రుద్రాదిగణముల ప్రసాదైకరతి, ప్రాక్తననూతన భక్తగణములు ప్రత్యక్షముగఁ గనఁబడుమహిమ, వీరభద్రుని శౌర్యము నను నీగుణములఁ దీసికొని శివుఁ డొకమూర్తిని తేసి నీవు భూలోకమునకుఁ బోయి బ్రాహ్మణుఁడుగఁ బుట్టి శివభక్తిని స్పర్ధించేయు మని చెప్పి పంపెను.

.. .. ..

వెల్లగొండ మహాదేవయ్య యనుభక్తుఁడు నిద్ర మేల్కొంచి పొరపా టున శివార్చనపాత్రములఁ దన్నెను. అందుకై యాతఁడు తనపాదముల నఱికి కొని శివుని కర్పించెను. పండితుఁ గనిచూచి మహాదేవయ్య యసమానశివభక్తికి మెచ్చి శివునికి దీపారాధనచేసిన నూనె రాచి యాపాదముల మరల నతికించి శివదేవయ్య యెప్పటియట్లు నడచునట్లు చేసెను. పండితారాధ్యచరిత్రము

నందుఁ జెప్పఁబడిన యీకథకు సహకారిగా 'శివత్వస్వసారము' నందు నీక్రింది వక్యము కానవచ్చుచున్నది:-

కం.మలహారుఁడు జలకమాడిన, జలములు విషములకు మందు శస్త్రప్రణసం కులమునకు దీపతైలము, త్రిలోచనుని భక్తులకు నతివిదిత్ర మిలక. ౧౮౬

.. .. ..

వెలనాటిచోడుఁడు కనులు దీయించెన నని భయపెట్టినప్పుడు పండి తయ్య తానె స్వయముగ గోరుగల్లుతోఁ దచకనులు తీసి పల్లెములోఁ బెట్టఁగా నాతనికి మరలఁ గనులు వచ్చెను. ఈ ప్రకారము రెండవసారులు జరిగెను. నాలుగుకన్నులును బల్లెములోఁ బెట్టఁగా రాజును సభాసదులును జూచిరి. మరల రా జాతని కనులఁ దీయింపఁగా నతఁ డాతని శపించి యమరావతి కేగి యచ్చట శివుని కరుణచలన మరలఁ గనులును బడసెను. అతనికి మూఁడవ గోత్రము గాఁగ గల్గెను.

.. .. ..

పైనఁబ యి చందవోలు క్షేత్రముతోఁ మఱియొక కథయున్నది, దాని నున్నదాని నున్నట్టికిఁడ సుదాహరించెదను - *

“విద్యసంకలం గూర్చుకొని మునిమంది గూర్చుకొని ప్రసాద అర్చి మలయనభవంట్లని అని పీఠపితౌరాధాం గ్రామమునందుండిరి. వానముల్లో పుచ్చునున్న గ్రీనల్లిఖాజానాండితారాధ్యుల వారు | శ్రీశైలప్రాచ్యతోగ్యమై యీమాగాకన చంచలబుద్ధి | శ్రీసాండ్లీస్వామివారి యొక్క - ముఖాంట్టములో వుండి వుండున శ్రీమహాకవిశివ్య రొండవపాటిబుగ్గరాజు లుంగారిగొన్నబ్రహ్మరామరామరామరామ ప్రసాదయిక్కివనె వుండినాన గన్న - పల్లిఖాజాన పండితారాధ్యులవారిదుఁ యెలయున పా పంచాదిగ్రాంధ్యించాతను విరోధించిపరాన ను డరవవతెనని ప్రసంగం చేసెనుస | యీశ్వరాంతసంభూతుడు గన్న | వానయిచ్చిన ప్రశ్నలు పూర్వపక్షం చేసి | జయనఁపునవారివాకి ముముల ఖండనచేసి | పాపయమును పొందింపచేసి | గన్న తనంతం బపుగగుర్వపరిచాకల | తమగుర్వపరాజయం విచారించి | పండితారాధ్యుల వారి | శివపూజనిష్ఠాగర్హితమాచి రన్నిచ్చిన విన్నుం | చాయగుది పండితారాధ్యులవారి లింగా చక్షానకాలదుం | నిత్యం గ్రతంగనపికంచె | నక్షత్రహారతి ద్విజవే బ్రహ్మదు యమరించి

* లోకలికకాష్ట సంపుటము ౧౯, పుట ౪౩౩.

† నిత్యము తాను చేయవలసిన శివపూజావిధానమందు నెట్టివిధము సంభవించినను, శివత్వపులలోని శీలవ్రతస్థులు, గండకత్తెర యనుదానిని మెడకుఁ దగిలించుకొని శిరస్సు తామే నటకొని శివుని కర్పించుచుండిరట. శివపూజాద్రవ్యమగు నక్షత్రహారతి లేకపోయినయెడల వాసేవకు విఘ్నముకలుగును, పండితుఁడు మఱియును నని శౌద్ధుల యభిప్రాయము.

చోరత్వంకారము తీసుకొనితూ వుండగా | పండితారాధ్యులవారి | శిష్యుడితెలిసి | చందవోల్కి
పశ్చిమపాశ్చాత్యంగా వెళ్లుతూవున్నది జెల్లంటి కనుక్కుని అత్యంతకోపచాతన | గురుద్రవ్యం అపహ
రించినందున | వాండ్లివధంచేసి | అనంత్రహారతి తీసుకొనివచ్చి గురువును తెలియకుండా | శివపూజా
ద్రవ్యంల్లో తెచ్చివుంచినాడు | అటుపిమ్మట బవుగులు కొందరు పండితారాధ్యులవారి దగ్గరకు వెళ్లి |
అక్రమంగా జీవహింస చేసినవారికి శాస్త్రోక్తప్రకారంగా శుశ్రూషగ్రామ్యుల్ని భయము విధియేమి
నినకొంది చవలసినదో మాగురువు మిమ్మన అడిగిరిమ్మన్నారు అని చెప్పినంతల్లో | యీలాగింటి పని
చేయించినవారి కండ్లు తోడించడం విధి అని చెప్పే గమ్మ అప్పుడు బవుగులు యాక్రమం మీ
వల్లనే జరిగిన దని యావత్తు తెలియచేసినంతల్లో ఆయన దివ్యజ్ఞానంచేత విచారించి | యిందుకు
ప్రతిహతం విచారిస్తూ అసత్యం సరికినవారము అవుతాము | యిది అంతా బవుగులు చేసిన కృత్యము
గదా అని తెలిసి స్థానసంధ్యాధ్యక్షుడు స్థానముతానుడగు శాస్త్రోక్తప్రకారం గాను | శివపూజాక్రియలు
జరుపునని లింగోద్భవస్వామివారి యడట కూచుండి సదాశివునియందే భక్తివుంచి | యీశ్వరుడికి
తననేత్రములు తీసి | లింగోద్భవునియందట పెట్టిన తగువారే అతనిభక్తివిశేషం వల్ల | ఆభక్తునికి తిరిగి
కండ్లులు ప్రసాదిస్తు వచ్చినంతల్లో | తనప్రభావం ప్రకటన చేసుకొనిన లింగి కన్యలు తోడతూ
వచ్చివారు యాప్రకారంగా ముప్పంగుం వరి శుభ్రం కింను గోడి అంద్రుల పండితారాధ్యుల
వారు | భవపూజా యాప్రకారంగా విషయము చేకినవారిన కోపించుచు యంతినుంచి | యీశుండవో
లతో శింగధారులువైన వారికి శివపూజచయ్యదానము హాహాత లేకపో అనిన్ని | యీపట్నం
కొంతమట్టున బుద్ధిగా వుండకపోననిన్ని యీబవుగులను యాత్మలంలో బయంలేకపోవుననిన్ని
శాపంయిచ్చి అక్కడినుంచిలేచి | ఆగ్రాచుక్కు దురుణబాగాన వునపురంటి మహాప్రభావంగ
గోకన్నేశ్వరం వెళ్లి | శివసంగ్విద్యనుందు వున్నసమయమున, గోకన్నేశ్వరస్వామివారు | యీ
యనయందు కరుణించిరిల్లి | కన్నులు దయచేసివారు | గమ్మ అక్కడినుంచి శ్రీశైలప్రవక్షిణం వెళ్లి
నానూ. పండితారాధ్యులవారి శాపంవల్లను | బవుగులు సిసిసిం భువై పోయి” |

.. .. ..

పండితుడు చందవోలునుండి వెళ్లునప్పుడు తాను రాజునెదుట దీసిన
నాలుగుకన్నులును లింగోద్భవదేవున కర్పించెను. ఆదేవుడు వానిని గ్రహించి
తనమూడుకన్నులకు జత మూడుకన్నులు నింతకుబూర్వము విష్ణుచే నొక
పాదముపై సర్పింపబడినకంటికి జతగా వెండవకాలిమీద నొకకన్నును
ధరించెను.

.. .. ..

పండితుడు చందవోలునుండి వెడలునప్పుడు వెలనాటిచోడుని నీక్రింది
విధముగ శపించెను.

* లింగధారులు లింగములేనివారి సందాన ‘భవులు’ అని యందురు.

† ఈకైఫీయతు ప్రజోత్పత్తిసామసంవత్సర చైత్ర శు. ౮ సోమవారం ది ౧ తేది యు
ప్రిలు ఆన ౧౮౮౧ సంవత్సరం దినమున ప్రాణబడియే నని దానివివర నున్నది.

“ఈ మహాసంఖ్యాత మహేశ్వరోద్ధతన, మా మతక్రోధోద్ధతానలచటుట
విగదితహృదయం వెలనాటిచోడ, ధరితలాభమేష్వరసతంగంబు
భస్మమయ్యెడును దశంధులు మతులు, విష్ణయంబున నిష్ఠభస్మమైపోడు
రని శాపమిచ్చుచు శాపంశితయ్య ”

ఆ శాపమహిమచే నాగ్రామమునం దీక్రింద నర్జితపంబున ట్లుత్పాత
ములు పుట్టి జనులు పాటిపోయిరి.

“పురిమహోత్పాతము లప్పట్టంగదొడగె.

నేలగాలంగజొచ్చె నింగివడ్డట్టు, చాలిమేఘంబు లాసన్నమై పర్వె
బసలు చుక్కలుగానబడియె ధూత్రంబు, గవిసెనెల్లడవంటకంబులుపుచ్చె
భూకంపరాస మద్యుతమయ్యెరాత్రి, కాకకాళికజంబుకము లర్బిదొడగె
గాలిధూళియబర్వెగడుమోరలెత్తి, గూలుచుబతువులుదొరింగజొచ్చె
నింపరాపములు నిండెందువాపములు, చంద్రార్కపరివేషజలములొవ్వడినె;
మరుజేసునకు సంత మంత్రవిరోధ, మురు బ్రధానవిరోధముచు నాశభటవి
రోధంబు బుత్రవిరోధంబు నిరస, రాధంబు పుట్టె నూరను మారినసగె
ధరణి వెండియు మహోత్పాతముల పుట్టె, బరిజను ల్విచ్చిరి భూమికినధి
యదియేలతప్పు దా హరగణదోళ, మది యేల తప్పు నాయయ్య శాపంబు?
మొన్న బండితుడు సమున్నత బలికె, నన్న నుత్పాతము తెలుకొనె నేడు
పుట్టె గోత్రకలహములు ననులోన, నెట్లుగా నున్నతో యింక బోవనికి
సిద్ధంబు భక్తివిడుదలంబు ఫలము, నిద్రింపనోపుంటేనేతన నట్లు
కలహంబుగా నోపు గ్రంధుగానోపు, బ్రళయంబుగానోపు బ్రజలకునింక
బురినున్ని యిటమీదబుద్ధిగాదనుచు, బోరుగూళ్లకును ననుపొందుపట్లకును
వానువా రిక నేగ వడి నొక్కనాడు.”

కపాలాస్థిమాలలు ధరించినటువంటి భయంకరాకారము గలకంకాళము
(అస్థిపంజరము - ఎముకలగూడు) ఒకటికనుపించి కన్నులనిప్పులు రాల్చుచు
తోమ్ముపైద్రొక్కి త్రిశూలముతో బొడిచినట్లు వెలనాటి చోడుఁ డొకదిన
మున గల గాంచెను. అప్పటినుండియు నాతనియువరమున నొకగ్రంధి (గడ్డ)
పుట్టి నొడిసము పెరిగి తైనపాద్మాదులును వైద్యులు నెన్నియుపాయములు
చేసినను మానక,

“ఒకపుడు నొకనాటికొకనాడు పుండు, కొడపుడు రంధ్రములొప్పుచుజుట్లు
యెందుచుఁజ్రేవులుచెదరుచుముఱికి, నలుచునువారుచుచు వ్రయ్యచుగూడ

గ్రుల్లముఁ గదలుచుఁ గూలుచు నూర్పు, లొల్లనయాళ్చుచు నూడుచు రసిక
జలజల నెత్తురుఁ జీము గాటుచును, విలివిలియనఁ జచ్చి విడివి చూపఱకు
నేవంగ దోపంగ నిది యెంత పెద్ద, శైవాపరాధికి సర్వపాపునకు
ఘనశివద్రోహికి ఖలునకుఁ దనకు, ననుచు సంతకుపురి కరిగెఁ జోడండు.
అంత రాజ్యార్థమై యనిఁబోరి యతని, సంతానమెల్ల నిస్సంతానమయ్యెఁ
బాడయ్యె భూమియుఁ బండితవిభుని, యిడితశావనుహిష్టతఁ జేసి.”
మహిమ. పుట ౨౬౦.

.. ..
కన్నడభాష తనకు రావలయు నన్నకోర్కెతో నీతఁడు కల్యాణమునకు
బసవేశ్వరునియొద్దకు వర్తమాన మంపెను. అంత నాతఁడు భగ్యము పంపెను.
దానిని ధరింపఁగనే పండితునకుఁ గన్నడభాష వచ్చెను. అతఁ డాభాషలోఁ
గొన్నిగీతములను చెప్పెను.

.. ..
పానుగంటిరా జైన కుదయావనీశునిబాధవలనఁ దనశిష్యుఁడు నామయ్య
యనువాఁ డురిఁబెట్టుకొని చావఁగాఁ బండితుఁడు కోపించి రాజునకు శాప
మిచ్చి యచ్చటనుండి వెడలెను. తరువాత జరిగిన సమాచారము పండితా
రాధ్యచరిత్రమునం దిట్లు వ్రాయఁబడి యున్నది:—

“కాడింక నీపానుగంట నుండఁగఱు, హాదేవుభక్తుల కనుచుఁ గట్టలుక
మసలక పండితమల్లికార్జునుఁడు, వెనఁ దలిర్పగఁ బురి వెడలంగ వెనుక
నక్కజంబుగఁ బూచె సంత గల్పాన్న, కుక్కురో కుర్రని కూసెఁ గల్గొడి
పురిమహోత్పాతముల్వీక్షింపె వెండియును, బురముపాడగునని బుధులుగలంగ
విదితశాస్త్రధర్మత విలయోగ్రవహ్ని, కుదయావనీశుఁ డాహుతియయ్యెఁ బుత్ర
పాత్రు లనోన్యకళత్రాభినిరతి, శత్రులై చీకటి చప్పరంబులను
దడయ కాసురియచేఁ దనపురిజనము, లడరంగనిర్మలమై రట్లు గూడ
సంతానమెల్ల నిస్సంతాన మయ్యె”
మహిమ. పుట ౩౦౧.

.. ..
బసవేశ్వరుఁడు తనకు దర్శనమియ్యకుండఁగనే మరిణము నొందినందు
నకుఁ బండితుఁడు మిక్కిలి విలపింపఁగా నాతనిప్రాణలింగమందు బసవేశ్వరుఁ
డాతనికిఁ గానిపించె నట.

“లింగార్చనంబుఁ జెల్లించుచుఁ జెలఁగి, మంగళారతులైతి మహితతదీయ
లింగగర్భమున నల్లల నొప్పారు, భంగిగా బసవయ్య భానంబుగోన

కనుగవ హర్షకంకణములు దొరుగఁ, దనువున రోమాంశతతులు దలిర్పు
గంధరంబుననుగన్దదము నెక్కినఁగ, బంధురానందవిభ్రాంతిఁబండితుఁడు [ను
కనువిచ్చిచూచుచుఁగఁగిమర్దిమ్రొక్కుచునుభజించుచునభిస్తుతులు సేయుచు
ఈమూర్తి యస్తవీ యేష్టలింగము మ, హామూర్తి యైశ్వర్యాధీశమూర్తి"

శ్రీశైలమువైపు వెళ్లి పర్వతము క్రిందనున్న వెల్లిటూరిలో నివాసముగా
నుండి శిష్యుఁడైన దోనయ్యను గిరిప్రదక్షిణము చేయఁ జంపెను. అతఁడు
కొంతదూరము పర్వతయాత్ర చేసిన తరువాత నాతనికిఁ గలలో శివుఁ డొక
ముసలిజంగమువేషమునఁ గాన్పించి, యొకచే టైక్కించి శ్రీ శైలపర్వతము
మీఁద నున్నట్టియుఁ జిట్టు నున్నట్టియు డేత్రము లన్నియుఁ జూపి చెప్పి నీకు
శ్రీగిరిప్రదక్షిణఫలము వచ్చిన దని యనుగ్రహించెను. శైవమతమునకు గురు
వైన పండితారాధ్యుఁడు తనకుఁ జిన్ననాటిస్నేహితుఁ డనియు సత్యకి యాత్రా
ఫలము సిద్ధించిన దని చెప్పవలసిన దనియు దోనయ్యతోఁ జెప్పెను. అంత
దోనయ్య పర్వతము దిగి వెల్లిటూరునకు వచ్చి పండితునితో నీసంగతి చెప్పగా
నాతఁడు సంతోషించెను. శ్రీపర్వతము శివలింగమయముగాన వెల్లినయెడలఁ
గాళ్లతో లింగములఁ దన్నినట్లుగును; నెల్లెకున్న మల్లికార్జునుని జూచుట తటస్థిం
పదు. అని తలచి తనను శివలోకమునకుఁ దీసికొని పొమ్మని శివుని ప్రార్థించెను.
అంత శివలింగ మాతని నాతని భార్యాపుత్రులను దనలోఁ గలుపుకొనెను.

తెనుగుదేశమందు బుద్ధపూజ.

పండితారాధ్యచరిత్రయందు వెలనాటి చోడుఁడును చండవోలుకైఫీయ
తులోఁగొండపడమటి బుద్ధరాజును బౌద్ధగురువుల శిష్యులనియుఁ దమగురువుల
ప్రోత్సాహముచలన వారు శైవుఁడైన పండితారాధ్యుని కనులు తీయించి
రనియుఁ జెప్పఁబడియున్నది. కాని, యీరాజులచే నీయఁబడిన శాసనము
లన్నియు, దొరికినంతవఱకు శివకేశవుల కీయఁబడిన దానములుగ నున్నవే
కాని బుద్ధున కిచ్చినవిగా లేవు. తనకుఁ బూర్వ లయినవెలనాటిరాజు లంద
ఱును శైవులుగ నుండిరనియు, దానుమాత్రము బౌద్ధమతము సంగీకరించితి
ననియుఁ, జరమదశలోఁ జెప్పి చోడుఁడు చింతించినట్లు పండితారాధ్యచరిత్ర
లో నున్నది.

“ధరణీశ్వరుఁడు తమతరతరంబునను, హరుని భక్తుల కాని యన్యులు లేరు

కనియు వినియు నెఱుగని బౌద్ధమతము, దనకుఁ గ్రాస్తంబయ్యె ధర్మతరంబు

వేదబాహ్యము ముక్తివిముఖంబు శూన్య, వాదం బగును బౌద్ధవాదం బనంగ
పాపంబు దుర్బోధ పాలైతి నింక. [మహిమ. పుట. ౨౯.

ఇట్లు వెలనాటిచోడుడు గాని యాతనిబావమఱుది యగుబుద్ధరాజు
గాని బౌద్ధమతావలంబులనుటకుఁ బండితారాధ్యచరిత్రయఁ గైఫీయతునుదప్ప
మఱి యేయాధారము లేకపోయినను, నాకాలమందును సంతకుఁ బూర్వకాల
మందును, గొంతవఱకుఁ దరువాతికాలమందును, దెల్పుఁగు దేశమునను విశేష
ముగ గుంటూరుప్రాంతమునను చందవోలువైపునను బుద్ధనిపూజ యుండె
నని శాసనాదులవలన స్పష్టముగఁ దెలియుచున్నది. పూర్వకాలమందు బుద్ధని
పూజ యున్నందునకు గుంటూరుజిల్లా సత్తెనెపల్లి తాలూకాలోని అమరావతీ
స్తూపమును, చందవోలుకు ౧౪-౧౫ మైళ్లదూరమున నున్న భట్టిప్రోలుస్తూప
మును సాక్ష్యములు. చందవోలుభూమిలో జైనబౌద్ధుల రాగిప్రతిమలు పెక్కులు
దొరకినవి.*

పండితుని కాలమునందు నాప్రాంతమున బుద్ధోపాసన కల దనుటకుఁ
గొన్ని దృష్టాంతములు కలవు. బెజవాడ మల్లేశ్వరదేవాలయమునందు శా. శ.
౧౦౬౯ (క్రీ.శ. ౧౧౪౭) నాఁటిశాసన మొకటి కలదు. అది మహామాండలిక
భీమన అనురాజుయొక్క సంధివిగ్రహి (మంత్రి) యైన సోమనప్రెగ్గడచే వేయఁ
బడినది.† ఈతఁడు “అంగ్రధరణి పంచారాముముల మహాదేవరలకు బుద్ధదేవర
కునుం జేబ్రోలు నస్తుహాసీనునకు నుం బిరపురము హుంకారశంకరికిఁ గరము
హుంకేశ్కిన బెజవాడమల్లేశ్వరదేవరకు నఖండదీపములు” పెట్టించెను. అమరా
వతిలోఁ గోటకేతరాజు శాసన మొకటి కలదు ‡ అది శా. శ. ౧౧౦౪. క్రీ. శ.
(౧౧౮౨) నాఁటిది. ఇందు మూలమున నారాజు బుద్ధదేవునకుఁ గొన్నిగ్రామ

* Chandavolu— ... Close by it were found buried a number of
Buddhist or Jain copper images now in the library at Bezvada.

Sewell's Antiquities Vol. I, App. p. iii.

† Ep. R. 295 of 1892.

‡ Ep. Ind. Vol. VI, p. 152 &c. “శ్రీమహామండలేశ్వర కోటకేతరాజులు శక
వర్షములు ౧౧౦౪ గు నేంటిచాళుక్యబుద్ధ ౧౦ గురువారమున శ్రీబుద్ధదేవరకు నుంకములోనుగా
సర్వాయములతో నాచంద్రార్కిముగా నిచ్చిన ఊడ్డుకంప్రడిలోని ప్రంతేరు కొండపడమటి
లోని మేమకొండసూరు డొంకపట్టును. ఈధర్మము నడపనివారు పంచమహాపాతకములు చేసిన
వారు . . . కోటకేతరాజులు . . . దమకు ధర్మార్థముగా శ్రీబుద్ధదేవరకు నఖండ
స్థాపనంబులు రంటికివై ఇచ్చిన ఇస్సపిట్టు ౧౧౦ . . . శ్రీమల్కేతనృప స్సమస్తగురవే
గ్రామాన్వరీన్య నృహూన్ పంక్తగా పుష్కలతేశ్వరము విప్రం ప్రకృష్టపంపకధనై.”

కొద్దిలోఁ బండితునిచే నీపద్యములందుఁ జూపఁబడినవి. ఇందువలన నీతఁడు భాష్యాదికములను జక్కగఁ జదివినపండితుఁ డని స్పష్టపడుచున్నది.

మాయావాదఖండనమునందు నీతఁడు విశిష్టాద్వైతులతో నేకీభవించినను, నితరవిషయములలోఁ గేసలదైవ్వితి. ఈతనిమతమునఁ ప్రసంచము సత్యము, నాత్మకంటె భిన్నము. జీవాత్మపరమాత్మ లొక్కటికాదు. శివునకు జీవునకుఁ బరవ్రతపరమాణుభేదము కలదు. భక్తితో నీశ్వరుని సేవించినఁ గాని ముక్తి లేదు. కేసలజ్ఞానమువలన ముక్తిలేదు.

కేసలయొక్కలచేఁ దనమతమును స్థాపించుటకు యత్నించినను, వేద ప్రమాణమును గూడ విఘ్ననలేదు. వేదవాక్యములు కేసల దైవ్వితమునే బోధించు నని ప్రతిపాదించియున్నాఁడు (౫౩) ఇంతియ కాదు. అదైవ్వితపరములుగాఁ గానవచ్చెడు వాక్యములకు దైవ్వితపరముగ సర్థము చెప్ప యత్నించెను. 'అదైవ్వితపరముగాఁ గానవచ్చెడి వాక్యము లీశ్వరుని యైశ్వర్యాద్దైవ్వితమును బోధించునేగాని, జీవశివాద్దైవ్వితమును బోధింపవు; అట్లర్థముచేయుట తప్పు. (౬౨) సర్వము శివుఁ డనఁగా, సృష్టియందలి యన్నియు నతని యధీనమని యర్థము. (౬౩)' అని యీతఁడు వాదించియున్నాఁడు. 'తత్త్వమసి'యను వాక్యమునకు మధ్యమతస్థులు 'తస్యత్వమసి'యని యర్థముచేయుట మనమెఱుఁగుదుము. పండితుఁ డీమధ్యమునే యీక్రందిపద్యమునందుఁ జెప్పెను. —

క. జీవుఁడు శివుఁ డనువాక్యము, భావించఁగ నైక్యమునకుఁ బ్రతిపాదకమే

జీవుం డనఁ బశుభృత్యుఁడు, గావున నీవాఁడ వేఱు గా డనుట శివా. రం కావున, నీలకంఠశివాచార్యులవారు విశిష్టాద్వైతి యైనను బండితుఁడు మాత్రము దైవ్వితి యనియే చెప్పవలయును.

ఈగ్రంథమునందు శివభక్తిమహిమ యొక్కవగఁ జెప్పఁబడి యున్నను, నిందుఁ గొన్నివిశేషములు గలవు. భర్త శివభక్తుఁడు కానియెడల భార్య వానిని విడిచి వేయవలయును; దోషము లేదు (౨౩౧-౩౩) అనసూయ నాలాయని యనుమునిపత్ని లిట్లు చేసి శివునిచే పరిములు పడసిరి. (౨౩౪) శివనింగ చేయు

* మల్లికార్జునుఁడు ౧౨-వ శతాబ్దమువాఁడు. మధ్వరాయఁడు ౧౩-వ శతాబ్దమువాఁడు. కావున, 'తత్త్వమసి' యను వాక్యమునకు 'తస్యత్వమసి' (వానివాఁడవు) అని యర్థముచేయుట మధ్వరాయలే పండితునియొద్దనుండి యో, యామలమువారినుండి యో గ్రహించియుండును. మధ్వరాయ లనఁబడు వానందతీర్థుల కాలముకొఱకుఁ జూడుఁడి Dr. Bhandarkur's Vaishnavism &c. p. 50.

గ్రంథములఁ గాల్పవలయును. తద్రంథకర్తలఁ జంపవలయును శివనిందకుని జంపినను, నాప్రయత్నమందుఁ జచ్చినను ముక్తివచ్చును. (౨౪౭-౨౪౮.)

ఇట్లు శివనిందకులఁ జంపవచ్చునని యీ గ్రంథమునందుఁ జెప్పినను, బసవ పురాణమునందుఁ గొందఱు భక్తులు భవులను జంపి రన్న కథ లున్నను దరువాతి వీరశైవు లిట్టియమానుషకృత్యముల నొప్పినవారు కాదు. కర్ణాటదేశమందలి యబ్రాహ్మణు లగులింగాయతు లేమిఁ తెలుఁగుదేశమందలి బ్రాహ్మణు లగునారాధ్యు లేమి ప్రభుత్వమువారిచే మిక్కిలి శాంతప్రియు లయినవారుగ నెంచఁ బడుచున్నారు. కావున నీబోధ నుత్తరకాలీను లైనశైవు లంగీకరింప లే దని యే చెప్పవలయును.

శివునికొఱకు మృతినొందువానికి దినవారములు మొదలయిన ప్రేత క్రియలు చేయఁగూడదు. వానిపుత్రాదులకు సూతకములేదు.* వాని చాప్త సకై యందఱును బండుగ చేసికొనవలసినది. (౨౪౯-౨౫౩)

౨౫౩-న పద్యము మొదలు ౨౨౨-న పద్యమువఱకు శివనిర్దాల్యము భుజింపవచ్చుననియు, దానిని శివదీక్షితుఁడు తప్ప నితరులు భుజింపఁగూడ దనియుఁ జెప్పఁబడియున్నది. ఇతరశైవగ్రంథములలోఁ గూడ నిందునుగుఱించి విశేషముగఁ జర్చ యుండును. ఇందుకుఁ గారణ మేమనఁగా శివుని నైవేద్యము నిర్దాల్య మనియు, భుజింపఁగూడ దనియు స్మార్తుల యభిప్రాయము. అందుచే వారు శివాలయములలోని కొబ్బరి మొవలయిన ప్రసాదములఁగూడ భక్షింపరు. ఇట్లు శివునకు నైవేద్యము చేసినవస్తువు ననుగ్గులు భక్షింపఁగూడ దన్న యూహ జనులకుఁ గల్గినది. దానిని ఖండనచేయుటకును, శివునకు నర్పింపనిది యేవస్తువును భక్షింపఁగూడ దని స్థాపించుటకును నీ ప్రకరణము వ్రాయఁబడినది. లింగధారులు లింగమునకు నైవేద్యము పెట్టనిది యేవస్తువు భుజింపరు. తుదకు మందుఁగూడ నైవేద్యము పెట్టి భుజింతురు. కొందఱి కిం కొకనియము కలదు. ఒక్కసారే కావలసిన భోజనపదార్థములు వడ్డించుకొనియెదరు. రెండవసారి వడ్డించుకొనరు. నైవేద్యము పెట్టినపదార్థ మంతయు భుజింపవలయును. శివునకు నైవేద్య మైనపదార్థము లింగధార్తులు దప్ప యితరులు భుజింపరాదు. ఈయూచారముల కన్నింటికీని బైని చూపిన పద్యములలోని బోధయే మూలాధారము.

* ఆరాధ్యులలో నిప్పటికి నొకవిధముగ సూతకమును బాటించరనియే చెప్పవచ్చును. వారు సూతకదినములలో నితరులనుండి విడిగానున్నను, ఆదినములలో సంభావించిన శివపూజా దికమును మానరు. ఎప్పుటివలెనే చేసికొనియెదరు. స్త్రీలను రజస్వలయైన దినములలోను, బురిటిలోను శివపూజను కేసికొనియెదరు. ఇట్లేల యనియడుగ, యజ్ఞదీక్షితునకు నాశౌచమువచ్చిన యెడలఁ గర్త విడువఁడు. అట్లే చేయవలయునని చెప్పుదురు.

భాషావిశేషములు.

ఈ కావ్యము తెలుగువాక్యకరణము సలిక్రమింపక పూర్వకవిమార్గమునే యచుసరించి సలక్షణముగ వ్రాయఁబడినదని చెప్పవచ్చును. ఈకవికిఁ బూర్వపు వాఁడని నిశ్చయముగఁ జెప్పటకు వీలయినవాఁడు నన్నయయే. నన్నయ కావ్యమందలి లక్షణమును శబ్దజాలమును నీశతకమునందుఁ గానవచ్చుచున్నవి. అందువలన నాసంప్రదాయము పరంపరగా నీతనికాలమువఱకు వచ్చెనని మన మూహింపవచ్చును.

స్వోపవిశేషములు.

ఇట్లు మొత్తముమీఁదఁ బూర్వపద్ధతి నవలంబించిననునన్నయగ్రంథము నందుఁగాని తరువాతివా రగుతిక్కనాదుల గ్రంథములలోఁగాని గానరాని భాషా విశేషములు కొన్ని యందుఁ గానవచ్చుచున్నవి.

‘అనాఁడు’ అనుటకు ‘అన్నఁడు’ (౨౩౯), ‘మలహనుఁడు’ అనుటకు ‘మలహు’, (౪౧౫), అను మాఱుహాపములు కానవచ్చుచున్నవి. పాసలు (౪౬), బడరుఁడు (౨౬౦), పాసపోరు (౪౩౧-౨) అనుక్రొత్తశబ్దము లున్నవి. ఇందు ‘పాసలు’ అనునది పాలకురికి సోమనాథుని గ్రంథములందును, ఇతర శైవగ్రంథములందును గానవచ్చును. ‘బడరుఁడు’ నన్నెచోడుని కుమారసంభవమందున్నది. మూఁడవది పాలకురికి సోమనాథుని గ్రంథమునందుఁ గొంచెము మాఱుహాపముతో నున్నది. ఈశబ్దముల యర్థములను గుఱించి లఘుటీకఁ జూడనగును. మొత్తముమీఁద నీశబ్దములను శైవగ్రంథకర్తలే విశేషముగ వాడుచున్నట్లు కనఁబడుచున్నది. ఇంకను జిన్న విశేషములు లఘుటీకలోఁ జూడనగును.

ప్రాసవిశేషములు.

మనపూర్వలాక్షిణికు లెవ్వరును జెప్పనట్టిదియుఁ గగ్గటభాషలో నొప్పు కొనఁబడినదియు మనపూర్వకావ్యములలో నరుదుగఁ గానవచ్చునదియు నగు నొకప్రాస మిందుఁ గానవచ్చుచున్నది. దీనిని ‘పలపలగిలుకప్రాస’ మనవచ్చును. ఒకసంయుక్తాక్షరమునందు మొదటిహల్లు రేఫగా నుండి రెండవది మఱియొక హల్లుగా నున్నప్పుడు నట్టిసంయుక్తాక్షరమునకును రేఫలేని రెండవయక్షరమునకును బ్రాసమైతి చెల్లును. ౩౧౭-౪ పద్యముఁ జూడుఁడు. ఇందు, కర్మ, నిర్మాత, తమ్ములు, ఇమ్ములు అనుపదములలోని ద్వితీయాక్షరములు ప్రాసస్థానమునందున్నవి. ౩౨౦-వ ౪౪౪-వ పద్యములలోను నిట్టిప్రాసమే కలదు. ఇది కగ్గట సంప్రదాయము. ఇట్టిది యాంధ్రగ్రంథములలో గలదా యని విచారించఁగా నీక్రిందిప్రయోగములు కానవచ్చినవి:—

1. క. ద్యూతక్రీడకుఁ గొండాక, నేతుం గపటమున నోర్వనిజసంబులు నా చేతిధనమెల్లఁ గొని పరి, భూతియొనర్చినవిరక్తిపుట్టి వెడలితిఁ.

2. ద్వీ. బిజ్జలునకు వినిపింపఁగ నతఁడు, కజ్జమెంతేనియుఁ గలదు పోరాదు.

పా. సోమనాథుఁడు, బసవపురాణము పాఠ్యబోధకథ.

3. భగ్గుం డంతకవాహినుల్ శరహతిన్ భంజించున ట్లెమ్మెయిన్
తగ్గుంగా రిధపత్రముల్ విజిగి వేదండాంకురానీకముల్
సుగ్గాడం భటకోరకంబు లలంక నూత్నాశ్వపుష్పేఘముల్
మ్రుగ్గింతున్ బరసైన్యప్రవనమున్ మద్బాణవషంబునన్.

నన్నెవోడ కుమారసంభవము ౧౧-3౪.

4. క. ఎప్పుడుఁ దప్పులు వెదకెడు, నప్పురుషునిగొల్వఁగూడ దదియెట్లనినన్
సర్పంబు పడగనీడను, గప్పు నసించినవిధంబు గదరాసుమతీ.

సుమతీశతకము.

ఈ 'వలపలగిలుక ప్రాసము' ఇటీవలి లాక్షణికు లొప్పినది కాదు. కావున మూలగ్రంథములలోఁ బైనిచూపినట్లు పాఠమున్నను, దాటాకులపై వ్రాయు లేఖకులును నిటీవలి పండితులును వానిని దిద్ది, 'నేతున్' (నేర్తున్ అను నర్థమందు), కజ్జము (కర్జనునునర్థమందు,) మ్రుగ్గాడన్ (మ్రుగ్గుచేయునను నర్థమందు), మర్గింతున్ (మ్రుగ్గింతున్ అను నర్థమందు), సప్పము (సర్పమునునర్థమందు), అనునూతనశబ్దములుగ మార్చి, యివి మహాకవిప్రయోగములు గనుక నీరూపములే సాధువు లని వాదించుచున్నారు. కాని యీశబ్దముల యీవిపరీతరూపముల నంగీకరించుటకంటె వీనికన్నిటికిని సమానమైన వలపలగిలుక ప్రాస మాకవుల కిష్టమని తలఁచుట లాభుపము గదా? భాషలో నాయా యొక్కొక తావునఁ దప్ప నీవిపరీతరూపములకు మఱియెచ్చటను బ్రయోగము కానరాదు. 'నేతున్' అని విరాటపర్వమునందుఁ దప్ప భాషలో మఱియెచ్చటను గానరాదు. 'సప్ప' మని ప్రాసృతరూపము కలదుగాని యది తెనుఁగులోనికి రాలేదు. సుమతీశతకమునందుఁ దప్ప సప్ప మెచ్చట నగవడదు. ఇట్లే యితరశబ్దములను గుఱించియుఁ దెలిసికొనవలసినది. కావున నీశబ్దములవంత రూపము లాయా కవులకు సమ్మతము లని యనుకొనుటకంటెఁ బూర్వకవులకు నీకర్ణాటసంప్రదాయ విష్ణుమనియే యెంచుట మంచిది. కాని చెవులకు నింపుగ లేనందునఁ గ్రమముగఁ ద్యజింపఁబడి యుండవచ్చును.

పండితమతము.

సంస్కృతపండితారాధ్యచరిత్రమును గర్ణాటభాషాంతరముతో మైసూరు నందుఁ బ్రకటించిన శ్రీయుత కటిబసవశాస్త్రిగారు వీతికలో నిప్పుడు గుత్తిలో నున్న జంగమమఠమే పరంపరాగత మైనమల్లికార్జునపండితారాధ్యుని మరమనియు, దానిని భిక్షావృత్తిమఠ మనికూడ ననియెద రనియు వ్రాసియున్నారు. కాని వా రందుకు నేమియు నాధారములు చూపియుండలేదు.

పండితారాధ్యుని మతము జంగమమత మెప్పటికిని గానేర దని నాతాత్మ ర్యము. ఏలయన మల్లికార్జునుడు బ్రాహ్మణత్వము వదలినవాఁడును గాఁడు, సన్న్యాసము పుచ్చుకొనినవాఁడును గాఁడు. జంగమమతమునకు నీరెండును నవశ్యకములు. పండితుని శివతత్త్వసారమువలన నాతనికి వేదప్రామాణ్యము నందు నృథవిశ్వాసము కల దనియు, బ్రాహ్మణులయెడ భక్తి గల దనియు స్పష్ట పడఁగలదు. ఈగ్రంథమందలి ౧౮, ౧౯, ౨౦, ౨౮, ౩౨, ౩౩, ౫౩, ౫౪, ౬౨, ౬౩, ౬౫, ౭౩, ౧౦౦, ౧౦౧, ౧౦౪-వ సంఖ్యలు గలపద్యములఁ జూడనగును. “భక్తివీఁదివలపు బ్రాహ్మ్యంబుతోఁ బొత్తుఁ బాయలేను నేను బసవలింగ” యన్నయర్థ మీశతకమునందుఁ బాగుగఁ గనఁబడుచున్నది. కవి శివభక్తిమహి మయు నర్జించియున్నాఁడు. వేదముల ప్రామాణ్యము సంగీకరించి యున్నాఁడు. ఇఁక నీతండు లింగైక్యముఁ జెందువఱకును గృహస్థుఁడుగ నుండెనే గాని సన్న్యాసి కాఁ డనినవిషయము పండితారాధ్యచరిత్రమువలననే స్పష్టము. ఈతఁడు వెల్లటూరిలో భార్యాపుత్రాదులతోఁ గూడ శివునిలింగమునందుఁ బ్రవేశించె నని పండితారాధ్యచరిత్రము నందునున్నది. కావున నీతఁడు చివర వఱకు గృహస్థస్థరమునే యనుసరించుచుండె ననుట స్పష్టము. ఇంతియకా దీతనికి జుట్టు జందెము తీసి సన్న్యాసియగుట కిష్టములేకయుండె నని ౫౪-వ పద్యమువలన స్పష్టము. అందు సన్న్యాసులను ‘గతశిఖాగాయత్రీయజ్ఞోపవీత నాస్తికుఁ’ అని నిందించియున్నాఁడు.

ఇదియుఁగాక, యీతనితరువాత నీతనిమతమును వ్యాప్తిచేసిన వా రిది గృహస్థవీర మే గాని సన్న్యాసవీరము కా దనియు, నావీరస్థులు పండితునికుమారుఁడైన కేదారయ్యయొక్కయు, శిష్యుఁడైన దోనయ్య యొక్కయు సంతతివారనియు స్పష్టముగఁ జెప్పఁబడియున్నది. కావున భిక్షావృత్తిమర మనఁబడు జంగమమతమునకును బండితమతమునకును సంబంధము లేనట్లు స్పష్టపడుచున్నది.

శ్రీశైలముమీఁద ౧౫-వ శతాబ్దమునందు భిక్షావృత్తిమర మొకటి యుండెనని శాసనమువలనను శ్రీనాథుని శివరాత్రిమాహాత్మ్యము వలనను మన మెఱుంగుదుము. శ్రీనాథుఁడు తనగ్రంథమును భిక్షావృత్తియతీంద్రుని యనుజ్ఞ ననుసరించి యతనిశిష్యునికంకితముగ వ్రాసెను. ఈకవియే పండితారాధ్యచరిత్రమును బద్యకావ్యముగ రచించె నన్నమాట మనము మఱచిపోరాదు. కావునఁ బండితారాధ్యులకును భిక్షావృత్తిమరమునకును నేవిధమైన సంబంధ మున్నను శ్రీనాథుఁడు తనశివరాత్రిమాహాత్మ్యమునందుఁ జెప్పియుండును. అట్లాతఁడు చెప్పియుండలేదు.

కొ॥ నే॥ లక్ష్మణరావు.

శ్రీరస్తు. శివతత్త్వసారము.

కందపద్యములు.

ఉ పో ధా త ము. *

శ్రీపతివాక్పశిముఖ్య¹మ, హాపురుషులు² నెఱుంగ నోప రతిన్నాజ్ఞుని
 వ్యాపార మైననీజ, రూపము నే నెట్టి దని³ నిరూపింతు శివా. ౧
⁴బుదంగ శివునితత్త్వం, ⁵బుదంగ విజ్ఞాన మేక మజ మఃచర మా
 నందు బనియెడుగాని య, నిందితముగ నిట్టి దనంగ నేరవు 'శ్రుతులుక'.
 ఇది గా దని గా దనియెడి, మొదలఁ బృథివ్యాక లయినమూర్తుల నెల్ల
 జనువుచు శివు ని న్నె(ఁ)గక, వెదకుచునున్నవి సమస్త⁷ వేదాంతములుక.
 వాదేమి యనంతా నై, వేదా యనువేదములును⁸ వివిధవిధములక
 వాదిడి వెదకెడి నన్నమ, హా⁹దేవాని న్నెఱుంగ¹⁰ నన్యలతలమే. ౪
 నీమూర్త్యాత్మల నీ వని, ప్రేమమాతో¹¹ గొలుతు లెంతవెదలు నీత
 త్వామేయరూప వే(ఁ)గుట, సామాన్యము¹² గామిఁజేసి సర్వాసందా.
 హరిసరసిజభవు లాదిగఁ, బామమునీంపులకు నె(ఁ)గభర మగునీగు
 ర్భరభూరిమహిమ వొగడఁగ, నరు లెంతటివా రనాధనాధ మహేశా. ౬
 స్తుతి నిజగుణాకథనమునకు, నతిశయగుణాకథన¹³ మందు రన్ని జగుణసం
 గతి ము న్నె(ఁ)గక శివ భవ, దతిశయగుణక్షేత్ర సేయ నలవియె రుద్రా. ౭
 స్తుతియును నిందయు లోక, త్రితయంబున నీకు¹⁴ లేమి తెల్లం బగుటక
 మతిఁ దమకుఁ గృతార్థత్వ, ప్రతిపత్తికి మిమ్ము జనులు¹⁵ ప్రణవించు రజా.
 ఓడక నినుఁ బొగడఁగ నా, యాడగుఁ గాదని తలంప కే¹⁶ వేమఱునై
 చూడవె పొగడెద¹⁶ ననియెద, వేడుక కారణముగాఁగ వె[ఆ]నకరుబ్రా.

* ఉపోధాతము మొదలయిన ఖీర్తి కలు (headings) మూలమందు లేవు. వివర బోధ సులభముగ నగుటకై మాచే నేర్పఱుపఁబడినవి.

1. ము. 2. నెఁగఁ. 3. నిరూపణ. 4. బుద్ధం. శివునితత్త్వం అంతటను 'తత్త్వ' శబ్ద మిట్లే ద్విత్వసూత్రముగా నున్నది. 5. బుద్ధం. 6. శ్రుతులనూ. 7. వేదాంతములూ. 8. యవిధవిధములక. 9. దేవాయనిన్నెరుంగక. 10. నన్యలతలమే. 11. గామిఁజేసి. 12. మండులన్ని. 13. లేమింట్లెల్ల. 14. ప్రణవించు. 15. వేడురునై. 16. ననియెడు.

నే నొకనికృష్ణమనుజుడ, మానసవచనాతిదూర మహనీయుమహా

త్వానంద నిన్ను బొగడగ, నే నెంతటివాడ సురమునెంద వరేణ్యా.

కన్నుగ లజ్జింపక శివ, ని న్నే బొగడెద నంగ నేరునె దేవా

విన్నపము వినుము సకలజ, గన్నాధ యనాధనాధ కరుణాంబునిధి. ౧౧

దూతహర మనియు శుభములు, దొరకొను ననియును దలంచి గరితారి భవ

చ్చరణాబ్జభక్తిలలానా, కరవశభావమున నిన్ను బ్రణతి తు శివా. ౧౨

గతదేహేంద్రియ శివత్య, స్వతాత్ర సర్వజ్ఞ విమల సర్వగతైకా

ప్రతిమసదానందాత్మక, మతిసూక్ష్మము నీస్వరూప మతిలోక శివా. ౧౩

సర్వేశ్వర పత్రిశ, త్వోపగతజగత్ప్రభవహేతుజగ

న్నిర్వాణసోమరూప మ, ఖర్వమహత్త్వంబు బొగడగ గడు నరిది శివా.

సరసిజభవసరసిరుహో, దరులకు నటమీడిమూడు దా సిధికము ము

వ్వురు నియమకారులవా, రరిదిజగత్కర్త లాఘ్య తి మహిము లజా.

శ్రీమత్సదాశివేశ్వర, నామ భవద్ధామముల మనంబున దిలఁపం

గా మ(టి)వాక్కున బొగడం, గా మా కలవియె సమస్తకామాతీతా.

సర్వేశ్వర కాపున భవ, దర్వాచీసస్వరూపు డనఁడగు (శ్రీ)మ

త్వరతపుత్ర పతి మ, ద్విభవము శక్తి[కొలఁది] గీర్తితు శివా. ౧౪

జయ మగు వేదంబులకును, జయ మగు బంచాక్షరికిని జయమగు నిటలా

శ్రయ మగుభసితంబునకును, జయ మగు మాహేశ్వరులకు సంతతము శివా.

జయ మగు శివమార్గమునకు, జయ మగు శివసంహితలకు జయ మగు గ్రీడా

మయు లగుప్రమథగణములకు, జయ మగు వేదాదిధర్మచతులకు శివా. ౧౫

శివ మగు ధార్మికనృపులకు, శివ మగు గోబ్రాహ్మణులకు శివ మగు మఱియు

శివనిందావిరహితు లగు, భవనత్రయజనుల కెల్ల బుణ్యంబు హరా. ౨౦

— ౨ పశుపాశాతిజ్ఞానము. —

జ్ఞానము కశుపాశపతి, జ్ఞానమ యని యల్ల(లు)ంగఁ జాలనిజడు ల

జ్ఞానులు వారల తత్వ, జ్ఞానము లజ్ఞానములు విచారించ శివా. ౨౧

పతిరుద్రుడు కశువుల కని, స్రుతి చెప్పమనునికిఁజేసి రుద్రుడు పతి త

క్కిరతులు కశువులు పొప్పుని, మతిలో నె(టి)గిరి స్రుతిప్రమాణమున శివా.

పూని యతద్గుణసంవిజ్ఞానబహుప్రీహి మాన్వః జనుదెంచిన ¹యన్
 మానితష్ఠీతత్త్వగు, షానూససమాస మెఱుంగ రజ్జులు రుద్రా. ౨3
 జీవు లనేకులు పశువులు, భావింపఁగఁ బ్రకృతివికృతిబాధము పాశం
²బావృతము లనం బశువులు, నీ వారెంటికిని బలివి ³నిరుపమ మహిమా.
 పశుపతియ పాశములఁ దన, పశువులకును బాధమోక్షపదతి సేయ
 గుశలుఁడు గా కవి యొరులకు, ⁴పశవర్తులై నేర్పుగలదె వాఁకి రుద్రా. ౨4
 పశువులఁట జీవరాసులు, పశుపాశంబులకు నీ[వ]పతివఁట శివ నీ
 వ శరణ్య మను బశువు, ర్వశధవపాశములు తెగకవచ్చునె యోదఁ. ౨౫
 బ్రహ్మాత్మకసమస్తహరి, బ్రహ్మాదిపీఠికాంతపశువుల కెల్లఁ
 బ్రహ్మోపేద్ర[య]శోహర, బ్రహ్మేశ్వర రుద్ర నీవ ⁵పతి పతిలోకా. ౨౬
 వేదోక్తమార్గమున న, త్యాగరము[న] నిన్నుఁ గొలిచి యప్పుశువులు నీ
 చే ⁶దేహపాశబాధ, చేచ్చంబున ముక్తు లగుట సిద్ధము రుద్రా. ౨౭
 గోపతికృతమున భవపా, శాపేతము లైనపశువులట్ల భవ[త్]పా
 శాపేతు లైనపశువులు, ప్రాపితురు మోక్షసుఖము పశుపతి నీచేక. ౨౮
 త్రిమలకృతనుఃఖసంసా, రమహాద్విమగ్నజీవరాసులు నీ⁷యు
 త్తమకారుణ్యవశంబున, విముక్తులై నీవెపోలే వెలుఁగురురు శివా. ౩౦

— ౧ అద్వైతసత ఖండము ౧ —

జ్ఞానజ్ఞేయజ్ఞాత్వని, దానత్రయమున ⁸నశాధితప్రత్యయ మై
 నానాగతి నవగత మగుఁ, గాన జగద్భేద మెన్నఁగా సిద్ధ మభా. ౩౧
 భేదము దృష్టాదృష్టని, పాదక మై వైదికోక్తకథదర్శనసం
 పాదనసమర్థ మగుటను, భేద మదర్శనము ప్రమితిపిడితిము శివా. ౩౨
 భేదము సిద్ధాబగుప వి, భేదకసిద్ధి ⁹యగుఁ దద్విభేదకసిద్ధిఁ
 వేదోక్తకర్తృదశలం, దాదర మగుఁ దత్ఫలప్రదారాధ్యక్షతి. ౩౩
 ఆరాధ్యుఁ డైనయీశ్వరు, ¹⁰నారాధించుటయ న్వర్గ మవవర్గము ధా
 త్రిరాజ్యాదిసుఖాబులు, భోగునఁ గర్తానుకూపముల జనుల కగుక. ౩౪

1 యన్. 2. బావుతునంబకువును. 3. నిరుపమ హేళా. 4. పశువర్తులై. 5 పశు
 పతిలోకా. 6 దేహపాశబంధచేచ్చసంభవముముఖ్యులగుట. 7. వృత్తియ. 8. సజాదిత. 9 య
 గుడు. 10. నారాధించుటయయ.

ప్రత్యక్షజగద్భేదము, సత్యంబై తోచుచుండు శబ్దబునఁ ద

త్ప్రత్యక్షబాధ యగు నని, యత్యనుచితవృత్తి నడతు రద్వైతు లజా. 3౧
అమరంగఁ బ్రకుచ¹మిథ్యా, త్వను చెప్పెనువాది మున్ను దానికి సద్బా

వము దానెఱుంగఁ ²మిథ్యా, త్వ మనాశ్రయమెల్ల జెప్పెదలపోయితివా.

మానముచేత గృహీతము, గాని ప్రపంచ మ్నే(అ)ంగు గడుచున్న మా

³మానగృహీతము తద్యను, తానెన్నడు మిథ్యగాను తలపోయ శివా.

⁴ఉత్తరసుక్తిజ్ఞానని, సృత్తం ఒగుసుక్తిజతవేదనముక్తియన్

సృత్తజగద్భేదము చెడ, సత్తతి నద్వైతు లెన్న రగ్రస్తు మహేశా 3౨

నిర్వచనీయము లేక య, నిర్వచనీయంబు గలదె నిర్వచనీయా

నిర్వచనీయోత్పత్తి న, సర్వాద్వైతంబు చెడిదె సర్వానందా. 3౩

జీవుడు శివుఁ డనువాక్యము, భావింపఁగ నైక్యమునకుఁ బ్రతిపాదకమే

జీవుడు నీకనుభృత్యుఁడు, గావున నీవాడె వేళు గాదనుట శివా. ౪౦

జీవునకు బంధమోక్షద, శావనము గలవు నీకు నవి లేకగలదన్

జీవునకు నీకు నైక్యము, భావించుట ముఖ్యవృత్తి "బాధకము శివా. ౪౧

పరమేశ్వర నీకును మ(టి), పరమేశ్వరత్వ లై నకనుజీవుల కం

తరము మహాధాన్యధర, పరమాణుల[య]తరంబు భావింప శివా. ౪౨

అత్త నిరాకారుఁ డని, చూత్తర మ(టి)వెడి జగద పాదానముగా

నాత్మీయబుద్ధిఁ జెప్పెడి, చూత్తాద్వైతులు విమోహితాత్ములు రుద్రా.

సూత్రము మానము మేయము, భౌతిక మిథ్యయని యెల్ల⁵ పాతకు లాత్మా

ద్వైతులు ప్రమాదశూన్యులు, నిత్యై(అ)ంగురె తత్త్వనిర్ణయముశివా.

తనకింకె వే(త్ర) యీశ్వరుఁ, డన లేడిని కలుకునట్టియద్వైతవిమూ

ధనకు[న్] లోకా మతునకు, విఁగఁగా భేదము గలదె విష్ణువరేశ్వర. ౪౩

విన పరమేశ్వరుఁడ న, జ్ఞానంబున నీన్ను నెఱుంగఁజాలన యరువి

జ్ఞానవిహీనాత్ముల[చెడు], పాతలు వోవడిచి నిన్నె⁶ భజియితు శివా. ౪౪

జ్ఞానస్వరూపుఁ డిశ్వరుఁ, డేని వితర్కింప నట్టియీశ్వరునకు న

జ్ఞానము దొరికొన దని తా, హ్లాం [బడి] యేల సేయ రద్వైతు లజా.

తాంద్వైతులు సచ్చి, హ్లాంసర్వజ్ఞసర్వగతసత్యనిరా

కారుఁ డని చెప్పి వెడియ, కారణము యవిద్య నీకుఁ గల్పింతు రజా.

1. మిథ్యత్వము. 2. మిథ్యత్వము. 3. ప్రపంచమెఱుంగఁగడుచున్న మానము. 4. మానహితము. 5. ఉత్తమము. 6. పాతకము. 7. నాత్మాద్వైతమతులు. 8. పావములు. 9. భజింతు.

కల దననోపక లే దని, పలుకఁగ నేరకయు మూకబధిరులక్రియ ని

మ్ముల నద్వైతులు తమలో, పల ¹వగుతురు భువనభిన్న భావమున శివా.

ఆరాధ్యుం డారాధకుఁ, డారాధక మనఁగ లేనియద్వైతదురా

చారకృతసర్వశూన్యా, కారస్థితి నేమి సేయఁగావచ్చు శివా. ౫౦

పాతకము సకలనాస్తిక, బాలనివాసగులు సర్వసంకర మాత్మా

ద్వైతం బనఁగా జగదు, త్పాతము దొరకొనునె యిట్లు ²పరమానందా ౫౧

నిత్యమహాజనదూష్యము, ప్రత్యేకాదిప్రమాణబాధాబాహ్యం

బత్వనుచిత మద్వైతము, కృత్యాకృత్యాదిశూన్యకీటకము శివా. ౫౨

³అద్వైతము పురాతన, విద్యస్తుభివరుల కెల్ల విద్విష్టము సా

త్మాద్యేదోక్తము గామిని, ⁴సద్విద్యద్వైతులకు నసహ్యము శివా. ౫౩

ప్రాజ్ఞులు వేదజ్ఞులు లో, క్షిణులు చేకొండై ⁵గతశిఖాగాయత్రీ

యజ్ఞోపవీతనాస్తికు, ల్జ్ఞులు చేకొండుగాక ⁶యద్వైత మజా. ౫౪

సేవ్యాచారములు విధ్యా, విచ్ఛేదనవేదశాస్త్రవిప్లవవాదలో

ప్రచ్ఛన్నదోషు లజ్ఞా, నాచ్యాకృతిమట్టబిత్తు లద్వైతు లజా. ౫౫

కమలాక్షకమలగర్భ, ప్రముఖాఖిలసురులు యునులుఁ బాశుకతులు భ

స్థనుయాగిజటారుద్రా, ఓ ⁷మాలికాధరుల కాని కా రద్వైతుల్. ౫౬

⁸పాతకయధేష్టుఁ ట్ట, న్రాతజగద్విప్రులఁభవఁదమ కా క

ద్వైతము శిష్టన్రాతిగృ, హీ ⁹మి కలికాలకులప హేతున కాదే. ౫౭

ము న్నద్వైతివా యిమో, హోన్నతిస్త్రి సనత్తుమారుఁ డిష్టం బయ్యె

మన్నింపక భూర్జుని నసి, ¹⁰యెన్న స్విరయ్య సంకశేవ్యుచేత. ౫౮

ప్రీతిం దన ¹¹కూతున కి, ద్వైతిమహామోహయక్తి వన[జ]జఁ డతికా

మాతురుండై క్రైస్తొండ పి, ఖ్యాతిస్మృత్యాగరుద్దరితరసిపాతి. ౫౯

వెండియు నభేదమతిఁ ¹²గన, కాండజుఁ డీవ్యుండ నేన యనవును సద్యః

ఖాడితపంచమశిరయును, ¹³యండ బుగఁ జేసెఁ గాలరుద్రుం డతని. ౬౦

ముందటిజలజాసనతి, న్నందనులని చెప్పునేల నాస్తికముమై

నెంద(లు) నెడి రద్వైతులు, గొందలమున దాప్రబోధకునితత్పత్తి. ౬౧

1. వగుతురు 2. సర్వానందా. 3. అద్వైతము. 4. సద్విదియద్వైతులకు. 5. గతశిఖా. 6. యద్వైతులజా. 7. మాలికాధరులటనాద్వైతుల్. 8. పాతకయధేష్టు. 9. యెన్నవిసరయ్య. 10. కూతునకుండైతిమోహోక్తి. 11. గనకాండజుఁడీశ్వరుండున 12. యుండంబు.

సీయైశ్వర్యాద్వైతము, సీయద్వైత మని దుఃస్వసీతులు కొందఁ(త్)

సాయక వేదాంతాభి, ప్రాయము(౧) గడు(౨) దప్ప(౩)జెప్పి కరియింతు రజా.

సర్వము నీ ¹యాధీశ్వరు, సర్వేశ్వర కాన గుణవిచారితవృత్తి

సర్వంబు నీవ యనుశ్రుతి, నిర్వాహము(౪) బొందనేర్పు నిత్యానందా. ౬౩

²అద్వైతైకస్థితి నీ, యద్వైతము కాన యీశ్వరాద్వైతము స

ర్వాద్వైత మనఁగ వే(ఱు) జ, గదిష్టపరీతమగు[తత్త్వ]గతి గలదె శివా. ౬౪

ఇది గా దని శ్రుతి చెప్పిన, నది గ్రమ్మ(ఱు) నీస్వరూప మని చెప్పెడిను

ర్షను లగుమాయావాదుల, చదువులు వోవిడిచి నిన్నె చదివెద రుద్రా.

మాయావాదులముందఁ(ఱు), మాయావాదులఁటె వారిమార్గము ³గీ డి

స్థి యని యొల్లక రోసి శి, వాయనమో ⁴యనుచు నిన్నె వలగొండుశివా.

—౧ జుత్కర్తృత్వ విచారము ౧—

ఏ ⁵నిశ్చయకరుడను నీ, శానుఁడు నాస్వామి యనుచు సంతతము[ను] ⁶సం

త్రాగతి స్వామిభృత్య, జ్ఞానంబున నిన్నె కొల్లు సర్వానందా. ౬౫

క్షణిక మచేతన మది ని⁷, ద్గుణము జగజ్జార్యకరణకుశ[లం] బగునే

గణనాతీతమహాగుణ, గణకృత్యః⁸హీన మైనకర్మము గలదే. ౬౬

జరికింప నచేతనములు, పరమేశ్వర మ(ఱి)ప్రధానపరమాణ్వాదుల్.

పురుషుఁడు ⁹చేతనఁ డయ్యను, గర నుజ్జుఁడుగాన(౧) గర్త గాఁజాలఁ డజా.

అవయవయంతములు గావున, ¹⁰నవ[ని]ప్రమొఖంబు లగుమహాభూతంబుల్

వివిధవితర్తవిచారణ, నవశ్యమును గార్యములు మహామహిమ శివా. ౬౭

శ్రీనాథవంద్య కర్తృని, హీంబ య్యన్నకార్య మొందును గలదే

కాన జగజ్జార్యమునకు, గానప్రియ నీవ యాదికర్తపు రుద్రా. ౬౮

కర్త మచి త్రి కర్తయు, గర్తాధీనఁ డని ¹⁰విడిచి కర్తలమొదలం

గర్తఫలదాయి నిన్ను న, కర్తాధీనస్వతంత్ర(౧) గని కొలుతు శివా. ౬౯

శ్రుతిబాహ్యంబులు గావున, సతతంబురు జైవజౌద్ధచార్యాకులడు

ర్తమలు వట్టక పట్టితి, శ్రుతిసారభవత్తంబు సుమతి మహేశా. ౭౦

1. యాధీశము. 2 అద్వైత్యైకస్థితివదిసి. 3. గిడిసి. 4. వసుచు. 5. నిశ్చయకరుడనీచా.

6. సంత్రాన. 7. నీగుణము. 8. సేతనండు. 9. నవప్రమొఖంబు. 10. విడచి.

కమలజకమలోదరరు, ద్ర¹మహేశ్వర శాంత్యతీతతత్వాధిపతి

ప్రముఖోర్ధ్వబింశునాద, క్రమతత్వా నిన్ను [నెట్లు]గని కొల్తుశివా. ౭౪

నె(అ) సినగురుప్రసాదము, వ(అ)లంగ జగదేశకలవలభుఁ డాదిం

గ(అ)కంఠుఁడవేల్పుని ని, న్నె(టి)ంగితిసీమహిమ²యె(అ)ంగనేమియురుద్రా.

అండంబులు గావింపను, ³మెడియు బ్రతికింపఁ జె(అ)గు విష్ణాదులు ను

ద్దండితశక్తిసమేతులు, చండిశ్వర పరద సీస, సాదమున శివా. ౭౬

క్రీడింపఁగ లోకములకు(౧), గర్తలు విష్ణాదు⁴లయ్యుఁ గా రాదిమహా

కర్త భవత్ప్రేతు లై, వర్తిలుట గారణముగ వారలు రుద్రా. ౭౭

నారాయణామల⁵కు సం, సారిత్వము చెల్ల మెలశాస్త్రంబులఁ ద

త్తారణమునఁ దత్త్వతము వి, చారింప భవత్త్వతంబు సర్వానందా. ౭౮

ఆర్యేశ్వర తమచేసెడి, కార్యములం చెల్లవారు గర్తలు గారే

కార్యకరణత్యమాత్ర న, వార్యజగత్తర్త లనఁగవచ్చునె వాడిక. ౭౯

తనతెగినతలయు ⁶మడిసిన, తనయునిఁ బుట్టింపఁ గావఁ దా రోపనియా

వనజాసన కేశవులకు, జననస్థితకర్తృతాదిశక్తులు గలవే. ౮౦

—౧ భవాదిశబ్ద వివృతి ౧—

ప్రవితతపత్రింశత్త, త్వవితానంబులకు నుద్భవసానం బై

నివుడురజోగుణసంగతి, భవుఁ డనునామంబు నీకుఁ బరఁగు మహేశా. ౮౧

మడియిలుతత్వముల వెను, బడక నిజాజ్ఞాపశస్తి భావంకఁగఁ 7జా

ప్పడుసాత్త్వికగుణసంగతి, మృకుఁ డనునామంబు నీకు మేలిల్లు శివా. ౮౨

పరపగుత్తత్వములుఁ జరా, చరవితతులు సంహరి. పఁ జాలినయతిభీ

కరతామసగుణసంగతి, వారుఁ డనునామంబు నీకు నమరు మహేశా. ౮౩

పరమస్వతంత్రనిర్తల, పరమానందాత్త పరమభట్టారిక ని

స్తర [ని]స్తైగుణ్యమహ, త్తర ⁸రూపమున శివాభిధానం బయ్యెక. ౮౪

—౧ జగత్కర్తృ లక్షణము. ౧—

పరమస్వతంత్రుడై య, క్షరుడై సర్వజ్ఞుడై ⁹వికారరహితుఁ డై

కరుణాకరుడై స్థిరుడై, వరద జగత్తర్త యుండవలదె మహేశా. ౮౫

పరివిస్తృతసచరాచర, భరితానేకాండ మగుప్రళంఛంబులకుం

బరమస్వతంత్ర శంకర, కరుణాకర నీవ యాదికర్తవు రుద్రా. ౮౬

1. మేశ్వరశాంతాతీతతత్వాధిపతి 2. యరుంగ. 3. మెడియుంబ్రతిష్ఠింప. 4. లం
య్యు. 5. కసంసారత్వము. 6. మడిసిన. 7. జొబ్బడు. 8. రూపమున. 9. నిజానందై

భువనోత్పత్తిస్థితి¹లయ, వివిధవ్యాపారముఖ్యవిభుండవు పశుబం

ధవిమోక్షదక్షుండవు న, ర్వ²వరప్రదండవు[ను] నీవ రాజాధరణా. ౮౭

వరమాత్మ వరబ్రహ్మము, వరమేశ్వరుఁ డనఁగ నామవర్యాయంబుల్

హరునికివి మ(తీ)[యుఁ]దత్తావ్రా, తరవాచకము లనిపలుకఁ దగదుమహేశా.

వరమాత్మ వరబ్రహ్మము, వరమేశ్వరుఁ డనఁగ హరియు బ్రహ్మయును బరా

వరవిభులు గారు శాస్త్రము, లరయఁగ బీవాత్మలగుట నంద(ఱు) గుద్రా.

వరశబ్దమున కర్థగ, బరయఁగ నుత్తర్వ³ ముగ రయ్యుత్తర్వ

బారులకుఁ గలుగునె శివ నీ, కరణి మహాదేవుఁ డొరుఁడు గలఁడే జగత్తి.

భరకరపద్మజగుద్రాం, బురుహోదరముఖ్యనివిజపుగ పసచరా

చరభూతనికరవంచా, వరణములు గొల్పి పుంసనాడవు గద్రా. ౯౦

ఏమని చెప్పును శంకర, నీమహిమాడ-బర-బు నిఖలాజాండ

స్తోమములుఁ బ్రకృతి నీయి, చ్ఛామాత్మి పుష్పనటె యనాఖ్యాతములై.

త్రిమలములును రాగద్యే, పములును [జ్ఞుంబు] గర్తవంస్తారంబుల్

గమనాగమనాడలు నను, సమస్తమును లేవు నీకుఁ జగద్రాధరణా. ౯౩

⁴పరిసదృశాధికతాప, త్రితయగుణత్రితయజ్ఞుస్మృతిసుఖగుఃఖ

క్షతనృతబంధ[న]మోక్ష, స్తుతినిదానులును లేవు భూజ్ఞుతి నీకుఁ.

ఓలిన దేవ యవిద్యా, కాలకళానియతి వికృతికాగ్యాకార్యా

భీలాబాంధనబాంధవ, మాల బాంధములు లేవు మతి నీకు శివా. ౯౫

లూచితనుతి నెవ్వరు ని, ర్థించిరె గుంచితసుకులు నిపుత్త్యాదికళా

పంచకసంచిత మైనన, పంచము నీయట్ల పద్ర వరమానందా. ౯౬

⁵వేదాద్యష్టాదశవి, ద్యానిమహాకర్త నీమహత్త్వము వాగడఁ

శ్రీదయితావల్లభవా, ణీదయితావల్లభులు [ను] నేరరు గుద్రా. ౯౭

స్వర్గాపవర్గసుఖము ని, రర్గశసామ్రాజ్యసుఖము నాత్మజవిద్యా

వర్గాదిలోకసుఖములు, భర్గ భవత్పాదభక్తిఫలము లు గుద్రా. ౯౮

— శివభక్తి వివరణము. —

ఒక్కండీశ్వరుఁ డని మది, నిక్తముగా నెఱిఁగి భక్తినిష్ఠావృత్తి

ముక్తంటి నిన్నుఁగొలిచినఁ, ద్విక్తక దొ(ర)కవె సమస్తదివ్యసుఖంబుల్. ౯౯

1. విలయ.

2. వరప్రదండవు.

3. మండ్రయయ్యుత్కర్ష.

4. పరిసదృశాదిక.

5. వేదాద్యష్టా.

భక్తి నినుఁ గొలుచవలయును, భక్తియు ధర్మపునఁ గాని ప్రభవింప దతి
 వ్యక్తముగ ¹ధర్మపును వే, దోక్తముగ ²నెఱుంగవలయుఁ దుదిని మహేశా.
 వేదోక్తసదాచారా, పాదనమున నెగడునట్టిపశువులకుఁ బురా
 పాదితదురితక్షయ మై, యావరమున ధర్మ మధిక మగు నీశానా. ౧౦౧
 ధర్మాధిక్యంబున నతి, నిర్మలబోధయు విరక్తిస్థయఁ(౧) గలయ³
 క్కర్ములకు నీప్రసాదము, పేర్చిని శివభక్తి పుట్టుఁ బృథుభావమునఁ. ౧౦౨
 శివభక్తి నకలధర్మ, ప్రసరమహాధర్మమగుటఁ బరికింపఁగ భా
 గ్యవిహీను లగుదురాత్ముల, కవశ్యమును సంభవింప దతిలోక శివా. ౧౦౩
 మానితశివభక్తి ⁴శివ, జ్ఞానధ్యానముల నీప్రసాదాతిశయా
 నూనతఁ గర్మక్షయ మై, యానందప్రాప్తి ముక్తుఁ డగు మరుజుఁడఁ జఱ. ౧౦౪
 నరసురోతిర్యక్సచరా, చరజీవుల కెల్ల భక్తిసంభావన నీ
 కరుణ ప్రధానమ ముక్తికి, ⁵వరుసన యన లేదు భావ⁶పశ్యుడ వగుటఁ.
 నరికస్థులు స్వర్గస్థులు, నరోతిర్యగ్గర్భయావనస్థాదిపశు
 త్కరములు భవత్ప్రసాద, స్ఫురణము ⁷దొరకొనును ముక్తిఁ బొందుదుమశివా.
 లరుదుగ భవత్ప్రసాదము, దొరకొను శివభక్తిఁ(౮) గాన దుస్తరభవని
 స్ఫురదుఃఖసముద్ర[స]ము, త్తరణవహిత్రంబు భక్తి ⁹దా నయ్యె శివా. ౧౦౫
 నియత మగునకలపుణ్య, క్రియ లెల్లను భావశుద్ధికిని హేతువు ల
 క్షయభాతి భావశుద్ధియుఁ, గ్రియగొన నీపాదభక్తికిని హేతు వజా. ౧౦౬
 అతిగుహ్యంబులకంటెను, నతిగుహ్యతరంబు శివునియందులభక్తి [ప్రీతిఁ.
 స్థితి యని ¹⁰మోక్షార్థులు దృఢ, మతిఁ గొలుతుగు దేవ నిన్ను మనుజులు
 జలజాసనాచ్యుతాద్యమ, రులకును [నిదియిట్టి దని]నిరూపింపఁగ[గ]న
 గ్గల మగునీజహపము(౯), దొలఁగక నీభక్తు లె(ఱు)గుదురు సర్వజ్ఞ. ౧౦౭
 వసుమతి(౧౦) జిత్రము జితచి, త్తసంభవా¹¹నకర్మణా నతపసా నజపై
 ర్షనమాధిభి¹²రవ్యయ నీ, యనదృశభక్తికినిఁ బ్రియుడ వగు దీశానా. ౧౦౮
 వేయేమి ¹³తోడఁ బలుకుదు, పాయక నినుఁ గొలుచునచలభక్తునిఁ గని ¹⁴య
 య్యా యని పిలిచినసంబికి, నో యని యెలుఁగి వే తొల్లి యురగాభరణా.

1. ధర్మపున. 2. నెఱుంగ. 3. యక్కిర్ములునీకుంబ్రసాదము. 4. శివాధ్యానజ్ఞానముల.
5. నీప్రసాదితశయానూనంతిగ్గక్షయమై. 6. తిర్యగ్. 7. మరుససయెన. 8. వశ్యుండ్లవగు.
9. తిర్యగ్. 10. దొరకొనును. 11. దానయ్య. 12. రవ్యయ. 13. దోడ.
14. యాయ్యానుని.....యనుంగివె.

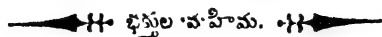

శివభక్తి లేక చేసిన, వివిధాధ్వరముఖ్యసకలవేద¹పురాణా

దివిహితకర్తృవితాసము, లవి యెల్లను నిష్ఫలంబు లగు నీశానా. ౧౧౩

భక్తియ ముక్తి తెరువు వి, భుక్తిముగ నమయ²ప్రియచతుర్వేదా "మ

దృక్తశ్చక్షుచీ"యను నా, సూక్తి ప్రధానమ్ముగాఁ బశూత్తముల కబా. ౧౧౪

కానునది ³భక్తునిచేతన, ధన మతనిక యిచ్చునదియు ⁴"తస్మైదేయం"

బనియును, "తస్మాద్దాహ్యం", బనియును గల దనిరి వేదభక్తివిధిజ్ఞుల్.

కథ లేటికి "సచపూజ్యో, యథాహ్యహ"⁵మనినవిధి యథార్థముగా మ

న్నధమర్దన నీభక్తుల, బ్రథితంబుగ నీవ కాఁగ భావించు శివా. ౧౧౬

అతిమూఘం డతిపతితుఁడు, సతి⁶దుర్జనుఁ డనఁగవలవ దతిశయభక్తి

స్థితి నెగడునేని నాతం, డతిపండితుఁ డతిపవిత్రుఁ డతిసుజనుఁ డబా. ౧౧౭

అనయము ⁷రుద్రాక్షవిభూ, తినియుక్తులయిండ్లదిక్కు దెసఁబోవకుఁడో

యని చాటించునుఁ గాలుఁడు, తనవురి శివశాసనంబు ధన్యుం డగుటన్.

ఒండేమి భక్తిసంగతి(౮), జండాలుండైన భూతిశాసనధరుఁ డై

యుండినఁ బూజ్యుఁడె యతనిన్, ఒండనఁగాఁ జనదు భక్తియోగమున శివా.

విను పరుసవేది సోకిన, యినుముక్తియ న్నిన్నుఁగొలిచి ⁹యెవ్వండ్లైనం [టన్.

ద్రినయన యత్తముఁడనఁబడ(౯), ¹⁰బొసరఁగ శివభక్తుఁ డగ్రపూజ్యుండగు

అవిచారంబున నెప్పుడు, శివశాసనపూజనంబు సేయఁగవలయున్

శివభక్తులఁ గని బాత్య, ది¹¹విచారము విడువవలయు దృఢభక్తిమెయిన్.

తెవులు[ను] ¹²లేమియు భయమును, శివభక్తుల కైనయెడలఁ జేకొని రక్షిం

పవలయుఁ బ్రియములుసేయఁగ, నవశ్యము[నువలయు]వారి కాత్మవిధమునన్.

శివశాసనపూజనమున, శివుఁ డంతయుఁ బ్రీతుఁ డగుట(౧౦)జేసి శివప్రీ

తివిధానము గారణముగ, శివశాసనపూజనంబు సేయఁగవలయున్. ౧౨౩

శివలాంఛనధరుఁ డగుమా, నవుఁ గనుఁగొని మునిఁగి లేచినవిధమునం జి

త్తవికాస మడర సత్త్రియ, లవశ్యమునుఁ జేయవలయు నతిలోక శివా. ౧౨౪

శివశాసనుఁ డగురుద్రా, త్తవిభూతిదృఢాంగుఁ జూచి సన్నతి సాక్షా

చ్చివుఁ డనునదియ విచారము, ¹³శివునాజ్ఞయు నగుట శాస్త్రసిద్ధంబగుటన్.

1. పురాణోక్తవిహిత. 2. ముక్తికిందరువు. 3. ప్రియచతుర్వేదమదృక్తశ్చక్షుచీయనిన

సూక్తింబ్రధానముగ. 4. భక్తిని. 5. తస్మైదేహంబనియడరోగ్రాహ్యం. 6. హంబనియనిన.

7. దుర్జయుండు. 8. రుద్రాక్ష. 9. యెవ్వండ్లైనన్. 10. బొసరంగ. 11. విచారములు.

12. లేమి. 13. సేవాజ్ఞాయనుట.

కులవిద్యాచారాదులు, దలఁపక నీవలనిభక్తితాత్పర్య మెడం

గలమానవుఁడు సమస్తముఁ, గలవాఁ డనిపూజ సేయఁగావలయు శివా.

ధరణిఁ గులరూపవిద్యలఁ, బరఁగి భవద్భక్తి లేనిపాలనుఁడు గడం

బరిమళములేనికుసుమము, గర మొప్పనిభంగిఁగొఁ(ఱ)యుఁగాఁడుమహేశా.

ధర నెట్టివాని కనిమొన, బిరుదునక జయంబుగాక పిఁ(ఱి)దికిఁ గలదే

హర నీభక్తిని దుస్థర, ¹దురితంబులు దొలఁగుఁగాక తొలఁగునె ²యొంటఁ.

జాత్యాదినూతకంబులు, హత్యాదినమస్తపాతకాదులు శివ నీ

భృత్యులఁ బొందునె జలములు, నిత్యస్థితిఁ బొందనేర్పునే జలజములనఁ.

ఎట్టికడుఁగీడుఁగులమునఁ, బుట్టియు శివ నిన్నుఁ గొలిచి పూజ్యుఁడ మనుజుం

డట్టిద ధర్మపు (రా)ంపిం, బుట్టియుఁ బద్మంబు సాలఁ బూజ్యును కాదే. ౧౩౦

నీవిభక్తుం డంత్యజుఁ, డైనఁ బవిత్రుండు పూజ కర్హుఁడు జగతిఁ

³“తేనసహ సఁవసే”త్తని, గానప్రియ శ్రుతులు ⁴మ్రోయుఁగాన కప్పి.

మసికప్పడమునఁ ⁵బొదివిన, యసదృశమాణిక్య⁶మెట్టు లట్టుల దుర్దా

తినమావృతుఁ డయ్యును నీ, కు సదాభక్తుఁ డగుమనుజకుంజరుఁడు శివా.

కులవిద్యాచారాదులు, గలవాఁడే శివునిభక్తిఁ గలవాఁ డైనఁ

వెల గలదె పసిఁడి గమ్మగ, వలచినవిధమున సమస్తచరదాత శివా. ౧౩౩

కులజ⁷కులహీను లిద్దఁ(ఱు), నెలకొని భవదచలభక్తినిష్ఠాస్పత్రిఁ

వెలసినమీఁ(ఁ)ర సమానుల, కులజులుఁగులహీనులఁగఁ(ఁ)గూడదువారిఁ.

ముందటిపసిఁడిన పోలును, నుందరముగఁ బరుసవేది సోకినయిను మా

నందస్వరూప శివ నిన్నుఁ, జెందినదుర్దాతిఁ దొంటిశ్రేష్ఠమ పోలుఁ. ౧౩౪

జనఁకతిశాసనధరులం, గని భయమునఁ గులము రోయకయు సత్త్రియలం

దనుపుక్తియ నిర్విచారం, బున నీశాసనము వలయుఁ బూజింప శివా.

గుణవత్పాత్రులఁ బూజి, చినశాసనపూజఫలము ⁸సేకుట దని శా

సనపూజ నిర్విచారం, బునఁ గావించురు భవత్ప్రభూతాజ్ఞ శివా. ౧౩౭

శివభక్తు ⁹ల నావా రే, శివభక్తులవాఁడ ననుచుఁ(ఁ) జిత్రానందో

త్సవగతి నెగఁజెడుమనుజుఁడు, శివ నీవాఁ డొరుఁడు గాఁడు జితసంసారా.

1 దురితంబులుండు. 2. యొంటఁ. 3. తేనసహంవసేత్తని. 4. మ్రోయుగాన.

5. బొదివిన. 6. మెట్టు. 7. కులహీను. 8. సేకుట. 9. శివభక్తులనువారే.

భక్తుల ప్రసాదమెప్పుడు, భక్తుల నా కేడుగడయు భక్తుల గతి యే

భక్తుల¹వరపుక[న]ని శివ, భక్తులఁ గొనియాడవలయు భక్తులకు శివా.

భక్తుల దవ్వులఁ గని శివ, భక్తులు వచ్చి రని పొంగి ²బ్రతికితి నని పో

భక్తుల కెదురేగి యథా, శక్తిస్థితిఁ జేయవలయు సత్త్రియలు శివా. ౧౮౦

భక్తుఁడు లోకహితార్థుఁడు, భక్తహితార్థుఁడు శివుఁడు భావింపఁగనీ

యైక్తి ³యధార్థ ముని నీ, భక్తులఁ బూజింపవలయు భక్తులకు శివా. ౧౮౧

లోకానుసారికిని శివ, లోకము దొరకొనదు గాన లోకము నెమ్మిం

జేసాన[క] విడిచి శివ నీ, లోకము గావలయు భక్తిలోలుఁడు రుద్రా ౧౮౨

లోకము విడువనివానిని, లోకము విడువద[ని] విశ్వలోకేశ్వర నీ

లోకముఁ గోరెడుమనుజుఁడు, లోకము వోవిడుచు నీవ లోకముగ శివా.

గురుఁ డాది దనకుఁ గఱపిన, వెరవునఁ జని మీ(౯)వ భక్తివేదించిన న

గురువు తము గడచి ⁴చేసిన, పరవశుడై మఱవవలయు భక్తుం దన్నున్.

హర[నీ]భక్తి⁵నిషేధక, చరితలు వోవిడిచి నిన్నె చనఁ గొలిచి నిరం

తరభక్తుడై శివైక్యుఁడు, ⁶నిరాణ యగువసిడివోలె ⁷నిలువఁగవలయున్.

కలనైన నొండు దైనము, గల దనియెడుపలుకు దక్కి కలఁ డొక్కఁడ కే

వలశివుఁడై దైవ మని ని, శ్చుభభక్తి శివైక్యుఁ డుండు సంతతము శివా.

పశువడిన“యోఽవ్యదైవ, స్మరణసకృ”త్తనఁగ నవ్యసంస్మరణము[నం]

దిరువదియెనిమిది⁸కోటులు, సరికంబులఁ బొందనాధనాధ మహేశా. ౧౮౩

కర్త య[ని] నిన్ను నె(టి)గినఁ, గీర్తింపఁడు వెండి తన్నుఁ గార్యాకార్యా

వర్తనలఁ గర్త నే నని, కర్త ప్రధానుండు గాన ఘనభక్తుఁ డజా. ౧౮౪

వ్యక్తముగ లింగతనుఁ డను, యైక్తి యె(ఱు)ంగుటకుఁ జాల నుత్కృష్టమగున్

భక్తైకతనుఁడు శివుఁ డను, యైక్తియె(ఱు)ంగుట సమస్తయోగాసందా. ౧౮౫

భక్తి కనుదేహభావ, వ్యక్తుడ వని నిన్ను సమ్మి వచలక బ్రహ్మ

భక్తులు నీ వని కొలిచిన, భక్తియు ముక్తియునుఁ బడయుఁబోలు మహేశా.

శివుఁడు పరిపూర్ణుఁ డని మది, శివభక్తులఁ జూచి యతివిశేషప్రీతి

వివిధసపర్యలఁ దనిపిన, నవశ్రవ[మును]దానఁ బ్రీతి యగు నీకు శివా. ౧౮౬.

1. వరపుండ. 2. బ్రతికితినిపోశివ. 3. యధార్థమని. 4. చేసినని. 5. నిషేధకాకి. 6. కన్నడమున, నిరాశ = స్వచ్ఛమైన, అని యర్థము. 7. నిలువంగ. 8. గొట్టు. 9. కర్తయునిన్ను.

నిన్నుఁ గని తన్ను జగమును, బన్నుగ మఱవంగవలయు భక్తునిఁ గని యా
నిన్నును మఱవఁగవలయు జ, గన్నత భక్తుండు నీవకా(౧) డెలిసి శివా.

జంగమలింగం బగుభ, క్తుం గని పూజింపఁడేని గోటివిధములఁ

లింగార్చన చేసిన వృథ, జంగమ ¹ముత్తమము గాఁగ స్థావరమునకుఁ.

చూడఁగ శివభక్తునిఁ గని, వేడుకఁ గొనియాడఁడేని వృథ యాతనిమి

ధ్యాడంబర² దేవార్చన, యోడునఁ బోసినజలంబుయొక్తి మహేశా. ౧౫౪

శివభక్తులఁ బూజింపక, శివపూజలు గోటివిధులఁ జేసిన వృథ యా

శివభక్తులఁ బూజింపుట, శివ³పూజలఁ గోటివిధులఁ జేయుట రుద్రా.

క్రియగొన జంగమలింగము, నియతిం బూజింపఁడేని నిష్ఫలములు స

త్రియలునుఁ బూజలు“లింగ, ద్వయంసమఖ్యాత”మనినవాక్యముయ్రోయుఁ

ఇంటికి భక్తులు వచ్చిన(౧), గంటిమి మంటి మని వారి కాళ్లు(౦)గడుగన్

మంటఁ గని నీతువాసిన, కంటెను దురితములు వాయు గరకంర శివా.

రుద్రాక్షభూతిభూషణ, ముద్రాంకితు నెదురు గన్న ముదమున సాక్షా

ద్రుద్రుఁ డని తలఁపఁడేని శి, ⁴వద్రోహుఁడు నరకగామి యగునుమహేశా.

హరివద్దజవానవవి, స్తరవిభవములునుఁ దృణీకృతము లనిన మహే

శ్వర నీవృథభక్తులకును, సురసరవిభవంబు లెంతచోద్యములు శివా. ౧౫౫

⁵అసమాణిమాదిగుణరస, ⁶రసాయనమ్ములును నిఖిలరాజితరాజ్యా

దినుఖంబులు శివనుఖమున, కసమానము లండు నీశివైక్యలు రుద్రా.

ఆకాశము వొడగెగసిన, భూకంపంబైనఁ బంచభూతప్రళయ

వ్యాకులమైన[ను] మఱచి శి, వైక్యఁడు⁷ నిను విడిచి యొండు లాలింపఁడజా.

కులగిరులు ⁸జిజ్ఞః దిరిగిన, జలరాసులు మేరదప్పి చనుచెంచిన నీ

వల నె(టి)ఁగినదృఢభక్తుఁడు, చలియింపఁ డపారిఘో⁹ం¹⁰సంసార[మునన్]

దిక్కులు వీడ్వడి కలసిన, దిక్కురులు మదంబు డిగ్గి తిరిగిన మఱి నీ

దిక్కిఁగినదృఢభక్తుఁడు, వక్కం ¹⁰డెవ్వరికిఁ గార్యభారమున శివా. ౧౬౩

భూతలముఁ దల్లడిల్లినఁ, పౌతాళము బయలుపడ్డ బ్రహ్మప్రళయం

బేలెంచిన నీభక్తుఁడు, చేతులు ద్రిప్పక[య] పూజనేయును రుద్రా. ౧౬౪

1. ముత్తమము. 2. దవార్చనంయోచనం. 3. పూజలం. 4. “శివద్రోహుఁడు

నరకమందుఁబడును మహేశా.” యని కవిప్రయుక్తమగు నేరూ! 5. అసమాదిణిమా. 6. రాసా

యనములును. 7. నిర్నువిడిచియొండ్లానింప. 8. నిజ్ఞుఁదిరిగిన. 9. సంసారి. 10. డెవ్వరికినిం.

వేయేటికిఁ బ్రాణంబులు, వోయినఁ దమశ్రేణులఁ దెగిన భువిభక్తులు ని

న్నాయతమతి ¹నభ్యర్చన, కేయక కుడువరు గ్రులోక నీతిచరణా. ౧౬౫

ఆయుధములుఁ గుసుమము లగు, నాయుభులు మెట్ట లగు మహామనఃజముల్

వే యే ²గంఢశిల లగు(ఁ), బాయక నినుఁ గొలుచునచలభక్తులకు శివా.

లధనుఁము నృత్యుత్తమ మగు, నధర్మమును ధర్మమగు[ను] నాగమవిధి స

ద్విధి యగు నిషేధమునుఁ జం, ద్రుధరా భవదీయభక్తితాత్పర్యులకున్.

శుశ్రృష్ణాదివిపత్తులు, ³బత్తలి జలతపనశీత]బాధాదులు ను

ద్యోత్తగతిఁ బొంద వెఱచు ను, దాత్తభవద్యక్తియుక్తు లగువారి శివా.

పరపరివారిశ్వుము ని, మ్మరుణశ్వుము నిత్యయాచకత్వుము నఱిని

ఘోరకర్మత్వుము నెన్నఁడుఁ, బొరయపు నీభక్త⁴వరులఁ బురసంహారా. ౧౬౯

మరణపునగ్భృతాదు, శ్చరిత్రతాదుర్ముతా . . . .

పరతంత్ర[తా]మ లెన్నఁడుఁ, బొరయపు నీభక్తవరులఁ బురసంహారా. ౧౭౦

కోరరు మ(ఱ)చియు స్వర్గ, స్వారాజ్యప్రముఖనిఖిలసంభూతభవా

పారసుఖంబులు శివరస, భూరిసుఖాను⁵భవభక్తపుంగవులు శివా. ౧౭౧

నీ వనియెఱి(ఁ)గినపిమ్మట, నీవ యె(ఱు)ంగు దని యుండు నీనిజభక్తుం

దావంతయు నే వనియెడు, భావనఁ గైకొనఁడుఁ గార్యభారమున శివా.

నీ వని యె(ఱి)గినపిమ్మట, నేవలనికి వ్రాలఁ ⁶డొండు లెఱుఁగఁడు దనకున్

జీవన మెట్లని తలఁపఁడు, భావనఁ గేవలశివైశ్యభక్తుఁడు రుద్రా. ౧౭౩

మును రుద్రుఁడు గానియతం, డనుక్తింపండు రుద్రు⁷నర్చన భావ [దా౯.

మునఁ దలఁపఁడు సూడఁడు గా, వున శివభక్తుఁ డగుమానవుఁడు రుద్రుఁడు

జగదుపకారార్థముగా, ⁸మొగి రుద్రులు రుద్రలోకముననుండి భువిన్

నెగడి శివభక్తు లనఁగా, నగణితముగ నవతరింతు రం ద్రాదిమునుల్.

మఱి జూడ(ఁ)గ నివ్విధ మీ, కీతి నిస్సందిగ్ధ మదియు శివభక్తులు ని

శ్రుతముగ మనుష్యచక్రా, పృథరుద్రుల యగుట(ఁ) దత్త్వవేదలదృష్టిన్.

కావున భక్తులు ద్రిజగ, త్పావనులు భవాంధతమనవలలవిఘటన్

ద్యావితనిజమహిమార్కవి, భావను లవినాశు లతికృపాపరు లెందున్. ౧౭౭

1. కభ్యర్చన. 2. గంఢశిలను. 3. నత్తిరి, ఇటయతితప్పినందునబత్తలి, యనుకన్నడశబ్దము "నత్తిరి"కి బదులుగాఁ బ్రెచ్చెబడినది. బత్తలి=నగ్నత్వము. 4. చగు. 5. భవభక్త 6. డొండ్ల అంగండు. 7. సర్పింపండుభావమున. 8. నొగి.

మాసిస్తివైతో ల్లప్తిన, యీ నెషమున నున్నరుద్రు లీశ్వరభక్తుల్

మానుసులె వారు లోకహి, తానేకాచారు లీశ్వరాజ్ఞాధారుల్. ౧౭౮

మానుగ నెప్పుడు 'మచ్ఛ' క్తా నవినశ్యంతి' యనఁగఁ దగియుండఁగ నీ

శాస భవత్కారుణ్యం. భోనిధి ¹ననుఁ దేల్చి ముక్తి (౧) బొందింపు శివా.

దేవా నాదుగ్ధణములు, భావింపకుమయ్య నీకు భక్తుండ 'మచ్ఛ'

క్తావిగతకల్తపా' యను, నీవచనము నమ్మినాఁడ నిరుపమమహిమా. ౧౮౦

ప్రణతింప ²'నమేభక్తా (౧) ప్రణశ్యంతి' యనఁగఁ దగినవలుకునకుఁ దగ్గ

గణనాథ భక్తచింతా, మణి రక్షింపవె యపారమహిమాధారా. ౧౮౧

హరిసరసిజాసనాదులు, సరి గా రని చెప్పు [వివిధ] శాస్త్రము లెల్ల

నరు లీశ్వరభక్తులకును, సరియగుదురె జాతిహుపసామాన్యములక. ౧౮౨

నుండెడుమహాగ్ని ³నుండెడు, పిండాయస్థితిఁ బినాకీపురుషసన్నిధిమై

నుండెడి శివభక్తులతో, నొండొకదుర్లనుజు లెనయె యూహింపంగక.

మ్రొక్కుదురు లింగమూర్తికిఁ, దక్కటిమూర్తులకు మఱి[యుఁ]దమకలనైశక.

మ్రొక్కెద మని తలఁపరు నర, దిక్కుంజరు ⁴లనఁగ నెగడుత్రినయనభక్తుల్.

⁵మడఁతి గొడు కర్థ మిది యని, యెడనేయరు భక్తి నిత్తు ⁶రేలినపతికిం

బడయదురు మగుడ వానిన, మృడుభక్తులు నలచిరేని ⁷మెచ్చించి శివుక.

మలహరుడు జలకమాడిన, జలములు విషములకు మందు శస్త్రప్రణసం

కులమునకు ⁸దీపతైలము, త్రిలోచను[ని]భక్తులకు [న]తివిచిత్ర మిలక.

తఱిగిన⁹ తలలును నదుకును, మఱి కోసిననాలుకలును మనలక వచ్చుం

గఱకంట[ని]భక్తుల కని, యెఱుఁగరె సద్య[ః]ప్రతాపు లీశ్వరభక్తుల్. ౧౮౬

పుచ్చినకన్నులుఁ గ్రమ్మ(అ), వచ్చును దేహంబు తొడిసి వ్రసిన¹⁰ పుండుం

జెచ్చెరఁ దే(అ)ను భక్తుల, కచ్చెరువుగ శివునిమహిమ[నతి]శీఘ్రమునక.

చేసినసుకృతము గుడుతురు, ¹¹భాసురముగఁ గర్తు లెల్ల బరలోకమునం

జేసి తగఁ గుడుతు రిందుల, నానకలము నెఱుఁగఁ ద్రిభువనాధిపుభక్తుల్.

కలఁ డీశ్వరుఁ డనునమ్మిక, కలవాఁడే శివునిభక్తిఁ గలవాఁ డైనక

మలహరుభక్తులఁ బెద్దలు, కులజులుఁ గులహీను లనఁగ(౧) గూడదు వాఁక.

1. నన్నుండేల్చి. 2. నమేభుభక్తా. 3. నుండెడు. 4. లెనంగ. 5. మడదిగొడుక
ర్థము మొదలని. 6. రేలిన. 7. మెచ్చించు. 8. దివతలము. 9. తలలునునదుకొను.
10. పుండునె. 11. భాసురమున.

శివుతాత్మ లనియతాత్మలు, నయవినయాన్వితములు నయవినయవర్జితము ల

స్వయంజు లనన్వయజులు ని, ర్ణయవిరహితమహిము లఖలనాయకభక్తుల్.

నీచు లనీచులు పరిమిత, వాచులు వాచాలు రాత్మవశు 'లవశులు స్వే

ప్రచారు[లవాఙ్మనస], గోచరచరితులు పినాకికూరిమిభక్తుల్. ౧౯౨

ఆరయః 'బువ్వలకతమున, నారలు దలకెక్కునట్లు నానావిధసం

సారులు శివభక్తిమెయిన్, వారక యెప్పుడుఁ ద్రిలోకవంద్యుల గారే. ౧౯౩

శ్వపచుండైనను శివభ, క్తిచరుం డగునేని నతఁడ ద్విజవర్యుం డా

శ్వపచునకుఁ గీడు శివభ, క్తిపరాఙ్ముఖుఁ డైనయట్టిద్విజుఁడు మహేశా. ౧౯౪

పలమెఁడుప్రత్తికి నైనను, గుల మమ్ముడువోవునట్లు గులమును బలముం

గలిమియు విద్యయు సర్వము, మలహరుఁ డగుశివునిభక్తిమహిమయ కాదే.

ఇవ్వసమతః గడుఁ గమ్మని, పువ్వలలోఁ బుట్టినట్టి³ పువ్వలు గొ(అ)యే

సర్వజ్ఞ⁴ భక్తి విరహితుఁ, డెవ్వఁడు నుశ్శృష్టజాతుఁ 'డేటికిఁ గొ(అ)యే.

క(అ)కంతుభక్తివేలిగా(ఁ), గొ(అ) గా వెవ్వీయును నవియుఁ గొన్నిటినాట్లుల్

మ(టి)పిండకూడు వెట్టిన, మెరయలక్రీయ మెరచుమీనమెదుకలమెరవుల్.

భవభావరజోదూషిత, లవుమచుజలబుద్ధిచనిత లగణితదినముల్

శివభావపుణ్యజలముల, నవగాహనసేయకున్న సశుచుల కారే. ౧౯౫

పుట్ట నని చచ్చి చా నని, పుట్టెడు 'పువ్వలువిధమునఁ బురహరుభక్తిఁ

ముట్టనిమనుజులు సచ్చుచు, బుట్టుచునుండుదురు 'ముక్తిశ్రుతి కెడ దవులన్

పూజింపుఁడు పూజింపుఁడు, పూజింపుఁడు శివుని భక్తిఁ బూజింపుఁడు మీ

రోజుసెడి నడవకుండుఁడు, రాజులు రట్టల్లు నగుట రా వెల్లిటికిన్. ౨౦౦

అవిరలనిష్ఠావృత్తిని, భవదీయార్చనలు సేసి పడయునుఖంబుల్

సవిశేషభక్తి భక్తుల, 'దవులంగని మ్రొక్కునతఁడు దానును బడయున్.

కని మ్రొక్కుఁడుశివభక్తుల(ఁ), గొనియాడుఁడుమీఁదనుగతి(ఁ)⁹ గొనవలసిననా

ల్లనినాఁడూరకయుండుఁడు, మనుజులు 'దెగడకుఁడు వారి మండ్రేయేనిన్

¹¹ అనఘులఁ గేవలభక్తులఁ, ననువక్తిం గని "సుదూరమపిగస్తవ్య"

మన దర్శించిన(ఁ) జాలదె, గొనకొని శివుఁజూడ వే(అ) కోరఁగ నేలా.

1. లవశులసివిష్టాచారులుగోచరభరితులు. 2. బుచ్చుల. 3. పువ్వలు. 4. భక్తివిహితులం దెవ్వండు. 5. డేంటికిం. 6. పువ్వలు. 7. విముక్తిశ్రుతికడవులన్. 8. దవులంగని. 9. గనవలసిన. 10. దగంగడకుండువారి మండ్రేయేనిన్. 11. అనఘులం కేవలభక్తులు.

క్రింది ప్రశ్నలకు, సరైనవి మరియు సరైనవిలోనూ జరిగివున్నాయి. దా

నాల్గవ కవితలో మృగశిఖి చూపించినదంతయు జన ఘనంగా దగినే. ౨౦౪

శాసనము లక్షణములను గూర్చి వ్రాయుటకు వారికి బురుహుత్తము

20. పేరివిధానమునకు, అందునకు స్వల్పముగా లగణ్యమనోదయములక. ౨౦౫

శ్రీ యాగూడ గోవిందాచార్యులు, బాపట్ల వల్లభాచార్యుల రచనలముద్రణమున ముక్తి

శ్రీమద్భక్తవల్లభాచార్యచరిత్రము. ౨౦౬

పాఠశాలలో స్వేచ్ఛ, నాణ్యత, సామర్థ్యం, సామర్థ్యం, సామర్థ్యం

నాటికలను నాటకములు, నాటకములు : నియమవిధులందు హరిత్యంబున్. ౨౦౭

2000-01-01, 2000-01-01, 2000-01-01

[illegible]

కమిషన్‌ను (1) 1950 నాటిది, (2) దానిని పరిశీలించే వలసినదానినాగి దుర్బలం కాదనా

ಮೈಸೂರುಘಟಾನಾಡಾಧಿಪತಿಗಳು ಜನ ಸೇವಕನಾಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದುದು. ಬಾಹ್ಯ.

ప్రస్తుతం నాకాదేవతలను పూజించే అలవాటు కులాలయ-చుక్కోత్రము నెల్లం

అనుబంధం 1: పరిశోధనా విధానం మరియు పరిధి

అనుబంధం - 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839,

ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸಗಳು, ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವಂತಹ ಜಗತ್ತಿನ.

[illegible][illegible]

7. అభివృద్ధి - పట్టణాలు, గ్రామీణాభివృద్ధి పాన్థి అం. సాంఘిక సేవా కర్మం

అధ్యక్షాగారికి, సభకు : గౌరవము చేయవలసివచ్చును. ౨౧౩

అందుకే మన దేశంలో, కానరానా, స్వేచ్ఛించడం గొప్పమూల్యము ని

సాక్షాత్తుల కనుగొనడానికి, ముఖ్యమంత్రి గవర్నరుకు తెలియజేసినట్లు.

మా 11 శ్రేణి స్థాపకులు, కో-ఆర్డినేటర్లు మొదల) చేడనడచిన నీ

12లోകమున మూలస్థ బహు. ఈ గా శక్తి. ద్విమస్త విశ్రవికవిలియనతఁగుత్

— 35 —

చవి నొరగి చొట్టి మూలమున, భుజించునయు నన్న మొందుచుం గిన మొండెం

దవిల నూరే కాని దీని భూమి, తానెక్కడైయు గడునిష్ఠిన్దము గుడువక. ౨౧౬.

1. చంద్రుడు. 2. పక్షి. 3. ముండ్లకొండ. 4. పరుషత. 5. భువి
ప్రస్థానం. 6. పుష్పలత. 7. అధికారం. 8. అమలమృతం. 9. కానకము.
10. శుభం. 11. మౌనం. 12. లోకమునకప్పుడు.

19

ధరణి నభక్షులకు మహేశ్వరస్వాలోక్యగోగసంప్రసృత

ధరణి నమాలోకపద్య, పరిలంఘనవిధులనంతపాఠముఁ జేయుకొ. ౨౧౨

క్షీతి నార్థ దేహ సునమా, పితృ జేశ్వరుల పీఠముఁ జిహ్వఁగ నరుఁడె

ట్లతసిగతియొకపుణ్యము, పరిగ్రహించునగు నుపయోగములెఁబఁచుకొ

నిర్మలపదార్థ మగుటకు, నిర్మలైరింపఁగ నుపయోగములు ౧౦

అర్చి(౧) గుడుతును గట్టును, స్థలము విడిచి మోచు కాలములు మిద్రా.

గురుకృతశివోదయమయిన, పరిపూరిత శివశక్తి లగుటకు నుపయోగములు ౧౧

హరినిర్మాణము గుడుతును, పరమశక్తి పరిపూరిత శివశక్తి లగుటకు ౧౨

భవదోష నిర్మాణము, శివశక్తిల నియంత్రణ పరిపూరిత శివశక్తి

శివశక్తిలము గుడుతును, శివశక్తిల ప్రమాణపరిపూరిత శివశక్తి ౧౩

నిరతిశయధారణము, పరిపూరిత శివశక్తి లగుటకు నుపయోగములు ౧౪

శివశక్తిలము గుడుతును, పరిపూరిత శివశక్తి లగుటకు నుపయోగములు ౧౫

ఆకురుండు ప్రయోగము ముద్రా, ప్రయోగముల నిర్మాణముల నిర్మాణముల

శ్రీకలము కర్పించుకొ, మహేశ్వర శక్తిలముల నిర్మాణములు ౧౬

శివశక్తిసారము

అష్టాంగశాస్త్రము, అష్టాంగ శివశక్తిసారములగుటకు నుపయోగములు ౧౭

శ్రీకలము నిర్మాణము, అష్టాంగ శివశక్తి సారముల నిర్మాణముల నిర్మాణములు ౧౮

విను జేరకాస్త్రములు చేది, విను జేరకాస్త్రముల నిర్మాణముల నిర్మాణములు ౧౯

అష్టాంగశివశక్తి సారము, అష్టాంగ శివశక్తి సారముల నిర్మాణములు ౨౦

వెలగొని యవీక్షితు ము జేరకాస్త్రముల నిర్మాణముల నిర్మాణములు ౨౧

గురుహరినిర్మాణము చేరకాస్త్రముల నిర్మాణముల నిర్మాణములు ౨౨

భువి జన్మాంతరములన్నియు నిర్మాణముల నిర్మాణములు ౨౩

ప్రయోగములముద్రాపరిపూరిత శివశక్తి సారముల నిర్మాణములు ౨౪

శివశక్తి 14 గురుండు భువి, భువి శివశక్తి, భువి శివశక్తి సారముల నిర్మాణములు ౨౫

నవిదుండు 1౪ గురుండు భువి, భువి శివశక్తి, భువి శివశక్తి సారముల నిర్మాణములు ౨౬

1. సమలోకనపరమలంఘనవిధులను, 2. లోకనమార్గము, 3. శివశక్తి, 4. శివశక్తి, 5. దీక్షితిమయికా, 6. దేహమునువిచ్చిత్తి, 7. విహారము, 8. దేహము, 9. భవతివిస్తా, 10. భవతివిస్తా, 11. సదీక్షితునకునభ్యుత్థిలకవివరింపఁబడు, 12. దీక్షితులగుట, 13. శివశక్తి, 14. గురుండుగురుండుగకాగ్రాహకములను, 15. కారాగ్రాహకము, 16. దేవలగురుండుగకాగ్రాహకము.

ఓతి నేకగురుచేతి, ఓతులెల్లను భ్రాత లందు కృతులందును న
 తుతు లగుటఁ జేసి తప్పి, వీతనులులు దీక్షితులు గృహియోగ్యతకుఁ
 జనకాదులు చేసినది, యయోజిత ధైర్యవంశ్య మామగి శి
 క్షుల రీతియ్యు లొధిగి, పద దీక్షా బంధుధర్మ సుదేవ నుడుగఁ.

— ११५ —

[illegible]

1. ఒప్పేదిం. 2. పత్తి. 3. పేమిడు. 4. ఏనారిపాలి. 5. యమంగడు. 6. శేజుం.
7. పిదప. 8. సవోదిత. 9. బగలంబి.

స్నాంగఘ్నగా వేరముగను, భంగినవేదాంతములకు బ్రహ్మాదులకుఁ

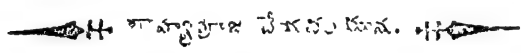
లింగస్వరూపిరిహిత, గంగాధరసూస మె[లు]గఁగఁ దలముగునే. ౨౫౫
వనదాసనవనజోదృ, సనకాదులు ముఖ్య బాహ్యసంతాప్తిము నే

నినవాచు గారు తిక్కటి, 1 పిరుగులు బాహ్యంబు విడిచి పెద్దయుఁ జెడరే.
స్థిరముఖ్యబాహ్యపూజా, కరిణము లేవయ్యెనేని శోణాగ్రతాభ్యం

తరవిధి నైనచు భక్తిం, బుమేశ్వరుఁ గొలువకునికి సాక్షము గాదే. ౨౫౬
వర[చు]హితయు శోక్తాభ్యం, తండ్రిపూజచు విడిచి యేస దైనను నవి దె

ప్పుర మగునాస్తిక్యమతఁ, హరుఁ గొలువని నరుఁడు పరితుఁ డిందబడుజగతిఁ,
అవికల దేవాన్మరసరి, నినిహా గాపూజన యనిశ్యోక్తమున

చ్చివలింగపూజ్యులమా, సరసం శౌచణము లెల్ల సహృద్ మగుక. ౨౫౭

శాఖ్యాపూజ వేదములును.

ఒకలు గుడి యంతరాత్మము, ఒకరుం డనుకలుకు లుడిగి శక్తిని గుడియే

గుడి[యనియు]లింగమునాస్తియ, ఒకరుం డని లోలుచునెడి పాతకిముగివా.

వేదోక్తవిహితక్రమ, హదేవార్చనవిహీనుఁ డగుచాచుండుం

గా దెదురు జూడఁ జూచిన, యాదోషము వోసఁ జూచునది భక్తులకుఁ.

శివసమయంబున కెక్కడెడు, నవిసీతుల లెంత పుట్టిలైనను మ్రొక్కక

శివభక్తులకును ద[గద], క్కుపిచారుల మ్రొక్కు [లెప్పుడు]గోసఁ గాదు శివా.

కా దవ్వఁగోసఁగ నప్పీఁ, గాడీ గోసఁ గాదు గాదు కనఁ దమలో నా

క్షోదమువఁ బలుకఁ గాదు మ, హదేవపరార్చ్యుభాగ్ను లగుచరితులతోఁ.

కాదు సమశ్చయ్య[ఁ] జంప[ం], గాదు సమాసనముం దింపఁ గదెనుఁ జరింపం

గాదు సహోవాసముచు ను, హదేవపరార్చ్యుభాగ్ను లగుచరితులతోఁ. ౨౫౮

చేతో జూశవిమర్దన, భౌతిగ నినుఁ గొలువనట్టిపాలనునకు నం

స్త్రీత్రివి గుడువం బెట్టిన, వాతకు యమపంచనంబుఁ దప్పదు దుగ్రా. ౨౫౯

... నించుక తని నాస్తికస్థిలివిషయా

ఫీనధురాచారికి యో, గానందము గలుగ నేర్పునయ్య మహేశా. ౨౬౦

కా దతని వేడి కుడువం, గా దతనికి[ఁ] గుడువఁ బెట్టఁ గాదు భజంపం

గా డీ గోస దాసమును మ, హదేవపరార్చ్యుభాగ్ను లగుచరితులతోఁ. ౨౬౧

1. బయంనుట. 2. తాపూజనమువిడిచియేనద్వైతవాదని. 3. పదము. 4. జదింపక.
5. వాసమునునుహా.

అమృతనిలికామయముగ, శివయోగరసానుభవవిశిష్టసుఖంబున

1. జీవిని సమోగులు విషయై, వృథానుభలేశంబు ముద్రాచిత తలతూర గుద్రా.

2. ని స్సౌలుగుమహాస్వలులని, యస్సలు శివయోగానున్నుననబడు [నుదినో]

నిస్సునుం దిన్ను నెఱుగఁగి, యస్సలు శి యోగివనిన్నుం దనఁబడును శివా.

నీకవక యుప్తాంగంబై, మదింజు మె నెరుండె బర( ) గుళింబరయైగిం

బ్రహ్మగుళి కిభస్తిరిందికల, గిడుకొని సంకలవార్ధి గిడుమిగిబద్ధుక.

అన్యాయయోగిగి న, శీఘ్రభూతి గుణి శ్లో నానైవై కిచ్చుం

దక్షిణనల గొలిది యుగిలి, శిష్టవాఖ్యాచక్ర గుటగుట శివయోగాగ్యుత.

శివయోగవృద్ధియు, గర్భ గంగాన్ను సేవనశక్తిగ్యులో

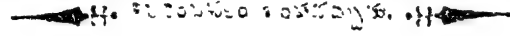
స్థితిగి శివస్థితిగాదు, సమియదేధ గిడుకొని శ్లో నానైవై కిచ్చుం

సేవము గ్రాహకము, హింస గ్రములు గుడిది గుడిచి గుడిచి గుడిచి

గ్రహించు శివయోగి, రాదిట ధిమియు మెట్టింపు పుంపక. 923

శివయోగిశివయోగి, శివుం దెవ్వరు సంకల విచేతక

శివయోగి జూది నాదు, చిచ్చును నీ నమ భక్తి బూజ సేయగిబలయుక .

ప్రేమముగి ఉత్పత్తియు, పరవ్రమును జేయకుండు ని హింస మదిక

శివవిండుగు గుటాపు, సనిహాశిత్వ శ్లో( ) బంప పగు నీశానా. 924

శివనిందావిషయం బగు, ననయోగము సెప్పుచిత్తయన్న క్రమమ

అమచారింబుగి గాపుగి, నప్రక జెన్బివేవాది,) బంప పగు నీశానా. 925

శివనిందారత( ) బంప, పి ము( ) తత్య నిజమును బద్ధి శ్లో( )

ఉపశివయోగి నీశాన, గ్రహించు పి ము( ) బంప పగు నీశానా. 926

శివ సీతవర్ణముండెను, శివగ్రాన్థంబరెయింబ శి విద్యాదా

గ్రనిషయయెండెను జీ, మువిగ్నిందిన[న]యందు ముక్కుడు మద్రా 927

సంహృతశివ సీగ్ధికి, సంహామతి ద్ద్రుతైత నన్నుక 5' లే శి

ప్రం హృద్ద్యా' యనుటను, సంహరించుటయ పథము బాగుల వైకా.

పావనమై[న]శివజే, త్రానాసమునందు నొండె ననశశవిధివై

జీవత్యాగము చేసిన, భూవినుతుడు మోక్షపదవి లొందు మహేశా. 928

1. జీవిని. 2. నిస్సౌలుగిండుక. 3. దిష్టలభుణ. 4. నన్ను వైకముల్. 5. తిత్తి ప్రంహుకావ్యాసన సం. . . . . నననవైకా.

శివతీర్థములో నొండెను 1శి, వాడలో నొండెదాను|జీవత్యాగం
 ఎ విధించినరూపపుడును, భవత్సరాజమున ముక్తి బహయు మహేశా.

—|| చచ్చిన శివభక్తులకు బాహ్యవిధము వలదు. ||—

ఎందును శివాత్ముగ నగులిరి, బొందెద్రాశాత్తెక్కింపువుక్రాద్దులకుఁ
 బొందదు సూరిక నతలెరి, వందరి పరాశక్తి గులు వలదు మహేశా. 2శా
 నెంకి లు శివాత్ముగ నగులిరి, నొండొకటలొకపెనులు నొండబడిలే వా
 గొండెక్కి యుక్తియై, ఎండుగ కే యుదును బాధ పుట్టుకు శివా. 3శా
 పిట్టలోకకర్మలోకము, లత్రమించి శివత్వము కరిగెనుభక్తి
 నాత్మకే నిశ్చయభక్తియ, లతిశయముగ నేనునాత్మ భక్తుడు రుద్రా.
 అంతకరిపుభక్తిగ నే, హంతుంబు నాశనియగు ఘోరముయ్యి
 గుంతి గలిగెనాత్మకు, గుంతి లేకుండు నెంతయు శక్తి. 4శా

—|| కనానా ముఖి. ||—

సకలానుద్ధైతీయ, ప్రకరదానాన్తమోనవి దాన్తానాం
 తక శిభక్తులమృదు, శివాయుల లోకము ముచలమాల ఉహ. 5శా
 శివ సిన్నును పరములను, శిభక్తి ప్రాప్తి యు కలదాదెమవు
 నాప్రపీయను డగ్గిగిరినది, యది పరదాన్తి క బాధలందు మహేశా.
 శిభక్తుల బెడగాకెడు, నవేనుండు భుగి మోహాన్నిగ బడి కేయా
 రవితానకమును గానాదు, ప్రముగ వాచటమనుండు దురితాగాతీ. 6శా
 ర వెలవక నీపటిలోను, సుఖహాని నొకలావు పెట్టినది శ్చంద్రసింహ
 డటి జమనూతలు గుక్కల, గిరినింతురు మూఁడుట్లు గట్టి మహేశా.
 ప్రచువాసంగతి చేసి, సుమరిన నుత్తర, కల్ల సాచియండిన శివగే
 పంనులోన బూడిసలొడిసి, నరులనుహరికదాధి లేందు మహేశా. 7శా
 పావలు(౧) బెల్లులు దొడపొని, పేరు శివాలయములోన (ప్రీన్త్రు)పాపుల్
 వా విడిచి నిగళబంధము, తీ వాచటనుచును గాలుదురు సరకాగ్నిక.
 కుడిచి సీట్లాడిన మ(తి), గుడిలోపల పలు(౧)గువెట్టుకోన్న శివభక్తుం
 బడుగ(౧) నవ్విన ద్విధి(౧), ఎదురు బాధలను సధికపాపాత్ము లబా.
 గుడిలో ముద్దట లడిచిన, గుడిలో వెండుకలు వాదికొనినను నెపుడుం
 గడువె(అ)రక విహరించిన, గడుసరి సరకాగ్నిశిఖలు గాలు మహేశా. 8శా

1. శివభాలో. 2. త్రివిధత్రా. 3. పురికరిమ. 4. బాధలుచుదురు మహేశా. 5. యా.
 6. మువక. 7. అభిష్టం.

అతిగర్వోదాసీనత, గతభయముఁజై [శివ!] శివోపకరణరహ్య

1 ప్రతతులుగాల్గిందన్నిన, సతకవచినప్రోహి రారవాగున్నలఁ గాలుఁ.

2 మృడ నీతోటలపువ్వులు, ముడిచిన మతీగానిఁ గోసి మూర్ఖున్ననరుల
కడుఁ గాఁగినసూమర్త్రో, నడవఁగఁబడి సరికబాధ లందుదురు శివా.

3 శివ నీతోటలలోపల, శివగృహములలోననొండె శితమున 4 మూత్రా
ద్యవకార్యంబులు చేసి, యవిసీతూడు మోరకారవాగున్నలఁ గాలుఁ.

ఉత్తముకులపిద్యాగుణ, 5 విష్ణోద్యోగాదిసకలనిషయము లెల్లఁ

6 రిత్రయ బుద్ధిఁ దలంప ను, దాత్తభవగృక్తీ లేనియగములకు శివా. ౨౯౭

కులమునుఁగలిమియుఁ బ్రాయము, గలిగియురుటి ముక్కు లేనికాంతయవోలెం

గులమును గలిమియుఁ బ్రాయము, గలిగియు శిభిన్ద్రీ లేనికవ్వండు రుద్రా.

శ్రీరమనాచ్చిత దురితని, వారిణి భక్తి లేనినివాచల విద్యా

చారకులహివసంపద, లారముఁగా నిప్పంబు లన్నియు రుద్రా. ౨౯౯

— శివతత్త్వసారము. —

సురమునితైగికమతను, స్థిరముగదామిప్రభావతి యునర్చినది

స్తవనశ్రియ చేపభవ, స్వరహితిముగఁ చేరికాడ చిఫలత నొండె. 3౦౦

వేదములు ప్రమాణములుగ, గాడిన బొమ్మఁబడియు వాని సతకవచి భవ

త్వాదమతి విడిచి కెడకియెను, పాదరి వక్షసండు వీరభద్రునిచేతి. 3౦౧

ఆలరియై శివుఁ బలికెన, పాము దని కెదిలి వీరభద్రుఁడు నాలా

భీలవివోచనదహన, బాబిలు మును దక్షుజన్మసాలకు గాల్పె. 3౦౨

9 భూతములు దర్శనాన్నిను, హోతలమెవ లంట(౧)గట్టి యూపంబులతోఁ

ద్రేతాగులు యూగాశ్వము, భూలేశ్వరి గంగలోనఁ జోనైచ నబా. 3౦3

అమిషము(౦) గోని రుద్రుని, రోమజగంబులు చురుపువోడశమహా

హోమప్రవ్యము లెల్లను, నీనుహిమంతేసి దక్షునిం కె(అ)చి రబా. 3౦౪

ధర్మాదిసదస్యులు శివ, కృత్10 విహీనుండు నైనదక్షునిసభలో(౧)

జేరిచెడి భూతములచే, దుర్గదలై కొట్టుచెడిరి దురితారాతీ. 3౦౫

ఎలుకల నడచినవిధమున, నయక దక్షాధ్వరిమున కనివచ్చినసా

ధుల మునుల నడిచి చంపి, గలహంబునఁ బెరిగి ప్రమథగణములు రుద్రా.

1. ప్రతతులుంగాల్గిం. 2. మృదునితోంటు. 3. శ్రునితోంటుల లోపలి. 4. మూ
త్వవ్యవకార్యం. 5. విష్ణేద్యగాది, 6. ద్వులియబుద్ధి 7. వారిణి. 8. చెడియును. 9. భూతి
లములు. 10. విహీనుండు.

కలియుగమునఁ జోరులచే, బలిమిఁ గులస్త్రీలు వడ్డభంగిన హర నీ

కలుషమున నమరవనితలు, వెలయంగాఁ జెడిరి భూతబేతాళురచేఁ. 302

1గోకులముచు గోపాలకుఁ, డాకులమునఁ 2దోలునట్టు లమరుల నెల్లం

జేకొనక తోలి సంపెను, హాకోపుఁడు వీరభద్రుఁ డతిబలుఁడు శివా. 30౩

మారారిద్రోహునింటికిఁ(౧), బేరంటమునచ్చి తనుచుఁ బెలుచను గోసెన్

వైరమున నదితిముక్కును, భారతి3నాసికయు వీరభద్రుఁడు రుద్రా. 30౪

ఆలరిదక్షునినోమున, కేలా చనుడెంచి తనుచు నీశాసదిశా

. . . . . 3౦౦

నిఘ్రువముగఁ బ్రచురగణ, ప్రథమంఘ్ర నెగడువీరభద్రుఁడు దారా

జ్యేష్ఠునిఁ జంద్రునిఁ బాదాం, గుప్తంబున ద్దరణిఁ గ్రామఁ గోపమున శివా. 30౧

4దక్షుశిరంబును రణజయ, శిఖావిధి యజ్ఞపురుషుశిరముచు 5దునిమెన్

దక్షాధ్వరంబులోఁ బ్రతి, పక్షక్షయకారి వీరభద్రుఁడు రుద్రా. 3౦౨

వడి మృగరూపముఁ(౬) నైకొని, చెడిపాఁతెడుయజ్ఞపురుషుశిరము దెగఁజే

బ్దిశిలోన నేసి చంపెనుఁ, గడువీరుఁడు వీరభద్రగణనాథుఁ డబా. 3౦3

సావహాపతిభామిని యగు, సావహంగనముక్కు నెడమచనుమొనయుఁ దగన్

సాహసముతోడఁ జదిమిన, బాహుబలం బొప్పె వీరభద్రునకు శివా. 3౦౪

సావహాపతిరజిహ్వా శివ, ద్రోహునిజన్మముననాహుతులు గొన్నది7యన్

ద్రోహమునఁ గోసివైచెను, బాహుబలుం డైనవీరభద్రుఁడు రుద్రా. 3౦౫

పోలఁగదక్షుఁడు నత్రియ, మేలని చేయుటకు నశ్వమేధము గీడై

కోలాహల మయ్యెఁ గ్రియలు, సాలఁగ శివభక్తిలేకనహజము లగునే. 3౦౬

కర్తృఫలదాత త్రిజగ, నిర్దాతమహేష్వరుండు నిఖిలపశు3వ్రా

తముల కధిపతియనిక్రియ, 9లిప్సులఁ జేయునది మనుజు లీశ్వరభక్తిఁ. 3౦౭

ఆహరిను రేంద్రముఖ్యును, ధాహారుల 10నెల్ల నిట్లు లత్యుద్ధతిమై

దేహములు గోసివైచిన, బాహుబలం బొప్పె వీరభద్రునకు శివా. 3౦౮

ఆహవమున[ందుఁ]11 దెగి[య], య్యాహాననీయూగ్నిఁ బడియె నట విష్ణుశిరం

బాహా నీకింకరునకు, బాహుబలం బొప్పె వీరభద్రునకుశివా. 3౦౯

1. గోకులమునం. 2. దోలునట్లునరుల. 3. నాసికము. 4. దక్షునిశిరంబును. 5. మేనుక. 6. దీంహము. 7. మాను. 8. వ్రాతముకల. 9. లిప్సుకల. 10. చెల్లనిస్థితులృద్ధతి. 11. దెగియా.

—॥ ప్రశయవర్ణము - గణాధిపులయః బలః ॥—

కర్తృక్షయంబు గామిని, నిర్మలమోక్షంబు లేమి నిఖిల¹పశునా

తమ్ములదుఃఖంబులు గని, నిర్మింతు లయంబు గొంత ²నివృత్తికి శివా. 3.౨౦
కరుణా³కరుడవు గావున, విరచితబహుజీనగాళి⁴విక్రమహేమ

స్థిరమలనిఖిలజగత్సం, హరణము గావించు కరుణ ⁵నలిమహిమ శివా. 3.౨౧
ప్రమథులు రుద్రులు⁶మఱి⁷భూ, తము లసఁగాఁ గ్రిని⁸మూలవళములతోడక

సమస్తు⁹నీనాథ నీగణ, సమూహములు సంహరించు జగములు రుద్రా 3.౨౨
కుమ్మరి దరిగొల్పిన¹⁰చి, చ్చిమ్ముల నావంబుకడన లెల్ల ¹⁰దరికొనం

గ్రమ్ముగతి నబండుంబులఁ, బ్రమ్ము భవన్నేత్రపహ్ని ప్రశయమునశివా. 3.౨౩
భవదుద్భటనిటలేడణ, భవజ్వంభితనిటలపహ్ని పర్వ జగద్వి

ప్లవహేతు వయ్యెఁ బ్రససుల, కవిరిశసుభహేతు నియ్యె నదియె మహేశా.
లోకంబులు ప్రశయాగ్నిశి, ఖాకలితములై తఁగ్నిఁ గాలఁగ(౯) 11. బ్రమథా

నీకములు వెరి(౯)గి యాడున, హాకౌముదిఁ దేలియాడునట్లు మహేశా.
త్ర్యంబక నీప్రమథగణా, డంబరవిభ రంబు గడు నొడంబడ సంహ

రంబు¹²నన్వర్ణన సేయఁగ, లంబోదరషణ్ముఖాదులకు నరిది శివా. 3.౨౪
సనముద్రద్రీపాచల, వసుమతి నడి మీఁది ¹²కెగురవైచి సనక్ష [శివా.

త్రసురావాసా¹³కాశము, వెనఁ గ్రిందింఁ దిపుమఁ బ్రమథవిభుఁ డొకఁడు
కప మండెడుబడబొగ్గిం, ¹⁴పడయక నడిఁ గూడఁ దిగిచి తనినుదుటను బొ

ట్టిడికొని యానందంబున, వెడ సోలుచు నాడుఁ బ్రమథవిభుఁ డొకఁడు శివా.
సకలసముద్రజలంబులు, నొకగణనాయకుఁడు ద్రాగి ¹⁵ప్రాబ్బని త్రేన్ముక్

సకలగ్రహతారకములు, నొకగణనాయకుఁడు వాఱ నూఁదు మహేశా.
ద్రీపము లేడును జత్ర, వ్యాపార¹⁶విధమునఁ గ్రిప్తి నైశుగు వాఱజ్ర

నీవంపునఁ గొండలు బహు, హుపులు గణనాయకుల విహపాత శివా.
యమమహిషశృంగములు నిం, ద్రమహాగజదంతములుఁ బ్రతాపముతోడక

సమస్తు¹⁷దుస్సికొని నీ, ప్రమథులుఁ దాలములు వేసి పాడుదురు శివా. 3.౩౧
పడవేసిన్మృత్యు¹⁷దేవత, మెడ¹⁸మడమలఁ ద్రొక్కి దాని¹⁹మెఱసెడికో(అ)ల్

వడిఁ బెఱికికొనిమహాల్కము, లుడుగకత్రిప్పక్రియఁగ్రిప్పునొకగణముశివా.
1. పశునాతర్ముఖ. 2. నివృత్తికిని. 3. కరుణవు. 4. విక్రమ. 5. నలిమహిమ. 6. భూ

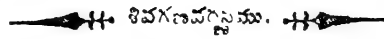
తలములసంగా. 7. ద్రివిధములంబ్రావముతోడక. 8. నాథునిగణ. 9. చిచ్చుమ్ముల. 10. దరి
కొనిం. 11. బ్రమథాని. 12. కగర. 13. కాశము. 14. పడయకంపడి. 15. ప్రాబ్బని.

16. విధమునను. 17. దేవర. 18. మండలం. 19. మెఱచెడికొరుల్.

వరుణునిచుకరము వాయువు, హరిణముఁ గడిచేసి మ్రింగి యానురముగ ది
 క్కరులం దిని శ్రేణును శం, కర నీగణనాథుఁ డొకఁడు 1 గడికాఁడు శివా.
 కొండ(అ)గణపతు లత్త(జీ), మందరహిమవత్సధానమహితమహీభృ
 త్సందోహంబులుఁ గొని కడు, నందముగా నూడుపట్టె లాడుదురు శివా.
 సురపర్వతాదిధరణీ, ధరకందుక కళి నలిపి తత్త్వణమున 2న
 గ్గిరులు వొడిచేసి చల్లుచు, నరుదుగ గణపతులు గొండ(తా)డుదురు శివా.
 పూని నడిఁ దిగిచి యష్టమ, హానాగమ్మలను 3 మిద్దియలుగా ప్రేళ్లక
 మానుగఁగొండ(అ)దాల్తురు, వానిఫణామణులరుచులు 4 వట్టుగఁ బ్రమథుల్.
 ఆదివరాహము వె(రి)గిన, యాదంష్ట్రులు వె(జీ)కి 5 తననిజాస్యంబున సం
 పాదించికొని నటించు మ, హాదర్పచుతోడ నొకగణాధిపుఁడు శివా. 332
 మ(జీ)యాదిక్పార్శ్వపుష్టము, దొఱయఁగవడి(ఁ)బొడిచిరియందుఁదూర్చిఫణింద్రుక్
 నెఱిఁ ద్రిపుటముగఁద్రెప్పుచు, వఱలఁగ గణనాథుఁడొకఁడు వడి నాడు శివా.
 నరసింహునికంఠంబును, సరుణజటాకేసరంబు లంబికపాదాం
 బుమహుణివీరమునఁ బొ, ల్బురుదుగ రచియించు నొకగణాధిపుఁడు శివా.
 ప్రనుధాధిపతులుఁ గొండ(అ), కొమడుగ నొడ్డణము నండ గ్రుచ్చి[స్ర]భంగిక్
 హిచుకరఁగుంఘమురు 7 నూ, న్యసంపలము వంకగ్రుచ్చి యాడుదురు శివా.
 రినుఱుమైప(జీ)యలు వా(అ)ఁగ, న(అ)చేత సహంశభాంశ మవియఁగ ప్రేయక్
 మఱిబ్రహ్మయేడియనుచు[ను], వఱలఁగ గణనాథుఁడొకఁడు వడి వెదకుశివా.
 వారిజభవునికపాలము, గోరి 9 త్రివిక్రమునివీపుకోలెమ్ముతుదిం
 జారుగతి నిలిపి ఛత్రా, కారంబుగఁ దాల్చి యాడు గణనాథుఁ డజా. 349
 చరణంబులుఁజరణంబులుఁ, గరములుఁగరములును 10 బెనఁచి కంఠమున గణే
 శ్వరఁడొకఁడుదాల్చియాచును, నింఁచి 11 విష్ణులనబములు విలయమున శివా.
 వడి నిడుపుగఁ బెను(ఁ)గుదు ర, వ్పక 12 నిడు పుడిగించి గుఱ్ఱఁ బొడవగుదురు వీ
 డ్వకి వలువస్త్రంగు లొల్లక, కమసన్నము లగుదు రిట్లు గణములు రుద్రా.
 13 వెగడుగ వెనుకగ్రాగి, త్యగణేశసమస్త దేవతారాక్షస
 న్నగగణములన్నియును జెడి, గగనంబంతయును బ్రమథగణమయ్యెశివా.

1. గలిగించు. 2. నగియించుచేరే. 3. ముడియలుగా ప్రేళ్ల. 4. దఱుగం. 5. తనని
 జాస్యంబుగ. 6. యానుగూర్చి 7. సూర్యసంపలముచు. 8. నుఱిమై. 9. త్రివిక్రమును.
 10. వెరచి 11 విష్ణులనబములు. 12 నిడుపుడిగించుకొనినట్లు. 13. వెగంపగ.

అడుదుడు 1 జతులు వెట్టుచు(ఁ), బాడుదురు[౯] గతులు చేసి పరమానంద
శ్రీకానంగతిఁ బ్రమథులు, కూడి వినోదింతు రిట్లుఁ గొమరుగ రుద్రా. 3౪౬
లోకాలోకము నురపతి, లోకముతోఁ గూడి బ్రహ్మలోకమును(జీ)మూ
వైకుంఠలోకమునుఁ జెడి, లోక2త్రయ మెల్లఁ బ్రనుభలోకం బయ్యెన్. 3౪౭

ప్రమథగణంబు లసంఖ్యా, తము లీశ్వర యెఱుంగ ప్రేగు దత్తంఖ్యలు వే
దములు3“ససంఖ్యాతా”యని, యమరఁగఘోషించుచున్నయవిగడలేమిన్.
సకలకులవర్వతంబులు, నకుటిలగతి గ్రుచ్చి కంఠహరిముగా 4నా
క్కొకమాటు భవన్గణనా, యకుండుఁ[దాఁ]చాల్పుఁ బర్యవృత్తాభరణుఁ డవా.
పరివిలయ5వేళ మేరువుఁ, బరిమాల్పుటఁచేసి 6మేరుపాతనుఁ డనఁగా
బర(ఁ)గిన7గణనాయకుఁ డొక(ఁ), డరుదెచ్చరికైనఁ బొగడనక్కజాడు శివా.
ఓండేమి సమస్తబ్ర, హ్మండంబులుఁ బూసవేనులై యుండిఁగ ను
ద్దండగతి గ్రుచ్చి యాడిఁగ, నండాభరణుఁ డన నెగడె నతిబలుఁడు శివా.
వెండి హరిబ్రహ్మదుల, రుండము లాభరణములుగ . . . . .

రుండాభరణుఁడు నా నధి, కుండు భవన్గణవిభుండు గురుభుజుఁడు శివా.
వెండియు నానాకారులు, వెండియు నానాప్రతాపవిక్రమవిభవ్రు
దండితదైత్యేంద్రులు వర, గొండప్రియ నీగణములు గొండ(లు) రుద్రా.
లాలాసురసక్షిప్తత, కీలాలజలప్రవాహకేఫీలోలా

భీలత్రిశూలహస్తలు, రిహాలహలాంకులు భవన్గణాధిపులు శివా. 3౪౮

రాజార్ధధరులు సరసురి, రాజామరభయులు రాజరాజస్థూలు గో

రాజపతాకులు గేశన, రాజప్రియ నీగణములు 9రాజాభరణా. 3౪౯

బ్రహ్మభివంద్యముఖ్యులు, బ్రహ్మకపాలానలీ10విరాజతులు పర

11బ్రహ్మకారులు . . . , బ్రహ్మేశ్వర నీగణాధిపతులు కష్టర్థి. 3౫౦

శ్రీరమణులు సకలజయ, శ్రీరమణులు వేదశాస్త్ర12శివతత్త్వవిదుల

శీరాలప్రియ భోజయ, హారాజప్రియ 13భవన్గణాధిపులు శివా. 3౫౧

14వివిధాభిమహాజలధర, రవులు గణేశ్వరులు మలయరాజప్రియ . . .

. . . , గొండ(లు), భువనత్రయసుందరులుఁ ద్రిపురకహం శివా. 3౫౨

-
1. జెతులు. 2. త్రయంమెల్ల. 3. ససంఖ్యదా. 4. నొక్కొక్క. 5. మేళమేలువు.
6. మేలంపాతనుండ. 7. గడినాయకుఁడరుదేవురైన. 8. హాలాహాలంకులు. 9. రాజరాజా
భరణా. 10. విరాజతులు. 11. బ్రహ్మకారులు. 12. శివతత్త్వవిదుల్. 13. భవన్గణాధిపుం
గవులు. 14. వివిధాభి.

శ్రీశ్రీదిగంబులు వా, శ్రీశ్రీతమహిములు జగత్ప్రసిద్ధులు భక్తి

శ్రీశ్రీతహృదయాంభోజాలు, శ్రీశ్రీత నీ¹గణము లెపు డజేయులు రుద్రా.
లంబోష్ఠలంబనాసిక, లంబోదరలంబనేత్రలంబశ్రవణుల్

లంబహనులంబజహ్వయి, సంభాస్రియ నీగణాధినాయకులు శివా. 3౬౦
అజకన్ఠ లశ్వకన్ఠులు, 2గజకన్ఠపరాహకన్ఠమంటాకన్ఠుల్

త్రిజగద్రుణీములుఁ డెలు(౯), గు³ణానుయస్త్రియనీగణములుగొందఱురుద్రా.
అజముఖపరాహముఁ టులును, గజముఁబమాన్ద్రాముఁగులు గణనాయకు లం

డజముఖులు వెండి యస్పడు, సబామరుల కధిక శేజ లాశ్చర్య లజా. 3౬౨
గోముఖులు 4వరాహముఁగులు, సామజముఁగు లుష్మముఁగులు సారంగముఁగుల్

భీమవాక్త్రముఁగులు నా, నాముఁగులు భవిష్యదాధినాయకులు శివా. 3౬3
నానావర్ణసమేతులు, నానాగూచధరు లద్ధిగా⁵వైశ్వర ల

శ్వాసనమహిసాననసిం, హాసనశరభాననులు గణాధిపులు 5శివా. 3౬౪
ముఖిపాదులు పాడముఁగుల్, ముగ్గుకుడులు కుక్షిముఁగులు ముఖహీనులు మ

క్షాఖపంచముఖచతుష్టభు, లఖండవిక్రములు నీగణాధిపులు శివా. 3౬౫
ద్విముఖత్రిముఖగణాధిపు, లమేయ గుణ లుదశరముఁగుసహస్రముఁగు

స్తముఖాష్టముఁగుసచముఁగున, శముఁగులు నీకంఠులు విహారింప శివా. 3౬౬
బాహుముఁగులు ముఖబాహులు, ౬ హూనరు లుగంధీర్వు హులు⁷గొంక(౯)

బాహూరులూరు బాహురిల, బాహులుబహుబాహులేక బాహులుప్రదుఃఖుల్
బహుచక్ర లేకనన్దులు, బహుచంస్త్తు బదంష్ఠు లధికబలసంఘముల్

బహునేత్రు లేకనేత్రులు, బహుకన్ఠ లకన్ఠ లెన్నఁ బ్రమథులు రుద్రా 3౬౮
బహు⁹జిహ్వ లేకజిహ్వలు, బహు¹⁰పాదు [లపాదు] లేక పాదులుగొందఁ(౯)

బహుహోతులు బహుమేధులు, బహుహృదులు నీగణాధిపతులు కపర్దీ.
గణులింపఁగ మ(౯)గొంక(౯), 11గణపతులు^{౧౧} గపాలమాలికా¹²విషధరకం

కణపంక్తకణాధిపా మ, లజహు^{౧౩}దిగణాస్వితలు మహాస్త్రులు రుద్రా. 32౦
పింగళకన్ఠ¹³విదనుకుక, గంగాభసితాంగరాగభూత్వాంగధరుల్

భృంగులన్త్రు చ నీగణ, పుంగవులు సమస్తలోకపూజితులు శివా. 32౧

1. గణములజేయులు. 2. గజకన్ఠులువలనాకన్ఠ. 3. జోత్తు స్వప్రప్ర. 4. వరాహము
ఖులును. 5. రుద్రా. 6. పాదులుపాదుముఖును. 7. కొందరునుపహారు. 8. లంబహుబాహు.
9. జిహ్వలేక. 10. లేకపాదులు. 11. గణపతులుగొందరు గణపతులుంగణపాల. 12. విషధర.
13. డనుకుక.

కంటకనరసింహశివో, లుంటాకు లినేందువహ్నిలోచను లుగ్రుల్

ఘంటాకర్ణప్రియ ని, మ్మంటుకులు భవద్గణాళిగారవ 1మహిమన్. 32౨

సీలగ్రీవులు శుంభ, త్సాలా²భీలాక్షిదహనభస్మీకృతదు

శ్రీలత్రిపురమహాసుర, కోలాహలు లెన్న³బ్రమధకుంజరులు శివా. 323

త్ర్యక్ష భవద్గణనాయకు, 4లుక్షేంద్రారోహణులు 5మహోక్షవతాకుల్

దక్షాధ్వరవిధ్వంసులు, 6సాక్షాత్పరమార్థతత్వసమ్యక్జ్ఞానుల్. 32౪

కరినరసింహవ్యాఘ్రా, సురచర్మధరు ల్లహోగ్రశూలధరు శ్రీ

కరవన్నగేంద్రకంకణ, ధరులు భవద్గణము లధికదర్శితులు శివా. 32౫

నారాయణాదిసురదను, జోరగమునిమాన పేంప్రయూధనదాలో

కారాధ్యమానచరణాం, భోరుహులు గవయ్యప్రమధ⁷పుంగవులు శివా.

చక్రాసహవిక్రములుఁ ద్రి, విక్రములుఁ గపాలధరులు 8విధిమస్తకదా

మాత్రాంతోనరు లాక్షి, ప్రక్రమపాలనులు ప్రమధవర్గము రుద్రా. 32౬

మురవైరిపంకజాసన, శివోవిభేదకులు సకలశిరచ్ఛర్మవిదుల్

భరితజగదంధరత్నో, పరాయణులు భూరిభుజులు ప్రమథులు రుద్రా. 32౭

9ధరితశిఖిండులు ముండులు, గుహుఘ్రువులుస్థానినూష్టకుంజరదీగ్ధుల్

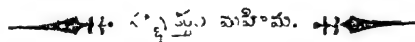
పరికింపఁ గామరూపులు, హరి కొంఁ(లు)మీగణంబు లతిశాంతాత్ముల్.

నానానామాంకితులు స, దాసంకులు నాంబులు దిగంబులు మహా

దానవినోదులు ప్రమథులు, నానాసురహతులు ప్రమధనాయకులు శివా.

వీరాచార్యాచార్యులు, వీరవ్రతవిదు లవారివిక్రములు మహా

వీరావతారు లసములు, వీరేశ్వర నీగణాళి విష్ణువరేశ్వర. 3౨౮

సేచ్చాచారవినిష్ఠితు, లిచ్చావ్యాపారసుగ్రహృదయులు 10భవపా

శచ్ఛేదన కారణులు ఏ, యాచ్చావితనులు సీగణాధిపులు శివా. 3౨౯

సర్వజ్ఞ[లు]సర్వగతులు, సర్వశుభోదయులు సర్వసంగత్యాగుల్

సర్వచరిపూర్ణ లెప్పుడు, సర్వేశ్వర నీగణములు శాశ్వతులు శివా. 3౩౦

11గతవిధినిషేధతాకిక, గతులు మహామగులు పంచకారుణ్య¹²లతా

కృతికరులు సకల[సు]గుణా, స్వీకులు శిష్టానరతులు సీప్రమథు లజా. 3౩౧

1. మహిమన్. 2. భీలాక్షి 3. శ్రవాణిమండపంబు. 4. లుక్షేంద్రారోహణులు.

5. మహోక్షపాతకుల్. 6. సాక్షాత్పరమార్థ. 7. మంజులు. 8. విధిమస్తకస్థానము. 9. ధరిత

శిఖిండులముండులు. 10. భవదాశాచ్ఛాసన. 11. తిగవిశేషంబు. 12. లహరితకరులు.

అరుదుగఁ బుగాణములలో(౯), బరువడి మును సెప్పియున్నభంగి గణాదం
బరవిభవము వర్ణించితి, ధరణీధరనంద్య నాయకాశక్తి శివా. 3౮౫

—॥ తన్ను గణములలో జేయుచుని కవిప్రార్థన. ॥—

దేవా సంసారాంబుని, లో నెలుచడఁ జేసి ప్రమథలోకం బెఱుంగఁ
నావాఁడు వీఁడు నుండీ, నావే[స] న్ను[ం]పవే గణంబులనడుమన్. 3౮౬
ఒండేమి మల్లికార్జున, నండితుఁ డన నుండుకంటఁ బ్రచుఘలలో నె
న్నండ్కోనో నీయాళ్లొన్నలి, నుండఁగఁ గాంతు ననికోరుచుండుదు రుద్రా.
1 పరమేశ్వర నీప్రచుఘల, చరితలు సతతమును విన్నఁ జదివినఁ బ్రమథ
స్థరణముచేసినెశుభములు, దొరకొను దురితంబు లెల్లఁ దొలఁగు మహేశా.
దేవ భవదీయభక్తు లు, మానల్లభ[భ]క్తియోగ2 మూర్తములు నా
నావిధము 3 లండు రవియును, గోవిందాదులకు నెఱుంగ గోచరమె శివా.
ఏభంగిఁ దలఁచు భక్తుం, జాభంగిన నీవు నెగడి యవిరళభక్తి
స్వాభావికత్వపరమ, ప్రాభవవిభవమున నతనిఁ 4 బ్రణుతింతు శివా. 3౯౦

—॥ కొండల భక్తుల చరితములు. ॥—

తనుఁ గన్నతండ్రితల(౯) దెగఁ, దునిమి భవస్థక్తియుక్తి ధూర్జటి యొకఁ డ
త్యనుపమగుణ[నీ]పదవికిఁ, జనఁజె ప్రసిద్ధంబు గాఁగఁ జండీశుఁ డబా. 3౯౧
5 తనకన్ను పుచ్చి యొకఁ డ, త్యనుపమనూభక్తి రసీపదాంబుజములు నే
ర్పునఁ బూజించి నుకర్షన, మునుచక్రము 7 నడసెఁగాదె యచ్యుతుఁడు శివా.
శివనిందాశ్రవణము[నక], రిభవాని తన జేహ మాత్మచానకమునకున్
హవి నేసిగాదె భక్తిని, భవదధాంగమున నుంకఁబడసె మహేశా. 3౯3
శివనింద వింటి 9 నని ప్రా, ణవియోగాగ్ని[ని]10 యధారుణాధరుఁడైకా
దె విరాజిత11 గణపదవికి, భువి నెగడెను వ్యాఘ్రపాదపుత్రుఁడురుద్రా. 3౯౪
దేవ నిను వీరభక్తిని, బోషక తనతలలు ద(జీ)గి పూజించి వడిన్
రావణుఁడు చంద్రహాసము, దేవేంద్రజయంబు నడసె[దె]ల్లిముగాదే. 3౯౫
చేతులు రెండును దునిమి మ, హాతాత్పర్యమున 12 మిమ్ము నర్చించి[జగ
త్పూతముగ మగుడఁ బడయఁడె, భాలిగ నీచేత 13 భట్టబాణుఁడు రుద్రా.
గొ(జీ)యలపా ల్నీమీఁదను, నెఱయఁగఁ బిదుకు నెడఁ [ద]ండ్రినిమ్మరుఁ డైనన్
మ(జీ)వానిఁ జంపి నీవధు, గొఱలఁడె గణపదవి(గా)టకోటఁడు రుద్రా.

1. ప్రమథేశ్వర. 2. మార్గముబలునా. 3. లండ్రవియును. 4. "బ్రతికింతు" అని
యుండవలయునేమో. 5. తనుకన్ను. 6. పాదాంబుజ. 7. వడిన. 8. భవానిఁడభ.
9. ననింబ్రా. 10. ఆగ్రముచింత్యము. 11. గుణ. 12. నందునిమియర్చిజగ. 13. బట్టబాణుఁడు.

అరుదుగ శివాగ్నిఁ దనయొడ, లురతరశివభక్తి వీరహామంబుగఁ జె
 చెప్పరఁ గోసి వేల్చి నీవయ, సరి ముక్తికై జనఁడె వీరశంకరుఁడు శివా. ౩౯౮
 కన్నులు రెండునుఁ బుచ్చుచు, ము న్నీశ్వర సోమవారి¹మున హుంకరలో^(౨)
 బహుగ శివనాగయ ని, స్తున్నతి³ బూజించి పరమమండఁడె రుద్రా.
 తనకొడుకుఁ దునిమి వంటక, మొసరఁగఁ గావించి నీకు నొప్ప నివేదిం
 చినదాన హెచ్చి⁴ముక్తికై, బొసరఁగి^(౫) జూత⁶పొడవఁది బోహడె రుద్రా.
 కోరి తనశిరము నీపద, నీరజములఁ బూన్చి భక్తి నీలాశ్రయ జం
 బూరిమహాకాశయ్యయ, పార్వత్యైవ్యమును పుగ^(౭) బహుండె రుద్రా.
 మొ(అ)టదవంకయ దనతల, లతమెల్లకఁ దటిగి నీపదాంబుజములఁ గ్ర
 చ్చ(అ)బూన్చి పుగుడఁ బడయఁడె, నెఱయఁగ నిను నన్ని భక్తి నీచేతశివా.
 శిరము దెగఁగోసి నీపద, నరనిజములఁ బూన్చి నీప్రసాదంబున శం
 కర మూన్నాళ్లకుఁ గడునా, కరి గోవిందుండు^౮ ౩వడసె⁹ గటకమున శివా.
 వరగొండచక్రవర్తికై, 4గరుడింప జగత్పదానకాళి¹⁰భక్తి
 స్థిరుఁ డనఁ బడసె[ను]క్తి¹¹ నీ, పురిముంకుం బొంటితోన బోహడె రుద్రా.
 తనిలి తనయాకారమౌబా, లృప్తమును మున్ను పొనిపి లాలికమాగ నీ
 శివలింగముతోఁ గూడఁడె, శివ నీవయ నొ పయవిష్ట ప్రాప్తమున శివా. ౪౦౫
 ఒక్కఁడె ద్రోము శివుఁ డని, ఒక్కము సేయుటకు ముడిచె నిష్టలు చీరక
 స్రుక్కక శ్రీవితివంశికుఁ, ఒక్కజముగ విజయవాడ నలబట్టు శివా. ౪౦౬
 కమలజోద్యము భక్తు కుతు, గడుఁ గూర్చుట నీదీపభక్తి ముముక్షుం
 గమమెచ్చి యెరుఁకునంటికి, నెఱవోయితగాదె లంజయింకెకి రుద్రా. ౪౦౭
 త్రవ్వంబకుడ దైవ పుని చి, త్తంబున గడు నన్ని నెన్నుఁ దనయక భక్త
 నంటిముఁ గిన్నెగ్రప్తము, యుం బలినిసఁ గడన వారి కో యనవె శివా.
 అమితవృథభక్తి నీవయ^(౧), గొమరుగఁ బరిజనులతోడ⁷గూడినె శివగో
 కమునకు దేహముతోడన, రమణీయము గాఁగ ము ము బసెగ శివా. ౪
 హులీలాస్తనరచనా, స్థినిరుపమభక్తిఁ దనదుదేహముతోడ^౮
 సుగుచిరివిమానమున నీ, పురిమున కుద్భటుఁడు 9ప్రీతఁ బోహడె రుద్రా.

1. మును. 2. బూజించుచున్న నొప్పంగ. 3. వసనెం. 4. గరుడించి. 5. యాబాల
 వృద్ధులును. 6. జోద్యముగ. 7. కూసండె. 8. ఈ వృథము తరువాత "తన కొడుకుఁ
 దునిమి" యను పద్యము మఱల వ్రాయబడినది 9. ప్రీతి

బడఁబడఁ గుమ్మరగుండయ, వడి(౧) గడవలుచేసి చ(అ)చవాద్యములకు న
 క్కడఁ బ్రీతి¹నాడి తప్పుడు, బెడ(౨) గడరఁగ నతనిభక్తిసంపునకు శివా.రంగం
 2నరు ల్లెం జూడ నిజో, దరము ప్రవేశింపఁ గాదె తనకట్టి³యం
 బర మొకమూరెఁడు దోఁపఁగ, నరియమరా జరిగె⁴ముక్తుడై నీకరుణా.
 భయమునెడి నిన్ను నమ్మిన, జయమునఁ దరియఁబడి నడచుసాహసమున నీ
 దయ నిండిపా(అ)నది దా, రయముశిగెను ముసిఁడిచొండరాయనికి శివా.
 తనుఁ గని మ్రొక్కిన⁵“దీరా”, యని పలికినవివర జచ్చె నాఁటది⁶తగునే
 యనఁ బ్రాణమునడసెను వా, రనివయతో ముసిఁడిచొ[ం]డరాయఁడురుద్రా.
 తనలంజయునుం జిల్కయు(౧), దన⁶లంజయబంధుజనులు దానును జనఁడే,
 జనుల్లె(౧)జూడ మలహణ, నిను సంస్తుతిచేసి దేవ నీపురమునకుఁ. [౧౦
 వెలయఁగ⁷నాఁబోతులుఁడవ, నులుమృతులై యెదురురాఁగ(౧)జూచుచు(౧)ప్రా
 బులునడయఁడె నీవయ నా, రలకప్పుడె ముసిఁడిచొ[ం]డరాయఁడురుద్రా.
 పెనిమిటి శివభక్తుడు గా(౧), డని యెల్లక రోసి నిన్ను నడిగిన రాత్రిఁ
 జనఁ బడసెఁగాదె శంకర, గొనకొనఁ ⁹బుంధ్యము నాఁడుఁగూతురు నీచేఁ.
 కెంబాగి బోగిదేచని, వెంబడిఁ జని వచ్చి వీడవీరంబుల లిం
 గంబులు వడి 10విప్రులు లీ, లం బొగడఁగ నిట్టివత్సలత్వము గలదే. రంగ
 విన్నవమునలిదియంబలి, మున్ననినివేద్యంబు సూపి మ్రొక్కుచు నీకుఁ
 నన్నతభక్తిని మాదర, చెన్నయ నీకరుణ 11ముక్తి చేకొనఁడె శివా. రంగ
 కూడి జగమెల్ల నోవక, 12యోడినశివభక్తిచుహిమ యుత్కృష్టముగా
 13నేడర బంకయ చూడఁగ, దేడర దానయకుఁ దలుపు 14దెబవవె రుద్రా.
 శంకర నీకింకరుఁ డ, భ్రంకపముగ నేత్రవహ్ని(౧) బరదైవములఁ
 బొంక 15మడఁగింపఁడే భువి, శంకరదానయ్య నీప్రసాదమున శివా. రంగ
 16కడవఁగనేరక మ్రొక్కిన, నడు 17మచ్చడు వ్రస్సిపడ జనప్రతిమ మహిఁ
 బడియందువైజకవ్యకుఁ, బొడసూపవె లింగమూర్తి(౧) 18బురహరదయతోఁ.
 కడిచేసి వెట్టఁగాఁ గొని, నడిననఁ గటకమున సురియచముఁడయగారిఁ
 గడు(౧) గరుణించి 19జగములు, గెడఁగూడి నులింప నారగింపవె రుద్రా.

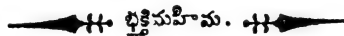
1. నాతిదెప్పుడు. 2. నరుదెల్లంజూడరము. 3. యయంబుర. 4. ముక్తుడే. 5. గునై
 యనంయనంప్రాణమునడసె. 6. లంజయ. 7. నాబొంతులు. 8. యెదురురాంగ, 9. బుస్వత్వ
 మాంతుం. 10. విప్రులిం. 11. భక్తి. 12. యాడిన. 13. నేడరబకయం. 14. దెబవె.
 15. బుడిగింపుం. 16. కడవంగననేరక. 17. మచ్చడుస్సిపడజన. 18. బురహర. 19. జగములు.

తా ముందరఁ 1జని సూచిన, యామాంసము నీకుఁ బెట్టి యతిశయభక్తిఁ
 వ్యామోహంబున నీవయ, గా ముక్తికిఁ జనఁడ 2యెఁ(ఱు)కగన్నప్పఁ డబా.
 3భావనయభక్తి నీకును, భూవినుతుఁడు మేలుకబ్బములు పెప్పి మహా
 దేవ తన4దృష్టి శివలో, కావాప్తిం బడిసెఁగాదె యంబన నీచేఁ. ౪౨౫
 ఇమ్ముల 5విపినమ్ముల ని, త్యమ్మును శివలోకమునకుఁ దడయక చనవే
 నమ్మిన నీభక్తుం డగు, జొమ్మయ 6చంపినమృగములు చోద్యముగ శివా.
 స్థిరభక్తియుక్తిఁ దృణమున, నరుదుగఁ[దా]నిలిచి భక్తుఁ డనుదయఁ గంచి
 గరికాలచోడ7నృపతికిఁ, గురియింపవె పసిఁడివాన గోరినభంగిఁ. ౪౨౬
 అవిరతదృఢభక్తిం గే, శవరాజు శిరంబున[ందు] సన్నిహితుఁడ వై
 భువి లింగమూర్తి సేకొని, యవతారము చేయవే మహామహిమ శివా. ౪౨౭
 పూని వడి నేడునాథుల, పీనుఁగునకు వీరభక్తిఁ 9ప్రీతాత్ముఁడవై
 ప్రాణం బొసఁగితిగాదె ద, యూరిరతిం గదిరిచేమగా ర్యునకు శివా. ౪౨౮
 నీపురమునకు[న్]శిన నీ, ధూపా[వ్ర]సరమున ఘంటతోడనె భక్తి
 వ్యాపారంబున నోహిళుఁ, 10డాపొయె ననంగఁ బోవఁడయ్యెనె రుద్రా.
 అనమేక్షణ శివభక్తుం, డనమశ్రేష్ఠుఁ డని పలికి యన్యులతోడఁ
 బొసపోరై బండ్లారువు, బసవఁడు వినమెత్తి త్రావి బ్రతుకఁడ రుద్రా.
 వసుధ నుమేక్షుఁడ దైవము, ప్రసాదము పవిత్ర మీశుభక్తులె కులజల్
 పొసపో రని బండ్లారువు, బసవన విన మెత్తి త్రావి బ్రదుకఁడ రుద్రా. ౪౩౨
 కుసుమశరారి శివలిం, గనమేతులు దక్కఁ బొందఁ గాదని నిర్తా
 ల్యసృఖం బని బండ్లారువు, బసవన వినమెత్తి త్రావి బ్రతుకఁడ రుద్రా. ౪౩౩
 అలపూరివీరభక్తికి, నలి నెంతయు మెచ్చి పాండ్యనాయకు[కడకి]
 మ్ముల నీవ వచ్చి వీరము, వెలయఁగఁ జేకొంటికాదె విష్ణువరేణ్య. ౪౩౪
 స్థిరభక్తి నీకుఁ బాడుచు(ఁ), బురహర తనచేతితాళములతోడనె చె
 చెప్పర మీ(ఁ)దికి నెగసి భవ, త్పురమునకు[ను]శంకరుండు పోవఁడ రుద్రా.
 కొడుకని చేకొని నిన్నును, మడఁది[యతి]ప్రీతి బెజ్జమహాదేవి మహిఁ
 గడకొనియాడినభక్తికి, నొడఁబడి యాయమకు 11ముక్తియొసఁగవెరుద్రా.

1. జని. 2. యెరుకఁగన్నప్ప. 3. భావనియనిభక్తి. 4. ద్రిష్టు. 5. విపినముల.
 6. చక్రిన. 7. నృపతిం. 8. నాళ్ల. 9. ప్రీతాత్ముడై. 10. డాపొయె. 11. క్షక్తి.

తన¹గుఱ్ఱము నతులును బరి, జనులును దనతోడ రాగ శాశ్వతభక్తి²
 జనియెభవత్పురమునకును, 2గోసకొనఁగఁగొమారపాలఘూర్జరుఁడుశివా.
 గుడినడుగు దాచి కుంచియ, పొడసూపక తలుపువెట్టిపోయిన నీ వ
 ప్పుడె తలుపు దె(అ)చి భక్తికి, బొడసూపవె కిన్నెరునకు బురసంహారా.
 కడుఁగడురౌద్రంబున జత్ర, పడుమదకరి(ఁ)జంపి యపుడ 3పడయఁడ భువి ను
 క్కడఁగియు బిజ్జలుఁ డడుగుడు, నుడివలుమాచయ్య భక్తి⁴మహిలోఁ గలదే.
 చోడని⁵యేనుఁగుఁ జంపుచు(ఁ), చోడనిశివభక్తిమహిమచొప్పుడ నీచే
 రూఢిగఁగ్రమ్మ(అ)బడయఁడ, 6యోషకయిలుదత్తుఁడనఁగ నొకభక్తుఁడజా.
 రావీధి యేచి యెక్కిన, మావంతునిఁ జంపి వచ్చు⁷మదకరి దనపై
 [రా]వె(అ)చిమగుడఁ బా(అ)దె, బాపురిఁబ్రహ్మయకు నీప్రభావమునశివా.
 భూతలమున నిది యంతయు, 9నూతన మని పొగడ నేడునూ(తే)ండ్లు మనం
 డే తనరుభక్తి ద్రిపురా, రాతీ నకలేశు మాదిరాజయ్య శివా. రర3.
 10ఎడవక పూజాంతమునఁ, 11చిడిముడిపడి ఘర్జములు నెలఁగఁగ నీ వె
 ప్పుడు మెచ్చి భక్తి కాడుదు, పడిఁ జేమరచత్రవర్తి వాయింప శివా. రర3
 నమ్మినభక్తుఁడు గన్నడ, 12బ్రహ్మయనదృక్తిమహిమ పరికింపఁగ లో
 కములఁ జోద్యముగాదె య, ధమ్మంబును ధర్మమయ్యెఁ దత్త్వావీతా.
 పరుపడి మ(తీ)యు ననేకులు, ధర బాణమయూరకాశిదాసాదిమహా
 పురుషులు 13దృష్టప్రత్యయ, వరములు నినుఁగొలిచి కనిరి వరభక్తి శివా.
 వలయునని దేవ 14కొంద(అ), నెలకొని పేర్కొంటిఁ గాక నీచేతవర [కుఁ.
 మ్ములువెలయఁగఁ బడసినభ, క్తులకొలఁదెలుఁగుదుననంగఁ గొలఁదియె నా

15మహిలోఁ గేవలభక్తివి, రహితములై చేయఁబడికరంబును దుఃఖా
 16వహమై దక్షుఁడు సేసిన, విహితక్రియ 17లెట్లు లట్లవిఫలంబు లగుఁ.
 నీపదభక్తుఁడు సేసిన, [పాపంబుంబుణ్యమగు 18నభక్తులుసేయఁ
 19బాపమగు బుణ్య మైన ను, మాపతి 20నీతలఁపె వేదమార్గం బయ్యెఁగ.
 మొల్లల వైచినలక్ష్మీ, వల్లభ[నుతుఁ] 21గాల్పవే యవారితవృత్తి
 22మొల్లమిగ తాల వైచిన, యల్లగఁగొధిపున కీవె యపవర్గ మజా. రర3

1. గుఱము. 2. గోరకొనఁగ. 3. పడయఁడ. 4. మహిమంగలదే. 5. యెనుగం.
 6. చోడక. 7. మదకరింపనై. 8. బ్రహ్మయమని. 9. నూతన. 10. యడప. 11. చిహ
 నిగ. 12. బ్రహ్మయ. 13. దంష్ట్ర. 14. కొందరు. 15. కాపునం. 16. వహమయ్యె.
 17. లెట్లుబిభేషవంబులగుక. 18. ను. 19. బాపమగుపుణ్య. 20. నీవలపె. 21. గొల్వక.
 22. మొల్లములింబ.

కావున సకలక్రియలును, కేవలభక్తిప్రయత్నమున సరిగామి

కేవలభక్తియ మేలని, గోవిందవరేణ్య 1వరదుఁ గొలువవె శంభుఁ. ౪౫౦
వనజానననజోదర, సనకాదుల కెఱుంగరానిశాశ్వతమహిమ

దనరినభక్తికి శంభుఁడు, నొనరఁగఁగద మెచ్చి భక్తునొద్దన యుండుఁ.
ఈనిచ్చలుఁ గొనియాడెడు, నానావిధము లగునిత్యనైమిత్తిక

ర్తానుష్ఠానము లొల్లఁడు, దా నెప్పుడుఁ గూర్చు శివుఁడు దనభక్తునకుఁ.
ఫలములు గుఱుతిడి శివపూ, జలు చెప్పెడిచదువు లెల్ల శాశ్వతపదవి

వెలసిన కేవలభక్తి, 2ఫలముల వర్ణించి చదువఁ 3దద్వయుఁ దగునే. ౪౫3
శ్రీలింగదేవుభక్తుల, కాలక్షీ శాబ్దసంభవాదులపదవు

తూలాయమానములు స, స్థల శివానందసుఖవిలీనుల యగుటఁ. ౪౫౪
కేవలము శివుఁడుఁ దనకుం, 4గావలె నని గోరునట్టిఘనుఁ డెవ్వఁడే

కేవల మాతఁడ తనకుం, 4గావలె నని గోరు నట్టికాండన శివుఁడుఁ. ౪౫౫
మది విధినిషేధము[లు]గల, చదువులకును స్వామిభృత్యసంబంధమునం

బాదలిన కేవలభక్తికి, నొదసినకూటంబు గలదె యూహింపంగా. ౪౫౬
ఫలియించు విధినిషేధం, బులవలనను బుణ్యపాపములుఁ దత్కర్త

బులనగు నయ్యోలోకం, బులు భోగాంతమున మఱియుఁ 6బుట్టుక కలుగుఁ.
కావున[ను] విధినిషేధవి, భావనుడై యభయకర్తఫలవిరిహితఁడై

కేవలనిష్క[ం] గొలుచుట, భావింపఁగ శుద్ధభక్తిపథము ధరిత్రిఁ. ౪౫౭
పరమేశ్వరుఁ డగుశంభుఁడ, శరణం బని భక్తి 7నమ్మి శంకరుఁ గొలువఁ

దొరకొను భృత్యాచారము, సరియే పెఱమంత్రతంత్రజాలము లెల్లఁ.
8విధి వే(అ)కలదె భక్తియ, 8విధి విధిసహితముగభక్తి9విరిహితఁడైతా

8విధియించియశ్వమేధము, 8విధిపుత్రుఁడదత్తుఁడైనవిధి10యెఱుంగరాకొ.
11పురుషవిధినిషేధలోక, 12ప్రధితోభయకర్తరాశిఁ బ్రాప్తించెన్ నీ

13“పదవర్తిని తేషాయమ, యథాతథా”యచుటఁజేసి యంబొరమణా.
14శివునకుఁ దనువుచు మనువుచు, శివభక్తులకును ధనంబుఁ జిత్తప్రీతి

భువి నిచ్చి యెల్లవారికి, శివుఁడను నేవనక యునికి శివభక్తి యగుఁ. ౪౬౨

1. వరుడు. 2. ఫలములు. 3. గద్దము. 4. గావలనని. 5. నయ్యోలోకంబుల.
6. బుట్టుక. 7. నమి. 8. విది. 9. విరహమందెతా. 10. యఱుంగరాకొ. 11. పురు.
12. ప్రది. 13. పద. 14. దీనికిముందు “శివుగురులకుననుదనువులనకుందనువుచునునవుచు”
అను ససంపూర్ణాసగ్ధకవాక్యమొందు గలగు.

శివత్వస్వసారము.

వెలుపలఁ గడిగిన లోపల(1), గలచిత్తమలంబు వోపఁగానేర్చునెని

చ్చులుభావశుద్ధిఁ గడుని, స్వముతి శివుఁగొలువఁలయు మానుగ భక్తిఁ.

కత్తిఁ గొని కోసి దేహము, జొత్తిల్లఁగఁ గడిగినను విశుద్ధం బగునే

రిత్తుల దక్కినశుద్ధుల్, చిత్తంబున శుద్ధి వలయు శివుఁ బూజింపఁ. ర౬.౪

ఒడలఁ గలయవయచంబులు, 1గడిగిన మఱివానిలోనఁ గడునిండినచే

దుడుగునె దేహము వెలుపల(1), గడిగిన నదిచిత్తశుద్ధికారణ మగునే. ర౬.౫

లంతగ్గతచిత్తంబ, త్యంతము దుష్ట మగు నేని యది 2మఱి ఘట³ద్వ

ష్టాంతగతి శుద్ధి యగునెని, రంతరబహుపుణ్యతీర్థయాత్రాదులచే. ర౬.౬

నకలజగత్పతి యగుశివు, నికి భక్తులు 4వీరు నాఁగ నెగడిన పుణ్యా

ధికులం దొండొకదుగ్గణ, శకలంబులు వెదకుపాపజాతులు గలరే. ర౬.౭

ఆతఁడు స్వరూపనుండరుఁ, డాతఁడె సాభాగ్యవంతుఁ డాతఁడు గుణవి

ఖ్యాతయశోనిధి నీకుమ, హతాత్పర్యమున భక్తుఁ డగువాఁడు శివా. ర౬.౮

ఆతఁడ జగ[త్ప్ర]నిత్రుం, డాతఁడ 5సంపత్సిన్ధుఁ డాతఁడ యారో

గ్యాతిశయాభ్యుదయ నీకు మ, హతాత్పర్యమున భక్తుఁ డగువాఁడు శివా.

శివసంస్కారవిహీనుం, డవుమానవుఁ డంత్యజనకు నంత్యజఁ డరయఁ

శివసంస్కారనియుక్తుం, డవుమానవుఁ డగ్రజనకు నగ్రజఁ డరయఁ. ర౭.౦

మాలలఁ గులజలఁ జేయును, బోలఁగ శివభక్తులైన భువి నెఱుంగర మా

నీలగ్రీవుఁడు గులజల, మాలలఁగాఁ జేయు భక్తిమది లేకున్నఁ. ర౭.౧

చెన్నయ మాలఁడు గాఁడే, మున్ను మహాదేవుఁ గొలిచి ముక్తుం డయ్యెఁ

జన్నమున శివుని దక్షుఁడు, మన్నింపమిఁజేసి 7పచ్చిమాలం డయ్యెఁ. ర౭.౨

వేయేమి దొల్లి ముక్తికి(1), బోయిరె విద్యలు[ను] సంశయములు గలవారల్

బోయయు రిసాలిండును మా, కాయజహరుఁ గొలిచిముక్తిఁ గాంచిరె గాడే.

వారనియమనియమములకు, ఘోరవ్రతములకు శివుఁడు గూర్పఁడు శివనిం

దారతి విని తను విడిచిన, 9గౌరీసతిభక్తియుక్తిఁ గనికూర్చుక్రియఁ. ర౭.౩

జపములకుం దపములకును, నుపవాసంబులకుఁ గూర్పఁ 10దుగ్రుఁడు నిందా

కుపితమతిఁ దన్ను విడిచిన, యుపమన్యసిభక్తియుక్తి కొడఁబడుపగిదిఁ. ర౭.౪

కన్ను వడిఁ బుచ్చి పూన్చిన, వెన్నునిభక్తికి నరంబు వెవచల్లుక్రియఁ

గన్నులు దె(అ)నకముందర, మిన్నక కూర్చున్న శివుఁడు మెచ్చునె వారిఁ.

1. వెలుపలగడిగిన. 2. ఘటి. 3. దృష్టాంతం. 4. నీరునీరునాంగ. 5. సముండ్లుడా.

6. సంసార. 7. పచ్చి. 8. సాలిండు. 9. గౌరీసతి. 10. దుగ్రుఁడునిందా.

శివతత్త్వసారము.

తనతండ్రి దునిమి భక్తిం, దనరినచండీశ్వరునకుఁ దనయెంగిలి యి
 చ్చినక్రియ శివుఁ¹డిచ్చెన పెరి, జనులకుఁ గేవల²వదాన్యజడులకు నెందుఁ.
 మన్నించుఁ బ్రీతి మాదర, ³చెన్నయభక్తియ ⁴మనమునఁ జేసెనఁగాదే
 మిన్నక యంటనిముట్టని, చెన్నఁ^(c)టివ్రతములకు నేల శివుఁ డెడఁగూర్పుఁ.
⁶ప్రీతిమెయి వీరచోడన, భాతిగఁ గడియెత్త వెఁ^(అ)ది పనుచుఁడును రజ
 న్మాతకి యని తొలఁగెన వృష, కేతనుఁ డాపులగ మారగించెడిచోటఁ.
 ఉన్నతభక్తి శిరంబులు, పన్నుగ శివుఁ బూన్చి కరుణ వడసినభంగిఁ
 ము న్నేవిధులం గొలిచియుఁ, జన్నదశాననుఁడు వడయఁజాలెనె చెపుమా.
 తొల్లి శివుఁ గడవఁబలికిన, కల్లరిఁ దనతండ్రి దునిమి కమభక్తిమెయిఁ
 దెల్లమిగ ముక్తుఁ డయ్యెను, గొల్లఁడు గాఁడయ్యె కాటకోటఁడు రుద్రా.
 మును సవినూచినకన్న, పునియెంగిలి యారగించి భక్తివ్రధానం
 బని కరుణించెను శంకరుఁ, డని విందుము విధులలోన నది యేవిధియో.
 మఁ^(టి)శివుఁడు భక్తిఁ గొడుకుం, దఁ^(టి)గినచిటుతొండనంబి దనవాఁడనుఁ⁷గా
 కెఁ^(ఱు)గక యేటికిఁ గారులు, మొటిగెడునీమంత్రతంత్రములు నేనొనునే.
 కడుభక్తి నంబి పిలిచిన, నొడఁబడి యోయనినభంగి నొండొకవిధులఁ
 నొడువులు పెప్పిన రీత్రేళులు, మిడిచిన శివుఁ డట్టివారి మెచ్చునె చెపుఁడా.
 ఆగమచర్యల కంత, ర్వాగబహిర్వాగవిధుల కభ్యాసమహా
⁹యోగములకుం బోయెనె, భోగన్నకు శివుఁడు వలచిపోయినభంగిఁ.
 లభ్యాత్మజలకుఁ బెఁ^(అ)మ్మా, ర్తిధ్యానంబులకు నీతరదేవార్చనకుఁ
 విధ్యుక్తక్రీయలకు నా, నిధ్యమగునె శివుఁడు ¹⁰బాణునికఁ గాక భువిఁ.
 నిష్ఠరభక్తి హలాయుధు, నిష్ఠకు వలచినవిధమున నీదగుకర్తా
 నుష్ఠానములకు బిలబిలి, నిష్ఠలకును శివుఁడు వలచునే తిలపోయఁ. రూ२
¹¹మరి విను మొరులవిధులకుం, గురియించెనె మెచ్చి లోకగురుఁ డీశుఁడు మా
 కరికాలచోడనరపతి, గురుభక్తికిఁ బసిడివాన గురియించుక్రియఁ. రూ३
¹²స్థానములకు దానములకు, మానములకు హోమములకు మదిఁ జేసొనఁడి
 శానుఁడు నమ్మినభక్తికి, మానక* . . . . . రూ४

---

1. డిచ్చిన. 2. వదాన. 3. చెన్నయ్య. 4. మనముననుఁ. 5. గారే. 6. ప్రీతిమై.
 7. గాకరుంగక. 8. శేఖ. 9. యోగముల. 10. బాణునకు. 11. మరువినుమారు. 12. స్థానములకు.
 * శ్రీగురవేనమా శ్రీగురవేనమస్తే గురుమాత్మికప్రధితగుణాయ | శ్రీశంభవే నమాశ్రీశంభవే
 నమస్తే శంభుసంచారచేతనాయ | శ్రీశ్రీజాయమా—అవి మూలపండుఁ జివరనున్నది. చివర
 భక్త్యను పూర్తిగ లేకు.

